

**BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ
„NICOLAE MILESCU SPĂȚARUL” VASLUI**

MILESCIANA

Revistă semestrială

**Nr. 8,
decembrie 2020**

Colegiul de redacție:

Director: Voicu Gelu Bichineț

Redactor-șef: Liliana Moga

Secretar general de redacție: Alina Tanasă

Redactori: Anca-Elena Chelaru, Luciana Macovei, Mihaela Ochianu, Loredana Savin,
Dana-Monica Vîntu

Colaboratori: prof. Gheorghe Alupoaei, prof. Petruș Andrei, Mihai Apostu, Tasica Bită,
prof. Lina Codreanu, prof. Doina Danu, prof.univ.dr. Constantin Dram, Vasilica Grigoraș,
Lucian Valeriu Lefter, Nicoleta Marinescu, prof. Miluță Moga, prof. Teodor Pracsiu

Coperta: Dana-Monica Vîntu

Foto activități: Loredana Savin

ISSN: 1841-4133

CUPRINS

Dana-Monica Vîntu: Cum să supraviețuiești unei pandemii...	5
Loredana Savin: Școala de vară pentru noii bibliotecari – ediția online 2020	7
Luciana Macovei: Promovarea cărții și a lecturii prin expoziția de carte	9
Doina Danu: „Carte frumoasă, cinste cui te-a scris” ...	20
Alina Tanasă: Invitație la lectură - scriitorul Ioan Baban.....	22
Constantin Dram: Ceva despre comic	23
Liliana Moga: <i>Biblioteca Umorului</i> – Colecția specială a Bibliotecii Județene „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui.....	36
Mihaela Ochianu: Încă o toamnă cu Tănase.....	38
Miluță Moga: Umorul românesc a înflorit la polul sărăciei	47
Gheorghe Alupoaei: Creație cu lumini și umbre	51
Valentin Silvestru: Tratat de răsologie a secolului XX	56
Val Andreescu: fabule, epigrame, rondeluri.....	59
Petruș Andrei: Alergiile eminescologului	63
Liliana Moga: Vasile S. Popa, militarul cu vocație literară.....	64
Tasica Bica: Daniela Gumann - „Viața mea e un roman”	67
Vasilica Grigoraș: <i>Istorie, familie, tradiție și dăinuire</i> – o carte a marilor idei	70
Lina Codreanu: Prin literatură pe tărâmul copilăriei	76
Vasilica Grigoraș: Invitație la o <i>Călătorie pe tărâmul visării</i>	79
Teodor Pracsiu: O antologie necesară	84
Teodor Pracsiu: Spiritul Tănase - 50	85
Nicoleta Marinescu: Curcubeu peste timp	88
Mihai Apostu: Poetul la 70.....	90
Mihaela Ochianu: Vasile Rășcanu - călător cu folos prin două secole	92
Gheorghe Alupoaei: O schiță de portret – Valentina Lupu	99
Anca Chelaru: N.D. Cocea, un pamfletar neînfricat	101
Lucian-Valeriu Lefter: In Memoriam Dan Ravaru	105
Alina Tanasă: Dialog liric cu poetul Petruș Andrei	107
Zilele Municipiului Vaslui.....	112
Cei mai buni umoriști.....	115
Dana-Monica Vîntu: Halloween, bucuria copiilor.....	118

Editorial

DESPRE ARMONIE SAU ARTA DE A TRĂI FRUMOS

Auzim vorbindu-se, din ce în ce mai mult, despre evoluție spirituală, despre o înălțare a spiritului la nivelul a ceea ce este cu adevărat important și de folos ființării. Iar acest fapt se referă la toate laturile creației divine, a însuși omului, și privește atât viața particulară, cât și pe cea profesională. Acesteia din urmă dorim să-i alocăm câteva rânduri.

Nimeni, niciodată, nu-și poate găsi adevărata menire în viață fără a fi într-o stare de echilibru și de pace cu sine și, deopotrivă, cu cei cu care își petrece, zilnic, ore bune. Relația care se formează între membrii unei colectivități poate fi una dăunătoare sufletului, distructivă uneori sau, dimpotrivă, una fructuoasă, armonioasă care poate conduce la proiecte minunate. Așa este și în instituția noastră, Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui. Datorită inimoșilor slujitori ai Cărții, deschiși la minte și la suflet, s-au înfăptuit și continuă să se înfăptuiască lucruri prețioase, iar cheia reușitei a fost dintotdeauna *armonia*. Viața în bună înțelegere îi ajută să se bucure pe deplin de ceea ce sunt, de ceea ce fac. Le oferă deschiderea să vadă că pot depăși împreună orice obstacol oricât de mare ar fi acesta.

De aceea, haideți să ne apropiem inimile, să ne îmbrățișăm gândurile, să ne sprijinim unii pe alții pentru a construi un pod de lumină către noi înșine și către comunitate!

Redacția

CUM SĂ SUPRAVIEȚUIEȘTI UNEI PANDEMII...

Ne amintim cu nostalgie de „Firavul mărtișor, simbol al iubirii și respectului”, ultima activitate desfășurată cu elevii, la noi în sală, pe 4 martie 2020. Diana Covaliu, bibliotecarul responsabil cu activitatea, era tare bucuroasă că participanții au fost foarte receptivi la mesajul transmis și s-au implicat activ în desfășurarea acțiunii. Cum ne-au surprins ei recitând cele mai frumoase versuri cu și despre mărtișor..., au cântat cu o veselie greu de descris în cuvinte... doar era vorba despre simbolul speranței, dăruit să aducă noroc la început de primăvară... . Nimic nu prevestea ce urma să fie!

Pe 11 martie 2020, Organizația Mondială a Sănătății a declarat pandemie de COVID – 19, prima pandemie cauzată de un coronavirus. Președintele Klaus Iohannis a decretat starea de urgență pe teritoriul României după câteva zile, iar de pe 16 martie totul a „înghețat” pentru vreo câteva luni. Avea să urmeze o perioadă grea... pentru întreaga omenire...

Pentru noi, bibliotecarii, starea de urgență a însemnat un moment în care am conștientizat faptul că trebuie să mergem înainte, să luăm măsuri pentru protejarea sănătății individuale, să ne pregătim și să sperăm la vremuri mai bune. Serviciul de Relații cu Publicul s-a sistat, ceea ce a însemnat că vizitele la bibliotecă și accesul la colecțiile bibliotecii nu au mai fost posibile.

Biblioteca și-a transferat o parte din activități în mediul online respectând, astfel, măsura distanțării sociale. Biblioteca nu a dispărut. Atât sala de împrumut la domiciliu pentru copii, cât și sala de lectură au intrat în procedura de inventariere a fondului de documente timp de două luni, perioadă în care chiar am păstrat distanța față de utilizatori, blamând această pandemie și trecând mai ușor peste acest lucru zicând - mai în glumă, mai în serios - că și fără COVID-19 trebuia să „numărăm” cărțile și publicațiile periodice.

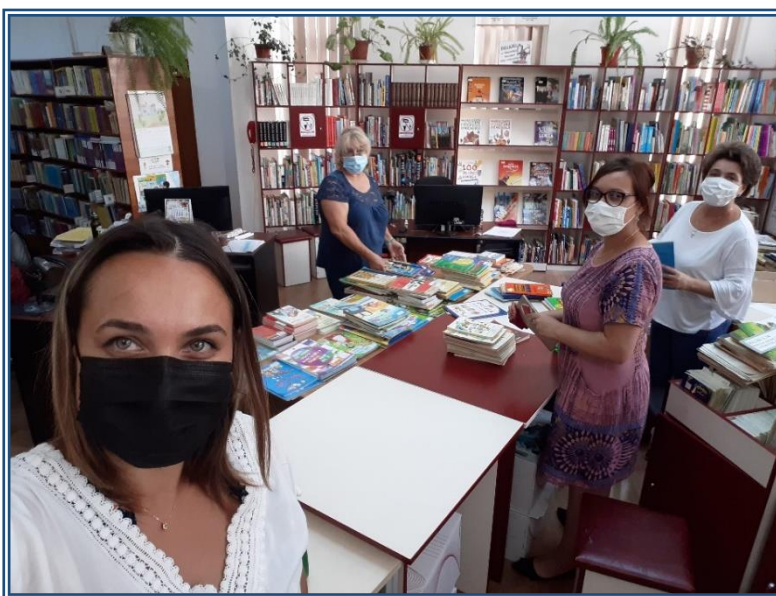

După starea de urgență, am trecut în starea de alertă, în care ne aflăm și la momentul actual. Setea de lectură trebuie satisfăcută și în condiții neobișnuite. Serviciul de Relații cu publicul și-a reluat activitatea, treptat, în condițiile impuse de autorități. Suntem bucuroși că putem oferi utilizatorilor noștri servicii de împrumut carte la domiciliu, înscriere și returnare a documentelor deja împrumutate. Faptul că publicul nu a avut acces liber la raft (cititorii nu își pot alege, momentan, cărțile de pe raft, ci sunt serviți de către bibliotecari) ne-a oferit oportunitatea de

a reorganiza documentele de bibliotecă existente la sala de împrumut la domiciliu pentru copii (depozitul sălii fiind dotat cu mobilier nou), de a le igieniza și a întocmi liste cu propuneri pentru casare a documentelor uzate fizic și moral. Am făcut „curățenie”, nu glumă!

În urmă cu doar câteva luni, nu bănuiam că activitatea noastră va fi brusc întreruptă de o boală la scară planetară. În toată această perioadă am încercat să deservim comunitatea și continuăm să o facem.

Ne pregătim continuu pentru vremurile ca odinioară. Cea mai mare satisfacție profesională pentru un bibliotecar o reprezintă bucuria citită pe chipul utilizatorilor atunci când aceștia găsesc cărțile dorite în **CASA CĂRȚILOR** sau în momentul când, după o activitate, îi auzi șoptind: „...mi-a plăcut, mai vin”.

bibliotecar Dana-Monica VÎNTU,
Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui

ȘCOALA DE VARĂ PENTRU NOII BIBLIOTECARI – EDIȚIE ONLINE 2020

Asociația Națională a Bibliotecarilor și Bibliotecilor Publice din România a organizat, în perioada 3 – 7 august 2020, prima ediție online a Școlii de Vară pentru profesioniști din bibliotecile publice românești.

În acest an, Școala de Vară s-a desfășurat pentru prima oară în mediul online. În premieră a fost organizat un spațiu informal și virtual, dedicat învățării aplicate și schimbului de experiențe, de idei și informații. Prin intermediul noilor tehnologii am învățat împreună cum să punem bazele unei rețele de noi bibliotecari care să dezvolte strategii de creare a unor servicii inovatoare de bibliotecă.

Plecând de la același motto, ca cel al edițiilor anterioare ale Școlii de Vară - „Bibliotec@ va crește cu mine!”, și această inițiativă online a avut ca scop crearea unei rețele a tinerilor bibliotecari care să-și dezvolte creativitatea și capacitatea de a inova în biblioteci.

Cursul a debutat cu emoții de ambele părți ale ecranului, însă atmosfera caldă, primitoare, a înlesnit relaxarea. Moderatorii au avut grijă ca toate întrebările și discuțiile pe diverse teme să urmeze un făgaș lin.

Personal, cursul online mi-a oferit o mai mare relaxare pentru a interveni în discuții. Am ajuns la concluzia că îl prefer în detrimentul celor clasice, la care poate timiditatea a stins unele scânteii. Atenția organizatorilor s-a axat pe fiecare în parte, avându-se grijă ca toate întrebările să aibă răspuns.

Un obiectiv despre care cred că nu a fost atins per ansamblu este cel de socializare informală. Componenta de socializare informală, consider eu, nu își poate găsi un corespondent în mediul online. Omul, ca ființă socială, are nevoie de mai mulți factori pentru a forma o conexiune puternică. Privirea, gesturile, tonul vocii pot fi alterate când se încearcă transmiterea unor anumite informații. Conexiunea de internet, mediul în care se află și calitatea camerei web nu pot surprinde în detaliu expresivitatea unei persoane. Socializarea profesională pe baza discuțiilor a creat un mediu plăcut și deschis către comunicare. Networkingul profesional este o modalitate foarte bună de a identifica cele mai bune practici. Acesta este acum mai important ca niciodată, fie că discutăm despre el ca despre un contact direct cu profesioniști din domeniu, fie despre online networking. Construirea unei rețele de contacte și întreținerea acesteia prin diferite mijloace aduce cu sine o mai bună informare.

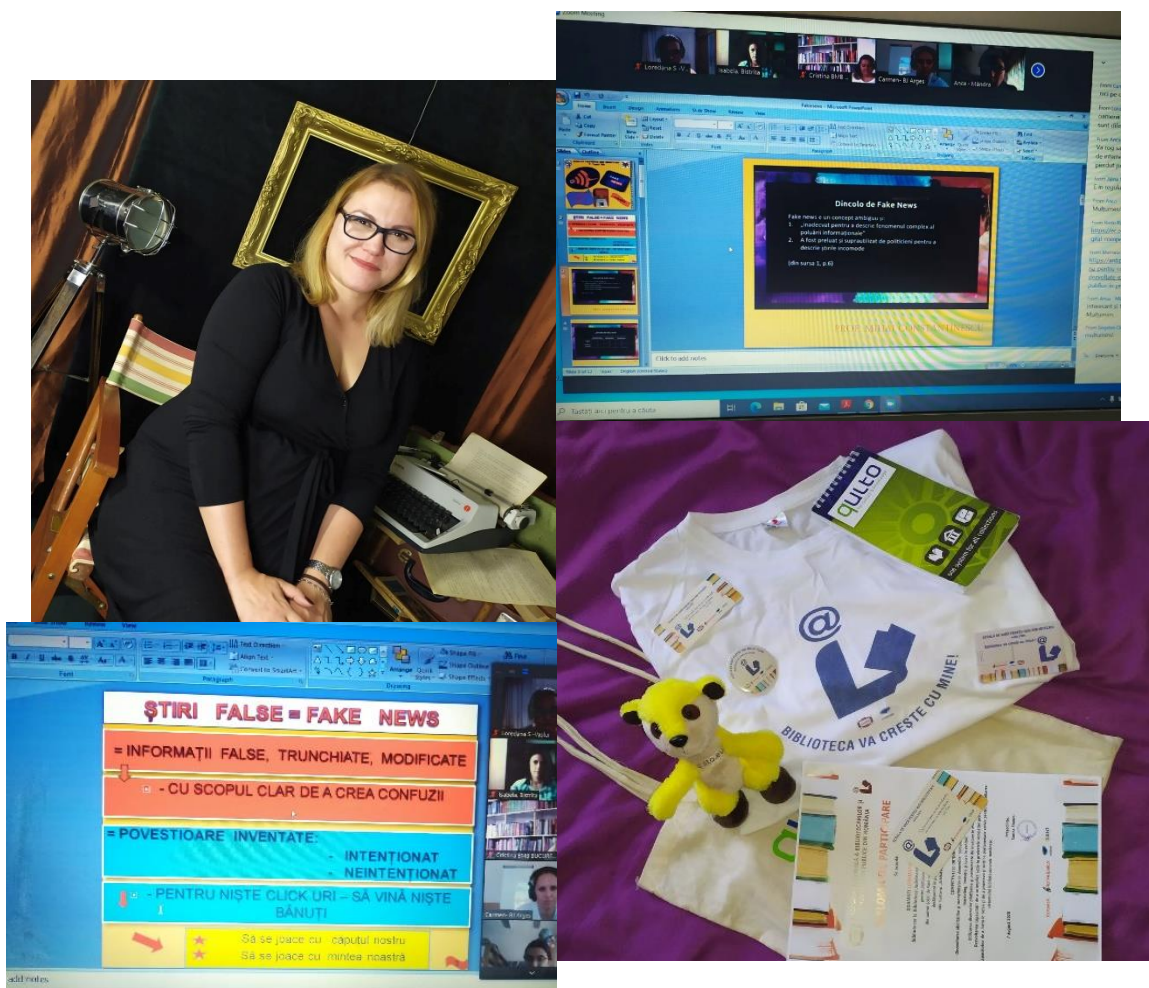
Cursul a fost structurat pe mai multe subiecte, cum ar fi: școala de vară online -cum face online-ul atractiv, curaj pentru proiecte, bibliotecarul – om în cetate, despre cetățenie activă, cafenea cu oameni care iubesc bibliotecile, comunicarea profesională a bibliotecarului, branding și marketing de bibliotecă, inovație în bibliotecă și servicii inovatoare. Predarea a fost abordată schematic, au fost implicați cursanții pe durata

explicațiilor și metodele alternative de verificare a celor explicate, recapitulările la începutul zilei de curs, dar și la final, în grup restrâns.

În cadrul acestor discuții, pe lângă informațiile transmise, s-a realizat un schimb de experiență. Fiecare cursant a detaliat proiectele dragi din bibliotecă, atât cu provocările implicate, cât, mai ales, cu satisfacția rezultatelor. Acest lucru a permis inițierea networkingului și o mai mare deschidere a cursanților față de interlocutori.

Au fost realizate schimburi de idei despre cum am putea face biblioteca atractivă în mediul online pentru utilizatori. Am făcut cunoștință cu unele platforme online gratuite care ne-ar putea ajuta în activitate, despre idei mici care fac biblioteci mari. Un subiect de actualitate abordat a fost cel de „fake news”(știri false). Există mai multe platforme de căutare a veridicității știrilor și a site-urilor de publicare. Cel utilizat în cadrul discuțiilor a fost snopes.com.

Adresez mulțumiri celor care m-au îndrumat către această experiență minunată, colegilor bibliotecari și formatorilor din ANBPR care au făcut posibilă întâlnirea virtuală. Ediția s-a încheiat cu motto-ul: „Vreau zbor, o floare, o schimbare” și cu speranța într-o întâlnire față în față în vremuri în care cuvântul *pandemie* va fi uitat.

**bibliotecar Loredana SAVIN,
Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui**

PROMOVAREA CĂRȚII ȘI A LECTURII PRIN EXPOZIȚIA DE CARTE

Unul dintre obiectivele importante ale bibliotecii, pe lângă stocarea, prelucrarea, clasificarea publicațiilor, deservirea cititorilor, este și valorificarea colecțiilor deținute. Ne străduim, utilizând diverse metode și modalități, să furnizăm cât mai multe informații celor care ne calcă pragul.

O formă de popularizare a cărților, și cea mai eficientă de altfel, este expoziția de carte. Aceasta reprezintă expunerea sistematică a lucrărilor de diferite tipuri, combinate după principii clare de selecție și recomandate utilizatorilor. Afișarea directă a cărților, urmată de o divulgare imaginativă a conținutului lor, are scopul de a atrage atenția asupra lecturii, dar și ca utilizatorii să găsească mai ușor edițiile necesare.

Astfel că, în scopul sensibilizării beneficiarilor noștri, informării lor și promovării noilor achiziții ale bibliotecii, sunt organizate cu regularitate expoziții tematice și informative.

Mai jos sunt prezentate câteva dintre expozițiile realizate de Sala de lectură pe parcursul acestui an.

10 ianuarie 1475 -10 ianuarie 2020- 545 de ani de la Bătălia de la Vaslui

Deoarece acum 545 de ani pe locul numit Podul Înalt din județul Vaslui a avut loc una dintre cele mai importante bătălii ale istoriei medievale românești, am organizat o expoziție de carte pe această temă, structurată în patru părți.

În prima parte am expus cărți de istorie care descriu Bătălia de la Podul Înalt, una dintre cele mai impresionante victorii pe care Ștefan cel Mare le-a obținut în războaiele sale cu otomanii, dar și una dintre cele mai mari înfrângeri pe care le-a suportat vreo armată otomană invadatoare.

Cea de-a doua parte a expoziției a cuprins documente istorice despre viața și activitatea marelui voievod. Ștefan cel Mare este considerat o personalitate marcantă a istoriei României, înzestrat cu mari calități de om de stat, diplomat și conducător militar, calități care i-au permis să treacă cu bine peste momentele de criză majoră.

Ștefan cel Mare a fost un mare sprijinitor al culturii și bisericii, ctitorind un număr mare de mănăstiri și biserici atât în Moldova, cât și în Țara Românească, Transilvania sau la Muntele Athos. Datorită acestui fapt, ce-a de a treia parte a expoziției a fost formată din albume cu unele dintre ctitoriile lui Ștefan cel Mare.

Amintesc doar câteva dintre acestea: Biserica „Înălțarea Sfintei Cruci” din Pătrăuți, considerată cea mai veche biserică ctitorită de Ștefan cel Mare, Mănăstirea Voroneț, una dintre cele mai valoroase ctitorii ale lui Ștefan, ridicată în doar trei luni și trei săptămâni, Mănăstirea Putna, unde voievodul și-a pregătit locul de veci, biserica din incinta Mănăstirii Neamț sau Mănăstirea Dobrovăț, ultima ctitorie a voievodului.

Pornind de la realitatea istorică, figura lui Ștefan cel Mare a devenit legendară. Tocmai de aceea, în ultima parte a expoziției a fost evocată imaginea voievodului în literatură. Imaginea sa se proiectează în creațiile folclorice și în literatura cultă dând

naștere la însemnate opere istorice. Prezentarea făcută de cronicarii Grigore Ureche și Ion Neculce rezumă câteva aspecte ale domniei sale. În epoca modernă primele creionări ale imaginii luminoase a domnitorului moldovean inspirate din cronici le avem de la M. Kogălniceanu, Alecu Russo, D. Bolintineanu și N. Iorga.

Chipul lui Ștefan cel Mare a fost redat și în operele marilor clasici, astfel luând naștere *Dumbrava roșie* de V. Alecsandri, *Apus de soare* de Barbu Șt. Delavrancea sau chiar *Frații Jderi* de M. Sadoveanu, opere care încântă posteritatea cu fapte descrise din viața marelui voievod.

Numele *Podul Înalt* a devenit un simbol pentru Vaslui și este folosit în mod obișnuit pentru reprezentările locale.

- Boldur, V. Alexandru. *Ștefan cel Mare, Voievod al Moldovei*. Chișinău : Timpul, 2015;
- Cupșa, Ion. *Bătălia de la Vaslui*. București : Militară, 1975;
- Moisescu, Cristian. *Putna: album*. București : Meridiane, 1982;
- Drăguț, Vasile. *Dobrovăț: album*. București : Meridiane, 1984;
- Neculce, Ion. *Letopisețul Țării Moldovei*. București : Litera Internațional, 2001;
- Iorga, Nicolae. *Cuvinte despre Ștefan cel Mare*. Vol. 3. *Pomenirea lui Ștefan cel Mare*. Suceava : Mușatinii, 2007.

Educație fără violență

Pe 30 Ianuarie se sărbătorește Ziua Internațională a Nonviolentei în școli, cunoscută și ca ziua Internațională a nonviolentei și păcii. Expoziția realizată cu acest prilej promovează o educație permanentă în armonie, toleranță, solidaritate și respect.

Cuvântul *violență* a devenit în zilele noastre aproape o banalitate. Presa scrisă sau audiovizuală informează în permanență cu privire la manifestări diverse ale acestui fenomen, de la formele cele mai agresive precum crime, bătăi, violuri până la cele mai puțin șocante, cum ar fi violența verbală.

În acest context, apariția diferitelor forme de violență în mediul școlar este una dintre manifestările violenței cotidiene și reprezintă o realitate care nu poate fi ignorată. Din punct de vedere statistic, violența este cea mai frecventă formă de devianță școlară ce capătă proporții tot mai mari, tocmai din cauza faptului că nu se manifestă doar în perimetrul școlii. Tocmai de aceea trebuie să fim mult mai atenți la ce se întâmplă în jurul nostru.

Informațiile din cărțile expuse ne învață să respectăm acele valori umane care contribuie la buna înțelegere și conviețuire cum ar fi respectul pentru drepturile omului, non-violența, pacea și toleranța; ne ajută să recunoaștem violența din comportamentul nostru deoarece, de multe ori, avem impresia că aceasta înseamnă doar crime, războaie și bătăi. Dar nu doar acestea sunt concepte despre violență și nu doar la aceste lucruri trebuie să ne gândim atunci când vorbim despre acest aspect. De asemenea, avem descrise tipurile de violență, dar și modul de manifestare al fiecăruia în parte, punându-se accent pe cea verbală care este principala formă de comportament identificată de specialiștii în educație. Impactul acestui tip de violență nu trebuie să fie neglijat deoarece semnalează un potențial de escaladare către alte forme de agresivitate.

Chiar dacă această zi este sărbătorită pe 30 ianuarie, mesajul ei trebuie să se manifeste în fiecare zi, să ne ghideze gândurile, cuvintele și acțiunile.

- Eftimie, Simona. *Agresivitatea la vârsta adolescenței*. Iași : Institutul European, 2014;
- Debarbieux, Éric. *Violența în școală: O provocare mondială*. Iași : Institutul European, 2010;
- Grigore, Ana-Nicoleta. *Violența în context educațional: Forme actuale*. Iași : Editura Universității "Al. I. Cuza", 2016;
- Muntean, Ana; Munteanu, Anca. *Violență, traumă, reziliență*. Iași : Polirom, 2011;
- Frigioiu, Nicolae. *Lacrimi și durere. Agresivitate și violență*. București : Tritonic, 2014;
- Ranschburg, Jenő. *Frică, supărare, agresivitate*. București : Editura Didactică și Pedagogică, 1979.

Să cunoaștem, să prevenim, să tratăm

În fiecare an, data de 11 februarie marchează Ziua Mondială a bolnavului. Pornind de la acest aspect, am realizat expoziția cu titlul *Să cunoaștem, să prevenim, să tratăm*, scopul principal fiind acela de promovare a unui mod de viață sănătos.

Boala nu este ceea ce se crede de obicei, un dușman nemilos al omului, ci, dimpotrivă, prin simptomele sale ne trage un semnal de alarmă că undeva, în organism, s-a produs un dezechilibru. Starea noastră de sănătate este strâns legată de alimentație și de stilul nostru de viață.

Cărțile din expoziție au oferit cititorilor posibilitatea de a cunoaște simptomele diferitelor afecțiuni, cauza acestora, modul lor de manifestare, ce ar trebui evitat, dar și aplicarea unor rețete naturiste în prevenție și tratament. Lectura lor ne îmbogățește spiritual cu o serie de cunoștințe terapeutice și ne ajută să corectăm măcar parțial unele excese.

Avem descrise diferite terapii alternative pornind de la tehnici de autosugestie și gândire pozitivă, terapie prin muzică, helioterapie, gimnastică, masaj, mișcare în aer liber, post, meditație, corectarea temperamentului, cunoaștere și autoinstruire permanentă, viață spirituală activă, dar și reducerea sau eliminarea unor produse din alimentație. De asemenea, este menționat și modul de preparare a unor alifii, siropuri, tincturi, uleiuri medicinale, cât și dozajul și modul de administrare.

- Marcean, Crin. *Tratat de nursing: îngrijirea omului sănătos și bolnav*. București : Medicală, 2010;
- Besser, Richard; Besser, Jeanne. *Spune-mi adevărul, doctore: răspunsuri ușor de înțeles la cele mai importante și mai dificile întrebări legate de sănătate*. București : Lifestyle Publishing, 2014;
- Giurgiu, Eugen. *Cancerul: Tratamente naturiste*. București: Tritonic, 2008;
- *Cunoaște-ți corpul pentru a rămâne tânăr și sănătos: Ghid de funcționare*. București: Curtea Veche, 2008;
- Valnet, Jean. *Tratamentul bolilor prin legume, fructe și cereale*. București : Ceres, 1986;
- Biro, Violeta. *Dietoterapia, aloeterapia, gemoterapia: Terapii alternative*. Iași : Polirom, 2004.

Mărturii despre Brâncuși

Ziua de 19 februarie a anului 1876 este data de naștere a sculptorului român Constantin Brâncuși, iar în anul 2016, aceasta a fost declarată Ziua Națională Brâncuși. Pentru a celebra acest eveniment am organizat expoziția cu titlul *Mărturii despre Brâncuși*.

În prima parte au fost expuse cele mai reprezentative documente despre viața sculptorului, începând cu perioada copilăriei și continuând cu adolescența, școala primară, anii de ucenicie, anii de studiu și plecarea la Paris.

De asemenea, utilizatorii au putut viziona imagini ale primelor sculpturi ale lui Brâncuși, respectiv cele din perioada anilor de școală, printre care: *Capul lui Laocoon*, cu care a obținut în 1902 diploma de absolvent al Academiei de arte frumoase, *Ecorșeu*, lucrare ce reprezintă un studiu asupra corpului uman, pentru care a primit o medalie de bronz și prima comandă de monument public a lui Brâncuși, *Bustul medicului Carol Davila*.

În partea a doua am prezentat cronologic imagini ale unor sculpturi care au fost expuse pentru prima dată în România, dar și variante ale acestora care se află în prezent în țară: *Orgoliu*, prima sculptură turnată în bronz a lui Brâncuși cu care debutează în anul 1906 la Salonul Parizian, figurează în prezent în patrimoniul Muzeului de artă din Craiova; *Cap de copil*, o a doua versiune a acestei lucrări se află tot la Muzeul de artă din Craiova, și *Supliciu*, lucrare ce se află la Muzeul Național de artă a României; *Rugăciune*, o lucrare foarte importantă din opera lui Brâncuși care l-a definit pe acesta ca sculptor modern, se află spre păstrare în forma sa originală la Muzeul de Artă din București; *Sărutul*, considerată prima sculptură modernă a secolului XX, a devenit pentru artist o carte de vizită pe care nu a încetat să o reinventeze pe parcursul celor cinci decenii de carieră (Sculptura originală din piatră de Marna se află în colecția Muzeului de Artă din Craiova); *Cumințenia pământului*, o lucrare foarte cunoscută, realizată din calcar, care a fost expusă pentru prima dată la Muzeul de Artă a României.

Au urmat câteva dintre cele mai cunoscute și importante sculpturi ale lui Brâncuși, care se află în mari muzee ale lumii sau în colecții particulare: *Domnișoara Pogany*, socotită de către critici cel mai cunoscut bust al secolului XX (pe parcursul mai multor ani face aproape 20 de variante ale acestui portret din marmură, bronz și calcar); *Păsările* (câteva variante), sculptură de care artistul a fost preocupat aproape întreaga viață, între 1910-1944 creând 29 de păsări de diferite forme și căutând să exprime în fiecare dintre ele esența zborului; *Prințesa X*, sculptură realizată din marmură și bronz polizat; *Adam și Eva*, sculptură în lemn; *Tânăra sofisticată*, o sculptură unică din bronz lustruit ce reprezintă un portret stilizat.

Nu au lipsit nici imagini cu Ansamblul monumental de la Târgu Jiu, lucrările de aici fiind un omagiu adus orașului său natal, constituite într-o sinteză a întregii opere brâncușiene.

În ultima parte a expoziției, Brâncuși a fost evocat atât în artă, cât și în literatură de către cei care au adus un prinos marelui sculptor. Două busturi ale artistului realizate de către Ion Irimescu, dar și sculpturi de Ion Vlasiu, Gheorghe Iliescu și Milița Pătrașcu. Dintre pictori, cei care i-au realizat portretul au fost Camil Ressu, Theodor Pallady, pictorul francez Amedeo Modigliani și pictorul austriac Oskar Kokoschka.

Deoarece niciunui alt artist nu i-au fost închinat atâtea poeme, am expus și câțiva poeți care i-au scris ode marelui sculptor: Lucian Blaga, Ion Vinea, Mihai Cimpoi, Grigore Vieru, Horia Zilieru, Aurel Rău și Adrian Păunescu.

Chiar dacă a ajuns în atenția mondială, Brâncuși nu s-a lăsat copleșit de emoții și laude. Acest om și-a păstrat printre parizieni cetățenia română până aproape de sfârșitul vieții. Deși opera i-a fost apreciată la adevărata ei valoare, se simțea străin la Paris. Inima și conștiința de român nu i le-a putut schimba nimeni, iar limba română i-a fost limbă de gândire, în ultima parte a vieții refuzând să vorbească altfel decât românește.

- Mocioi, Ion. *Constantin Brâncuși : Viața*. Târgu-Jiu : Spicon, 2003;
- Mocioi, Ion. *Constantin Brâncuși : Opera*. Târgu-Jiu : Spicon, 2003;
- Paleolog, V. G. *Tinerețea lui Brâncuși*. București : Editura Tineretului, 1967;
- Pogorilovschi. Ion. *Pasărea măiastră și sursele*. Târgu-Jiu : Editura Fundației Constantin Brâncuși, 1995;
- Jianu, Ionel. *Constantin Brâncuși Viața și opera*. București : Editura Științifică și Enciclopedică, 1983;
- Brezianu, Barbu. *Brâncuși în România*. București : BIC ALL SRL, 1998;
- Geist, Sidney. *Brâncuși/Sărutul*. București : Meridiane, 1982.

Femei celebre

De Ziua Internațională a Femeii, am realizat expoziția de carte cu titlul *Femei celebre*, făcând o reverență în fața doamnelor care au transformat lumea și fără de care femeia de astăzi nu ar mai fi existat.

Deși bărbații, de-a lungul timpului, au fost considerați stâlpul societății, femeile nu s-au dat bătute, reușind astfel să se facă remarcate în foarte multe domenii dominate cândva de bărbați. Femeia din ziua de astăzi este puternică, creativă, inovatoare, hotărâtă și învingătoare. Însă nu ar fi putut fi nimic din toate acestea fără aportul extraordinar al predecesoarelor noastre.

În prima parte a expoziției am prezentat femei puternice ale lumii, care și-au lăsat amprenta personalității pe toată perioada domniei lor, s-au remarcat printr-o altă viziune politică decât aceea a înaintașilor, prin adaptarea la realitățile vremii lor, prin fermitate, voință nemărginită în atingerea unor țeluri și o autoritate aparte.

Amintesc doar câteva nume: Cleopatra, cea mai cunoscută regină egipteană, o femeie ambițioasă, puternică și dornică de lucruri mărețe pentru poporul ei; Elisabeta I, regină a Angliei și a Irlandei, și-a dedicat viața întreagă unui regat în care și-a pus toate speranțele; Ecaterina cea Mare, împărăteasa Rusiei; Elisabeta a II-a, regina a șaisprezece state suverane; Prințesa Diana, remarcată pentru compasiunea, farmecul personal și munca de caritate; Margaret Thatcher, prima femeie prim-ministru al Marii Britanii, denumită și „Doamna de fier”; Indira Gandhi, care a devenit un simbol al libertății femeilor din India; Marie Curie, singura savantă care a primit două premii Nobel în două domenii științifice diferite, fizică și chimie; Coco Chanel, cea mai de succes femeie din industria modei și una dintre personalitățile emblematice care au pus bazele definiției feminității și a rafinamentului.

Partea a doua a expoziției cuprinde celebrități feminine din spațiul cultural, artistic, științific, politic și sportiv românesc care au marcat viața țării, femeii cu spirit progresist și inovator din istorie care au excelat în domeniul lor de activitate: Regina Elisabeta, prima regină a României, care a rămas în istorie pentru implicarea în viața culturală a vremii, dar și pentru poeziile sale; Regina Maria, a doua regină a României, cea mai cunoscută și remarcată figură din perioada României regale; Maria Rosetti, prima femeie gazetar din România; Sofia Nădejde, autoarea primului roman feminist; Ana Aslan, geniul care a descoperit „tinerețea fără bătrânețe”; Lucia Sturdza-Bulandra, eterna doamnă a teatrului românesc; Elena Văcărescu, prima femeie membru de onoare al Academiei Române; Maria Tănase, „Pasărea Măiastră” a muzicii românești; Hariclea Darclee, cea mai cunoscută cântăreață română de operă și Nadia Comăneci, „zeița de la Montréal”.

- Geras, Adèle. *Cleopatra*. București : Enciclopedia RAO, 2008;
- *Ecaterina II, - Împărăteasă a Rusiei. Memoriile țarinei care a schimbat lumea*. București : Herald, 2018;
- Bulei, Ion. *Regina Maria: Puterea amintirii*. București : Meteor Publishing, 2016;
- Charles-Roux, Edmonde. *Coco Chanel*. București : RAO International Publishing Company, 2011;
- Curie, Eve. *Marie Curie: o viață închinată științei, umanismului și păcii*. București : Editura Politică, 1987;
- Lipatti, Valentin; Aslan, Ana. *De vorbă cu Ana Aslan: interviu*. București : Curtea Veche Publishing, 2018;
- Roșca, Maria. *Maria Tănase*. București : Editura Muzicală, 1988.

Oameni de seamă ai neamului nostru

Suntem datori să nu uităm istoria și cultura neamului nostru. Tocmai de aceea, am realizat această expoziție cu personalități din toate domeniile de activitate care, prin efortul lor intelectual, au contribuit la realizarea patrimoniului nostru științific și cultural. La o primă selecție, se impuneau mult mai multe nume decât cele expuse. A fost destul de greu să aleg dintr-un număr mare de personalități remarcabile doar o parte dintre ele.

Sunt oameni care, prin dăruire, sacrificii, inteligență, profesionalism și talent, au lăsat și lasă în urma lor semne palpabile de progres, opere nemuritoare, lucrări monumentale, stiluri proprii de pictură, descoperiri științifice, invenții, progrese semnificative în medicină, poezii pline de simțire și talent, contribuții la modelarea sufletelor și aducerea lor mai aproape de divinitate. Sunt oameni grozavi, care au muncit enorm ca să exceleze într-un domeniu și care, prin efortul depus, au pus România pe harta lumii.

O primă parte a fost dedicată figurilor remarcabile ale voievozilor români, care au luptat pentru a ne apăra țara, drepturile și libertățile și care au avut o contribuție imensă atât la dezvoltarea țării, cât și la definirea identității naționale.

A urmat segmentul dedicat celor considerați primii umaniști din literatura română: Dosoftei, Nicolae Olahus, Nicolae Milescu Spătarul și Dimitrie Cantemir. O însemnătate deosebită pentru umanismul secolului al XVII-lea au avut-o cronicarii și operele lor prin

contribuția imensă în domeniul istoriei, ei fiind și cei care au subliniat pentru prima dată la noi necesitatea scrierii istoriei.

Am continuat cu Secolul Luminilor și reprezentanții Școlii Ardelene care au pus bazele alfabetului latin al limbii române.

Generația pașoptistă s-a lansat cu toate forțele de care a dispus în realizarea idealurilor naționale. Dominată de personalitatea lui Vasile Alecsandri, dar și a altor reprezentanți ai „Daciei Literare”, a dat literaturii române un număr însemnat de poeți, aceasta fiind și perioada de afirmare și modernizare a romantismului.

Perioada marilor clasici datorează în mare parte strălucirea mentorului său Titu Maiorescu, dar și celui care a scris pentru literatura română o operă de proporții monumentale, marele poet Mihai Eminescu. Acum peisajul literar românesc capătă neașteptate valențe, în care îl găsim într-o originalitate evidentă pe Ion Creangă.

Perioada secolului XX a fost una în care cultura română și-a atins nivelul maxim de dezvoltare internațională, în armonie cu tendințele culturii europene. A fost una prolifică pentru proza românească în care au activat scriitori precum L. Rebreanu, M. Sadoveanu și C. Petrescu, o pondere deosebită având și creațiile lui Arghezi, Blaga și Bacovia. În domeniul istoriei perioada a fost marcată de personalitatea lui Nicolae Iorga.

Literatura de după cel de-al doilea război mondial, chiar dacă s-a desfășurat sub semnul cenzurii, a avut un număr important de prozatori și poeți ca M. Preda, E. Barbu, N. Stănescu. Avem, de asemenea, mari personalități din perioada contemporană care au contribuit semnificativ la crearea unei imagini pozitive a României în spațiul occidental: M. Eliade, E. Cioran și E. Ionescu.

În partea a doua a expoziției s-au aflat reprezentanți de seamă ai artelor românești: Ion Mincu și Alexandru Orăscu în arhitectură, Constantin Brâncuși și Dimitrie Paciurea în sculptură, Nicolae Grigorescu, Theodor Aman, Ion Andreescu, Ștefan Luchian, Theodor Pallady și Nicolae Tonitza în pictură, George Enescu și Ciprian Porumbescu în muzică, dar și nume importante din teatru și film, și mulți alții care au socotit că datoria lor dintâi o reprezintă gândirea și simțirea românească.

Ultima parte a expoziției a fost consacrată câtorva dintre cei mai importanți oameni de știință care s-au remarcat pe plan internațional: Emil Racoviță, Dimitrie Pompei, Gheorghe Țițeica. Îi urmează alte personalități care se apropie de contemporaneitate din care amintesc: Ștefan Procopiu, Nicolae Paulescu, George Emil Palade, Ana Aslan, Grigore Moisil, Dan Barbilian, Mihai Ralea, Vasile Conta și alții.

În terminologia științifică universală, există și circulă curent expresii ale unor realizări unicate bazate pe inventivitatea descoperitorilor și creatorilor din România, cum ar fi: efectul Coandă, fenomenul Cantacuzino, procedeul Edeleanu, metoda Lalescu-Țițeica, sindromul Marinescu, becul Teclu, speologia Racoviță, funcțiile Pompei, reacția Nenițescu, craterul Haret, fenomenul Procopiu, farmacodinamica Danielopolu. Prin „efectul Uluitu”, fiziologia mondială a fost pusă în situația de a-și reconsidera conceptele.

Acești uriași ai științei și culturii românești au izbutit, prin fondul și prin expresia creațiilor lor, să impună valorile naționale pe culmile celor universale. Pe frontispiciul Academiei Mondiale, alături de Galilei, Newton, Einstein, stau nume românești de rezonanță ca Eminescu, Enescu, Brâncuși, Cantemir, Babeș, Prunariu, Onicescu, Moisil,

Paulescu, Proca, Vuia, Vlaicu, Coandă, Cioran, Eliade, Odobleja, Gogu Constantinescu, Karpen și Palade.

- Șincai, Gheorghe. *Cronica Românilor*. București: Minerva, 1978;
- *Cronicari Moldoveni*. București : Militară, 1987;
- Pleșa, Corneliu. *Emil Racoviță*. București : Editura Ion Creangă, 1983;
- Iftimovici, Radu. *George Emil Palade: Primul român laureat al Premiului Nobel*. București : Viitorul Românesc, 1993;
- Angelescu, Constantin. *Nicolae C. Paulescu: Omul și opera sa medicală*. București : Vremea, 2009;
- Laignel-Lavastine, Alexandra. *Cioran, Eliade, Ionesco: Uitarea fascismului : trei intelectuali români în vâltoarea secolului*. (s.l.) : EST- Samuel Tastet Editeur, 2004.

Scriitori Vasluieni de ieri și de azi

Expoziția a fost realizată cu ocazia Zilelor culturale ale Vasluiului. Ne putem mândri cu un număr însemnat de personalități născute pe meleaguri vasluiene care au îmbogățit cultura română și care constituie exemple și modele demne de urmat: Nicolae Milescu Spătarul, primul istoric român al Imperiului Otoman, dar și primul român tradus la Paris, unul dintre profesorii țarului Petru I al Rusiei, dar și singurul român care a avut ocazia să îi cunoască pe regele Ludovic al XIV-lea și pe împăratul Chinei; Dimitrie Cantemir, domnitor al Moldovei, spirit enciclopedic, unul dintre cei mai străluciți reprezentanți ai culturii românești și autorul primei scrieri în limba română cu caracter beletristic, *Istoria Ieroglifică*; filologul Alexandru Philippide, născut la Bârlad, ne-a lăsat o operă de mare erudiție, *Originea românilor*; filosoful N. Bagdasar, membru corespondent al Academiei Române; sociologul Mihai Ralea, cu o activitate intensă de cercetare în domeniul sociologiei; istoricul și etnologul Gheorghe Ghibănescu, care a scris prima monografie despre Vaslui; dramaturgul Victor Ion Popa, cu o contribuție însemnată la evoluția teatrului românesc dintre cele două războaie mondiale; poezii George Tutoveanu și Cezar Ivănescu, dar și scriitorii Alexandru Vlahuță, Felix Aderca, N. D. Cocea, Constantin Chiriță și Costache Olăreanu.

Am ajuns și la nume importante ale vremurilor noastre care și-au pus amprenta asupra culturii locale: Bujor Nedelcovici, Gheorghe Arion, Dan Ravaru, Valeriu Lupu, Theodor Codreanu, Teodor Pracsiu, Dumitru V. Marin, Gruia Novac, Daniel Grosu, Petruș Andrei, Mihai Apostu și Val Andreescu.

- Milescu, Nicolae, Spătarul. *Jurnal de călătorie în China*. București : Minerva, 1987;
- Cantemir, Dimitrie. *Istoria ieroglifică: în douăsprezece părți împărțită, așijderea cu 700 de sentinții frumos împodobită, iară la sfârșit cu a numerelor străine tâlcuitoare scară*. București : 100+1 Gramar, 2001;
- Philippide, Alexandru. *Originea românilor*. Iași : Editura Universității „Al.I. Cuza”, 2014;
- Popa, Victor Ion. *Floare de oțel*. București : Editura Militară, 1990;
- Chiriță, Constantin. *Trandafirul alb*. București : Editura Eminescu, 1975;

- Lupu, Valeriu. *Mihai Eminescu: din perspectivă medicală și socială*. Iași : Tipo Moldova, 2016.

Destinații de vacanță

Pentru iubitorii de călătorii am realizat expoziția cu titlul *Destinații de vacanță*.

Într-o lume plină de destinații perfecte, alegerea locului pentru o vacanță de vis devine o provocare. Despre atracții turistice găsim informații la orice pas, dar pentru cei nehotărâți am recomandat câteva destinații atât de pe continentul european, cât și din Africa, Asia, America și Australia: Budapesta are o bogată moștenire arhitecturală și istorică oferind o combinație unică de cultură și obiective de patrimoniu; Sankt Petersburg cu al său Ermitaj, Peterhof sau Palatul de iarnă; Bratislava, un oraș modern pe Dunăre, unde istoria seculară se îmbină cu un prezent captivant; Croația seduce cu frumusețea peisajelor, dar și cu bogăția patrimoniului; Orașul luminilor, Paris, atrage vizitatori de pe tot globul pentru a vedea Turnul Eiffel, Luvre-ul sau Arcul de Triumf, Riviera franceză cu litoralul Mediteranei; orașul lui Gaudi, Barcelona, cu Sagrada Familia și Fântâna Magică de la Montjuic; cartierele eclectice din Londra adăpostesc o combinație de repere istorice și atracții moderne ca Turnul Londrei, Tate Modern, Palatul Buckingham și Muzeul Britanic; Florența a inspirat timp de secole cei mai mari artiști care au revoluționat lumea artei; Geneva oferă o mulțime de experiențe de neuitat într-un cadru natural unic, iar o escapadă la Roma va impune cu certitudine noi perspective în materie de viață frumoasă.

Deși Europa rămâne cel mai vizitat continent este interesant de văzut ce poate oferi și enigmatică Africa în materie de turism, continentul experiențelor altfel.

Una dintre atracții este insula Madagascar, întreaga sa natură evoluând izolată de restul planetei, unde flora și fauna sunt unice, urmată de Kenia, cu uimitoarele sale parcuri naționale. Putem avea parte de exotism și experiențe inedite în Maroc unde se poate face un circuit al vechilor cetăți medievale, precum cea de la Medina sau ne putem aventura printre dunele de nisip ale deșertului.

Pentru cei care doresc să viziteze Asia, dacă le plac drumețiile montane, am ales Nepalul, unde sunt parcuri naturale, centre de meditație sau cel mai mare templu budist din lume. Avem apoi Cambodgia, o țară a contrastelor, unde nu trebuie să ratăm cel mai mare complex de temple din lume. Putem pune pe listă și nordul îndepărtat al Vietnamului pentru a vizita triburile din regiunile muntoase sau o excursie în Delta Mekongului.

O altă fascinație turistică este Thailanda cu autenticele sale piețe plutitoare, Golful Phang Nga, un colțișor de paradis, sau numeroasele sale temple. Și să nu uităm de Bangkok, numit și Orașul Îngerilor, cea mai fermecătoare metropolă din sud-estul Asiei.

Statele Unite ale Americii reprezintă o opțiune ideală pentru o vacanță de neuitat. Descoperim aici metropole cosmopolite pline de viață, farmecul hollywoodian de pe coasta de vest, exoticele Florida și Hawaii, Las Vegas-ul, Los Angeles, Santa Barbara, Malibu și San Francisco. Și Marele Canion este în topul locurilor de văzut în SUA, luat în considerare pentru alcătuirea unei liste a „celor șapte minuni ale naturii”.

Australia este de asemenea o destinație turistică unică cu specii de floră și faună unice. Zona de litoral abundă în păduri tropicale, în timp ce regiunile centrale sunt

dominate de vegetație specifică deșertului. Marea Barieră de Corali este pădurea tropicală a oceanului, una dintre cele mai frumoase ornamente ale Terrei, iar clădirea Operei din Sydney a devenit simbol al Australiei, fiind vizitată de mii de turiști.

Și în Oceania sunt destinații de vis, un exemplu ar fi insula Bora Bora din Polinezia Franceză cu plaje pitorești, jungle luxuriante, stațiuni luxoase și un vulcan latent.

- Cavendish, Richard. *1001 de locuri istorice de vizitat într-o viață*. București : RAO, 2009;
- Curinschi, Gheorghe. *Roma: Cetate eternă*. București : Editura Tehnică, 1971;
- *Statele lumii* : vol. X *Australia, Oceania și Antarctica*. București : Litera, 2009;
- MacDonald, Phil; Parkes, Carl. *Thailanda*. București : Adevărul Holding, 2010;
- Dumitrescu, Adriana Sarmiza. *Africa de Est: Tanzania, Kenya, Uganda*. București : Meridiane, 1974;
- Ariyoshi, Rita. *Hawaii*. București : Adevărul Holding, 2010.

Alimentația rațională și sănătatea

Deoarece pe 16 octombrie se sărbătorește Zilei Mondială a alimentației, am realizat expoziția cu titlul *Alimentația rațională și sănătatea*, cu scopul de a crește gradul de conștientizare asupra problemelor alimentare ce pot apărea pe termen lung, asigurarea securității alimentare, și îmbunătățirea nutriției.

Pentru sănătatea noastră, ar fi bine să înțelegem faptul că suntem ceea ce mâncăm, dar și ceea ce nu mâncăm. Echilibrul este cuvântul cheie pentru o alimentație sănătoasă.

În prima parte a expoziției au fost lucrări care tratează aspectele generale ale alimentației: ce ingrediente să cumpărăm, componentele nutritive ale alimentelor, caracteristicile unor produse alimentare, cum să le asociem, ce combinații sunt sănătoase dar și ce combinații sunt extrem de nocive.

Multe alegeri alimentare pe care le facem ne afectează atât durata cât și calitatea vieții. Modul de a mânca începe de la ce cumpărăm, de unde cumpărăm, cum gătim, de câte ori luăm masa pe zi. Consumul de alimente înalt industrializate, nerespectarea programului de masă și a obiceiurilor sănătoase de a mânca, sfârșesc inevitabil în scurtarea vieții și scăderea calității ei. Piatra de temelie a unui model alimentar sănătos ar trebui să fie înlocuirea alimentelor procesate, ori de câte ori este posibil.

Cărțile din cea de-a doua parte a expoziției prezintă unele problemele curente de sănătate, care sunt influențate de alimentație precum și alcătuirea unor regimuri alimentare în anumite boli cronice. Pentru fiecare boală, găsim o listă de alimente și nutrienți, care pot reduce riscul de a dezvolta respectiva boală, precum și o listă de alimente sau componente alimentare care pot crește riscul de a dezvolta boala respectivă.

Ceea ce punem în farfurie are un rol important în riscul de apariție a multor boli. Dezechilibrele alimentare acționează direct prin scăderea rezistenței organismului, consecințele biologice putând apărea rapid sau după câțiva ani, în funcție de sensibilitatea personală a fiecăruia dar și de perioada de timp în care consumăm alimentele.

Ultima parte a expoziției este dedicată echilibrelor nutritive, dietelor de slăbire, sugestii pentru alcătuirea unor regimuri alimentare, precum și unele aspecte medicale ale nutriției. Adoptarea unei diete sănătoase nu înseamnă un șir de interdicții sau limitări în consumul de alimente ci reprezintă o metodă de a ne îmbunătăți sănătatea. Cheia unei

alimentații sănătoase nu stă, de cele mai multe ori, într-o suită de reguli scrise pe hârtie, ci în obișnuințe create în timp. Îngrijirea propriului corp printr-o alimentație bună ne ajută la construirea rezistenței organismului și reprezintă o fundație solidă pentru sănătate.

- Ionescu-Tîrgoviște, Constantin. *Necesitate și abuz în alimentație*. București : Editura Medicală, 1981;

- Tentori, Arturo; Turetta, Giovanni. *Combinații alimentare sănătoase: mâncăruri și băuturi incompatibile între ele, combinații recomandate, conținutul în calorii, proteine, grăsimi și zaharuri*. București: Curtea veche, 2008;

- Mallette, Yves. *Ghid practic pentru diabetici: măsuri preventive, tratamente, alimentație corectă*. București: Humanitas, 2009;

- Hartwig, Dallas; Hartwig, Melissa. *Totul pornește de la mâncare: descoperă programul Complet 30 și schimbă-ți viața într-un mod cu totul neașteptat*. București : Lifestyle Publishing, 2014;

- Meidinger, Werner. *Alimentația și remediile naturiste: Cum să rămâi sănătos și în formă până la vârstă înaintată*. București : Gemma Print, 2003;

- Gagnon, Romain. *Trăiește slab, gurmand și sănătos*. București : House of Guides, 2011.

**bibliotecar Luciana MACOVEI,
Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui**

„CARTE FRUMOASĂ, CINSTE CUI TE-A SCRIS”...

„Carte frumoasă, cinste cui te-a scris!” Carte frumoasă, cinste cui te-a citit... și poate te mai citește...

Deși foarte puțină lume mai citește azi... Mai ales cei din generația tânără au ales să citească din ce în ce mai puțin.

Dar ce este o carte? Conform DEX, cartea este *o Scriere cu un anumit subiect, tipărită și legată sau broșată în volum*.

A fost prietenul nostru în copilărie. Și încă este. Sau ar trebui să fie... Primele cuvinte ne sunt vegheate de cărțile cu povești desenate, care ne-au ajutat să ne dezvoltăm vocabularul. Apoi, pașii prin școală ne sunt călăuziți tot de carte, aceea în care literele descifrează misterele cunoașterii elementare și/sau esențiale.

Dar ce este o literă? După DEX, este un *semn grafic din alfabetul unei limbi, corespunzând în general unui fonem, iar fonemul este cea mai mică unitate sonoră a limbii, care are funcțiunea de a diferenția cuvintele între ele, precum și formele gramaticale ale aceluiași cuvânt* sau, mai pe înțelesul nostru, un *Sunet*. Literele ne sunt descifrate de Doamna Învățătoare cu ajutorul Abecedarului, prima noastră *carte de învățătură*.

Pe măsură ce creștem, cartea de învățătură se modifică și se complică pentru că, prin învățare, ne putem dezvolta frumos ca oameni și ca membri ai unei societăți. Doar cartea este în măsură să ne ajute să ne depășim condiția, fie că e vorba despre *cartea de la școală* (așa-numitele manuale), fie că vorbim de cea pe care o găsim într-o librărie sau într-o bibliotecă - cartea care tratează diverse domenii, pe specialități, sau beletristica/literatura artistică (cartea vieții, obișnuiesc să îi spun).

Dar ce este o librărie? Sau o Bibliotecă?

Librăria este magazinul în care se vând cărți, pe când Biblioteca este o *Încăpere, sală în care se păstrează și se citesc cărțile*, sau o *Colecție de cărți, periodice, foi volante, imprimate etc.*, sau o *Instituție de cultură care colecționează cărți, periodice etc. spre a le pune în mod organizat la dispoziția cititorilor*.

În contextul actual, se spune că puțină lume mai cumpără cărți pentru că sunt scumpe și că puțină lume mai trece pragul unei biblioteci pentru că nu este timp... Așa să fie oare? Nu cred... Însă cred cu tărie că putem renunța la unele lucruri pe care le cumpărăm pentru a investi într-o carte. Putem limita timpul petrecut pe Facebook și trece pragul unei librării sau al unei biblioteci pentru a ne întâlni cu Măria Sa, Cartea!

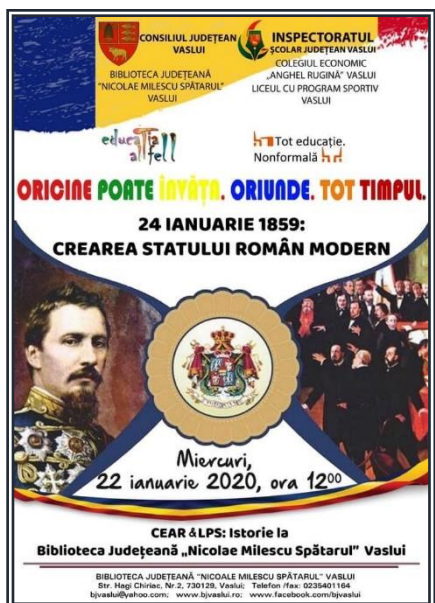
De ce avem nevoie să citim? În primul rând, pentru a ne dezvolta limbajul. Prea des auzim astăzi vorbindu-se de așa-numiți analfabeți funcționali, acele persoane care citesc în limba română fără a înțelege ce, în lipsa unui limbaj dezvoltat. În al doilea rând, cititul ne îmbogățește spiritual, ne ajută să devenim ceea ce ne dorim. În al treilea rând, cititul ne lărgeste orizontul cunoașterii (cultura generală).

Cititul ne ajută să *vorbim ca la carte*, adică așa cum trebuie, ca un om învățat; ne ajută să devenim *om de carte*, adică un om care studiază mult.

Cititul ne cimentează *Educația*, ne ajută să devenim ceea ce visăm să fim. De Ziua Internațională a Educației, haideți să ne *punem pe carte*, adică să ne apucăm serios de citit! Haideți să facem din carte și din bibliotecă prietenii noștri cei mai fideli!

Nu avem o carte? Nu găsim ceea ce ne interesează? Nu ne permitem să cumpărăm una pentru că este prea scumpă? Nu-i nimic! Biblioteca ne așteaptă să ne-o ofere spre lectură. Ea mai vine în întâmpinarea noastră cu acele colecții de documente sau fonduri de carte care nu se găsesc în librării. Biblioteca este *Casa Cărții*. Aici poți găsi totul, prin grija Măriei sale, Bibliotecarul! Cine este Bibliotecarul? Cel care înlesnește drumul cărții către cititor.

Îmi aduc aminte, cu nostalgie, momentele minunate petrecute cu elevii mei în acest templu al cunoașterii care este Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui. Și sper că, după ce această criză sanitară va trece, vom reveni cu drag!

Prof. Doina DANU

INVITAȚIE LA LECTURĂ - SCRITORUL IOAN BABAN

Profesorul de limba română Ioan Baban – *Proprietarul de timp* (2009) și, totodată, *Căutătorul de iluzii* (2010) – este o personalitate literară care ocupă un loc aparte în peisajul cultural vasluian. Pe drumul plin de capcane al scrisului, a reușit să străbată *Dincolo de bine și de rău* (1998).

Înfruntând *Norii cu melancolii* (1999), se transformă chiar în *Dresorul de nori* (2007). Cedează în fața *Ispitelor lirice* (2000) și poposește pe *Tărâmul interzis* (2002) în *Anotimpul imposibilei iubiri* (2017). Căutător de *Versuri alese* (2015), își odihnește sufletul în *Leagănul de*

gânduri (2017). Partea ludică a spiritului său iese la iveală la întâlnirea cu *Satana... în mini-jup* (2000) ori cu *Păcală și Tândală în Europa sau Tăgârța cu minciuni* (2004). Fie că-și dezvăluie măiestria condeiului în *Poemele senine* (2013), fie că studiază și publică despre *Ecoul numelor proprii* (2013), *Dialectica stării nefirești sau țara minunilor hazlii* (2015) și *Universul cultural și literar vasluian* (2008), autorului Ioan Baban (uneori Radu Deleanu, alteori Ilie Zadarnicu), membru al Uniunii Scriitorilor din România, i se cuvine, fără pic de tăgadă, un loc în bibliotecile iubitorilor de literatură.

Cărțile sale, adevărate bijuterii literare, își așteaptă cititorii pe rafturile Bibliotecii Județene „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui.

**bibliotecar Alina TANASĂ,
Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui**

prof. univ. dr. Constantin DRAM,
Facultatea de Litere, Universitatea „Al.I. Cuza” Iași

CEVA DESPRE COMIC

Generalități

E firesc, astăzi, după nenumărate teoretizări și problematizări filosofice-culturale, să înțelegem *comicul* drept o *categorie* estetică. În completarea acestei aserțiuni trebuie să admitem însă faptul că *fenomenul* comic este mult mai amplu în semnificații și mult mai adânc în explicații decât ceea ce numim, în mod curent, *apariție* și *aparență comică*. Explicația este aceea că, privit ca fenomen antropologic real, comicul are, pe de o parte, atât cauze biologice (inclusiv neurofiziologice), cât și cauze de natură psihologică sau sociologică. La fel de evident este, din punct de vedere al argumentației, că fenomenului comic îi sunt atașate dimensiuni lingvistice, comunicaționale, de cunoaștere sau chiar metafizice. Rezultatul este acela că nu există fenomen comic brut, pe care să îl acceptăm într-o „autonomie” sui-generis, nedependent de aprecierea umană, adică de valori omenești, așa cum le înțelegem noi în mod constant.

Orice discuție importantă de natură filosofică, estetică, teoretizantă pornește de la concepții ce țin, de regulă, de contribuțiile cărturarilor greci și latini. Ei enunțaseră de mult ideea că omul este „singurul animal care râde” (în grecește *mónon zóon ghelón*; în latinește *unicum animal ridens*), cea mai cunoscută în acest sens fiind vocea lui Aristotel. Stagiritul arătase că râsul îl deosebește pe om de animal într-un studiu presupus ca existent, adică faimoasa parte pierdută a *Poeticii*; aici, se spune că ar fi polemizat cu Platon, arătând că și *râsul* și, în general, *comicul*, trebuie să se bucure de aceeași virtute cathartică pe care grecii o atribuiseră ca fiind specifică *tragicului*, după cum arătase și el în prima parte a operei sale. Se pot reconstitui principalele idei aristotelice „despre comic” (*perí ghelóiou*) din alte opere ale Stagiritului; acestea, împreună cu opiniile unor continuatori din antichitatea greco-latină, configurează o adevărată doctrină antică a râsului și a funcției sale social-estetică. Mai adăugăm, din gândirea strict modernă, o trimitere la celebra analiză bergsoniană a râsului, în care marele gânditor pornește de la premisa că „nu există comic în afara a ceea ce este cu adevărat omenesc”, considerând *omul nu doar un animal care știe să râdă, ci și unul care provoacă râsul*. Întrebările lui H. Bergson: „Ce înseamnă râsul? Ce se află în străfundul rizibilului?” sunt însă, pe bună dreptate, concretizarea unor permanente interrogative rostogolite peste veacuri, de la antici până în modernitate.

Din această perspectivă se vede cum comicul exprimă ambivalența condiției umane. Astfel, se constată cu ușurință că, pe de o parte, comicul implică acea solidaritate

de grup: „se râde cu cineva”, dar și, pe de altă parte, trimite și spre *excluziune*: „se râde de cineva”. În acest sens, marele estetician Hartmann vorbea despre un adevărat *etos al râsului*. El distinge „râsul plin din inimă”, râsul *nemilos*, exprimând ură, dispreț, invidie, resentiment, un *râs de acceptare* care celebrează solidaritatea și *râsul de excludere*, cel care reface unitatea unui grup, prin excluderea rezultată din forța acestui act. Tot Hartmann arată că în ceea ce privește definirea comicului ca fenomen, râsul și etosul asociat acestuia ridică câteva probleme. Astfel, în primul rând, există o multiplicitate a formelor râsului și, simultan, o dificultate de-a stabili distincții între, de pildă: a) râsetele de bucurie, de plăcere, de excitație generală și b) râsetele suscitade de amuzament („reacție la o „creație de umor”). Înseamnă că nu orice râs este semnalizator al comicului pentru că sunt și expresii și modalități de realizare ale comicului care nu implică în mod obligatoriu prezența râsului, în componenta sa fiziologică și/sau psihologică. În acest sens, merită amintită propunerea făcută de Jean-Marc Defays în cartea sa *Comicul* (ed. franceză 1996, varianta românească, 2000, Institutul European Iași) care arată că între *râs* (euforic sau non-euforic) și *comic* (ca fenomen estetic în care există intenționalitate și percepție conștientă) este util să se stabilească un nivel intermediar. Acesta nu este altceva decât *rizibilul*, definit ca fiind „totalitatea stimulilor intelectuali care pot provoca râsul, dacă există condiții favorabile”. Lucrurile se pot simplifica mult astfel. Rizibilul este *involuntar* („comicul de situație”) și *voluntar* („comicul propriu-zis”), definind moduri fundamentale ale gândirii omenești în timp și spațiu.

În sfârșit, și după esteticianul grec Moutsopoulos categoria comicului poate fi evaluată prin raportare la aceeași categorie a *rizibilului*, ca și la alte câteva valori categoriale: *caricaturalul*, *ironicul*, *diformul*, *satiricul*, *umoristicul*, *spiritualul*. Ele au ca trăsătură definitorie determinarea antropocentrică, adică raportarea acelor situații comice la om și la ținuta sa morală.

Aspecte ale fenomenului comic

Spiritul este un tip de *comic* produs prin cuvinte, reieșind dintr-o anumită împreunare a cuvintelor, exprimate cu caracter de intenționalitate, în dorința de a răspunde cuiva și de a ieși astfel dintr-un impas imaginar sau real. *Spiritul* este un aranjament de cuvinte care trebuie să pară voit. În afară de aceasta, spiritul se plasează într-un adevărat registru teatral solicitând anumite competențe din partea celui care îl elaborează. Bergson spunea că *spiritul* este un mod „dramatic” de a gândi, presupunând un dialog și o posibilă galerie care ascultă. *Spiritul* este deci un mod de a vorbi „teatral”, chiar dacă publicul este doar presupus. Astfel, *spiritul* e un fel de întrecere de replici, scopul fiind ca printr-o replică potrivită să reduci la tăcere pe adversar. Spiritul practicat prea des, în orice loc și în orice ocazie, duce repede la plictis, la non-comicitate, prin saturație.

Simțul umorului are la bază un sentiment amestecat, adeseori cu elemente contradictorii, durere cu plăcere, entuziasm urmat de deprimare totală. *Umorel*, relaționat direct de emiterea și perceperea *comicului*, se bazează deci pe sentimente compuse. El amestecă gravitatea cu gluma, tristețea cu veselie, simpatia cu antipatia. În înțelegerea dată de umor, gluma se face pentru a ascunde o situație disperată, pentru a nu cădea pradă depresiei totale. Fiind un sentiment total și amestecat, *umorul* este și realist. El este cel mai apropiat de desfășurarea obișnuită și normală a vieții. Dacă viața este amestecată, ea

nefiind nici așa de tragică, nici așa de comică pe cât pare, ci un amestec, atunci *umorul*, care conține aceste elemente, are șanse să se apropie mai curând de această reprezentare veridică a ei.

Burlescul vine din *burla* italiană, specie medievală în care scenariul comic presupune că o valoare sau o pretenție de valoare este redusă la ceva trivial, care ține de animalic, de funcțiile fiziologice, cum ar fi exhibarea a ce ține de foame, sete, instinct sexual. Unii au explicat *burlescul* drept un fenomen de reducere bruscă a sublimului la trivial. Ori de câte ori o pretenție ideală se sfârșește printr-un fenomen care ține direct de funcțiile biologice putem spune că se naște o formă de *burlesc*. În viață și în spectacole (ca și în literatură), imaginile unor mari lacomi, care fac din mâncare și băutură scopul existenței lor, clovnii ce se scâlâmbăie, revistele teatrale cu tot arsenalul lor produc fenomene de burlesc. În fine, *burlescul* conține și un element de cinism. Ca exemplu concludent, în această abordare, Bergson pare un cinic pentru că protestează contra fenomenului de civilizație, militând pentru o reîntoarcere la primele surse ale vieții, cele care au fost alterate de societate. Păstrând ce e de păstrat, se poate spune că registrul *burlescului* are o doză de cinism deoarece încurajează parodia și râsul grosolan, în locul formelor elitiste.

Grotescul e o formă de comic ce se naște din exagerare, din amplificarea unei imagini, a unei situații. *Grotescul* se apropie de *urât* (privind la nivelul esteticii) pentru că exagerarea până la monstruozitate iese din cadrul frumosului clasic. Formele de *grotesc* mai cunoscute sunt *caricatura* în desen, respectiv *pamfletul* în literatură. Caricatura a început prin exagerarea unui defect fizic, ajungându-se până la deformare, uneori cu scopul deliberat (în imagini din sfera politicului) de a compromite pe cineva. O altă ipostază a caricaturii se caracterizează prin tratarea unei fizionomii pusă în legătură cu o trăsătură morală, tot așa cum altă variantă poate fi aceea în care imaginea caricaturală izolează un caracter, determinând ca toate celelalte să treacă neobservate. Astfel, se insistă asupra ambiției, vanității, însă nu printr-o reprezentare plastică, nu printr-o exagerare, ci prin izolarea acestor trăsături de caracter în anumite situații, după cum am subliniat mai sus. Faptul este evident și mai mult când înțelegem categoria *grotescului* prin raportare la categoria *sublimului* (în estetica romanticilor) sau amestecat cu *tragicul* (în tragicomedia și farsa tragică contemporană) – devenind formă a comicului, printr-o preschimbare (analog celei prin care *urâtul* ajunge o formă canonică a *frumosului*).

Ironia transpune sub o aparență serioasă chestiuni banale, superficiale. Astfel, pentru Socrate ironia avea două semnificații - după cum reiese din scrisorile lui Platon -: o formă de apărare față de cei care nu respectă delicatețea sufletului său și, în al doilea rând, o formă specifică actului educational, făcând mai ușor accesibile unele chestiuni tratate cu elevii săi. Caracterele principale ale ironiei sunt: o conștiință ascuțită, o lipsă de gravitate față de lume și viață, o răsturnare a valorilor și o atitudine mereu contrarie. Ironia nu adâncește lucrurile, rămânând, mai degrabă, în limitele unei atitudini superficiale; adică undeva între diletantism și amatorism, neepuizând însă fondul ideatic. În ironie intră o doză de cinism și de indiferență sentimentală, cel care apelează la ea apreciind că lucrurile sunt trecătoare și lăsând o dubitație evidentă să funcționeze: ironistul este atent și calculează atent fiecare pas. Procedul în sine presupune o simulație, expresia fiind alta

decât fondul, efectul estetic fiind scos prin mijloace apropiate de cele teatrale; în plus, se constată o detașare constantă deoarece regimul ironicului exclude ceea ce înseamnă pasiuni, afecte, subiectivisme, înclinând, mai degrabă, spre scepticism și atitudine superioară.

III. O aplicație despre comicul literar, preluată dintr-un studiu al nostru publicat în *Pentru o „cultură a râsului”*. *Forme ale comicului*, volum coordonat de Constantin Dram, Iași, 2019

Povestirea lui I. I. Mironescu, *Tulie Radu Teacă* (apărută în revista „Viața românească, an XVIII, nr. 5-6, mai-iunie 1926) este una dintre cele mai reușite proze de factură comică din literatura română. Practic, e o mică bijuterie narativă, prin naturalețea comicului cu care este urmărit, pas cu pas, drumul personajului titular de la Brețcu la Viena; un drum care generează multiple opoziții pline de umor, dictate de diferența dintre civilizație și primitivism dintre un tip de atitudine și alt tip de atitudine. Un drum care, din perspectiva personajului, nici măcar nu s-a încheiat pe măsură deoarece nu s-a soldat cu reușitele propuse.

În cele ce urmează ne propunem să urmărim acest text din perspectiva unor segmente reprezentative care privesc, punctual, atât status-ul unei narațiuni atipice, cât și modalitățile de naștere a comicului, într-una dintre cele mai pline de umor povestiri din literatura română.

1. liniștea de dinaintea furtunii

Acest text face parte dintre acelea care demonstrează cu lux de amănunte felul în care se poate pierde, pe românește, liniștea ce părea instalată pentru mult timp. Spre deosebire de narațiunile care avertizează încă de la început „furtuna” care urmează, în povestirea lui Mironescu datele inițiale (păcălitoare) erau ale unui calm greu de zdruncinat: „Cu toate că era om aproape de șaizeci de ani, dar el de la Brețcu încolo nu cunoștea decât două drumuri; unul mai departe se făcea potecă, din potecă făgaș, iar din făgaș plai și apoi tot plai după plai până-n muntele Tarhausului, departe tocmai în ținutul Ciucului; și un alt drum, spre Chejdivașarhei, pe care-l făcea în fiecare toamnă, când își umplea teșchereaua cu banii de pe brânză, de pe lână și de pe lapte acru... De acolo, grăbit, se întorcea iarăși la Brețcu, la Pulheria și la oile sale. În viața sa mai umblase de vreo câteva ori la Brașov, la câte un iarmaroc mare, de unde cumpăra cai și asini pentru târlă.”

Cele două drumuri evocate sunt, după cum am spus, păcălitoare, deoarece ele sunt denumite astfel în mod impropriu: în fapt, ele desenează existența zilnică a unui personaj total lipsit de *sentimentul admirației contemplative*. Viața acestuia se împarte între sezonul cald, respectiv sezonul rece, cu segmentări precise legate de muncă, somn, mâncare. Nimic nu anunță schimbări esențiale în viața unui personaj care pare integrat definitoriu în ritmurile neschimbate ale naturii dintotdeauna; mai mult decât atât, el a știut să își construiască un grup apropiat de oameni de aceeași factură, subordonat lui; în acest sens, mai cu seamă soția lui are parte de un portret de excepție: „...Așezământul lui mocănesc – târlele pentru iernat oile, putinile cu lapte acru, bărbințele cu unt de oaie, cliturile de burduvuri cu brânză, măgarii cu tarhaturi grele, saricile, cergile, poclăzile mițoase și atâta prisos de avere, din care trăia el și cu *boreasa* lui, Pulheria, o femeie scurtă, lată-n șele, roșă la față, îmbrobodită cu tulpan negru de mătase – făceau din Tulie Radu Teacă un fel

de crai al Brețcului, mai cu samă de când cei doi feciori ai săi, Șpurie și Decebal, învățau teologia la Universitatea din Viena sau la Beci, cum îi zicea încă Tulie.” Mai contribuia la statutul de excepție al personajului averea pe care toți o bănuiau, fără ca aceasta să îi facă traiul periculos, sfaturile constante primite de la preotul satului și modelul de familie împlinită, în care cei doi băieți par sortiți să completeze datele unei monade sociale exemplare.

2. noutatea duce la *anticlimax*

Într-un asemenea mod de viață, „patriarhal” parodic, orice noutate poate fi distructivă. Chiar dacă locuia în sat (în perioada rece a anului) mare parte din viața lui Tulie se armonizase cu stâna din vârful Tarhausului; pe munte, în părțile „ciucane”, deși Ardealul făcea parte din Imperiu, personajul își orânduise un trai paralel cu restul lumii mari: știa, într-un mod vag, de existența unor orașe mare și a unor alte forme de existență, fără ca asemenea date să îl marcheze. Tot așa avea sumare informații și despre existența trenului, cel mai puternic simbol (pe atunci) al progresului. Acesta nu ajungea însă nici măcar la Chejdi (numele maghiar al orașelului apropiat de Brețcu, Târgu-Secuiesc), darmita să se aventureze în singurătățile înalte ale muntelui Tarhaus. Tocmai din acest motiv, ideea părintelui de a-i inocula ideea trimerii celor doi feciori la studii de teologie în capitala imperială, Viena, are rol de anulare a armoniei existențiale. Nu ideea de școală în sine, nu banii cheltuiți, ci faptul că ei se află într-un loc care îi depășea imaginația, loc prin care nu trecuse și nu îl putea reprezenta: „Încotro venea Beci pe lume și ce depărtare o fi fost din Brețcu până acolo încă nu-și putea face Teacă nici un fel de închipuire. Nu fusese nici la Pesta, dar la Viena?”

Noutatea generează un anume gen de **anticlimax**: sunt puse în opoziție normele vechi de viață, ce ținteau rotunjirea statutului de „crai” al Brețcului, cu altele, necunoscute, ilare, absurde, comice, descendente ca ritm existențial, care rezultă din pregăririle pentru călătorie și din toate evenimentele care se desfășoară pe parcursul acesteia.

3. o comunitate și niște personaje

Brețcu e, de bună seamă, o comunitate mai degrabă închisă; puținele ieșiri din interior sunt motivate strict comercial; altminteri, satul de oieri din ținutul Trei Scaune are un mod de viață care își este suficient: „...Și el, ca și toți brețcanii, scobora din oameni care din vremuri străvechi se îndeletniceau din tată-n fiu cu păstoria, și trăind ca și înaintașii săi c-o mână pe cață și cu alta pe brighidău, ducea viață pașnică de baci, meșter vestit în închegatul brânzei.” Tulie și cu „boreasa” lui, Pulheria, alcătuiesc un cuplu completat în mod inedit de către cei doi feciori. Dacă Șpurie e un nume ad-hoc, construit în logica unui multilingvism caracteristic Ardealului cuprins în Imperiu, celălalt nume, Decebal, e prins într-o altă logică, din care se naște un gen de comic neașteptat, analog celui onomastic din comediiile caragialești: numele este în opoziție flagrantă cu atributele personajului. Celelalte personaje nu au nume dezvăluite: cel care declanșează intriga, preotul interesat de aducerea în parohie a unui clopot de la Viena pe spezele bogatului oier nu este numit altfel decât „domn părintele”, apelativ de reverență și de identificare suficient într-o comunitate autarhică precum aceasta din Brețcu. Ceilalți, ajutoarele de la stână, nu sunt decât „mă băieți, mă!”, formă lapidară de adresare prin care se concentrează toată superioritatea „craului de la Brețcu” care, urmând pașii unui scenariu comic, paradoxal,

pornește, așa cum anunțasem, pe o pantă descendentă, urmând drumul către Viena. Într-o lume nouă, alte personaje sunt denumite la nivelul cunoașterii restrictive ce îl caracterizează pe Tulie: o doamnă cu pălărie, vorbind în ungurește, înfuriată de „olah”, pe care personajul o etichetează fabulos („...pungă-mni-tie strechea-n șolduri, că-z doar nu ești fișpănoaia să te-aprinzi ca cătrănița...”), *fioniocul țugului* (adică un conductor de tren care știa toate limbile vorbite în Imperiu), hamalul din gara vieneză, care, ca și Tulie, nu cunoaște limba maghiară și „mărita cătană împărătească”, ofițer imperial de loc din Ardeal, aflat în serviciu la Viena.

4. „stăpâne, stăpâne/ îți cheamă ș-un câne...”

Cadrul și personajele de pe Tarhaus ar putea invoca imperios măcar o idee din scenariul mioritic: cum era și firesc, printre miile de oițe, baciul stăpâna și peste câteva zeci de câini necesari într-un asemenea cadru existențial. Dintre toți, într-un mod specific anticlimax-ului, i se alătură „o cotarlă de câine”, Laios, cu nume nu chiar întâmplător, dacă îl întrezărim în timp pe hâtrul de la Tazlău, integrat printre intelectualii de la „Viața Românească” și care știe să fie ironic în multiple ipostaze și modalități. O „Mioriță” pe dos, un scenariu descendent: Laios nu este nici câinele necesar, salvator, nici câinele emblematic, reprezentativ pentru bunăstarea bogatului baci. Dimpotrivă, Laios este câine *nechemat*, câinele *alungat*, cu o înfățișare rizibilă în toată înfățișarea sa, dominată de „o coadă plină de dupuri, bătută de scai.” Nu-i vorbă, nici stăpânul său nu avea o apreciere deosebită pentru câini, fiind total lipsit de înclinații poetico-pastorale. Începutul povestirii este savuros în acest sens, prezentând modul în care necuvântătorul intră în scenă, dincolo de acceptul baciului: „Pe urma lor se luase, ca de obicei, și câinele cel bătrân, Laios, un câine hâlbari, care nici nu lătra, nici nu umbla după turmă, ci sta toată ziua pe lângă stână și ținea de urât baciului, lingând cupele și hârdăile, în vreme ce ceilalți se duceau și veneau cu oile. Lui Tulie Radu Teacă, îndeobște nu-i erau dragi câinii – „cotarlele” cum le zicea el – dar n-avea cum să se lipsească de dânșii; dihaniei i-i destul să-i pută a câne și-i piere îndrăzneala; de aceea, înainte de a intra în gară, s-a mai întors o dată înspre cioban și i-a dat în grijă să nu piardă câinele din vedere.”

Numai că toate prevederile sale s-au finalizat pe dos, iar Laios, printr-un concurs de împrejurări, într-un registru comic ascendent în ceea ce îl privește, participă efectiv la toată expediția către Viena, transformând ceea ce era de transformat într-o demitizare necunoscută a fondului folcloric specific. Iar contextul mioritic este adaptat după cerințele noi din viața lui Tulie. Încercând să scape definitiv de Laios, baciul este constrâns de lege să aibă grijă de câine, într-un mod ce contravine și modului său de gândire, cât și canonului mioritic invocat anterior: „În clipa când să plece, Teacă își luă de samă cu rușine că el ținea încă de curea pe Laios, așa cum i-l dăduse în primire fioniocul. Se hotărî să se desfacă chiar aici de cotarlă; dezlegându-i curaua de la gât, o puse în două și, când câinele, drept mulțămire, dădu să se milogască la picioarele stăpânului-său, Tulie îl croi cu-nverșunare peste bot de se porni într-un schelălăit cumplit, făcând să alerge la fața locului un gardist care se găsea chiar în apropiere. (...) șuțmanul îi opri cu glas amenințător, poruncind lui Tulie să-și ducă câinele în legătoare. Teacă, cu toate că nu-nțelegea nimic din cele rostite de gardist, a priceput totuși poronca stăpânirii...” Legat fără voia sa de animal, baciul ajunge să creadă, spre finalul povestirii, când în bietul patruped se ascunde însuși Satana,

mai cu seamă că, după ce nararea evenimentelor se oprește fără avertizare, cel care rămâne, într-un fel, victorios, este „cotarla”, așa cum o numește mereu baciul.

5. pregătiri pentru drum: afaceri, probleme conjugale, probleme de lingvistică

Puținele instrucțiuni pentru drum sunt rodul înțelepciunii practice de care dă dovadă „domn părintele”. Dar până să ajungă „pe toloaca gării Sepsi-Sângiorgiu”, au loc anumite pregătiri pentru marele eveniment, la care participă, în felul ei, toată comunitate din Brețcu, din sat și de pe munte: punctul de pornire se află în îndemnul preotului local de a dăruia un clopot nou bisericii; fire practică în felul său, Tulie asociază acest îndemn cu o mai veche dorință a sa, exprimată sui-generis: „Bă!...eu țucu-i fruntea lui die craiu, n-or fi încă două zile până-n Crăciunu` unguresc, și musai c-oi merie și eu la voi, la Beci să văd cășile craiului și mândreața die iazuri cu pești die-ăl roșiu.” Că această dorință neaoș formulată nu a fost în asentimentul „studentilor”, care treceau drept feciori de grof la Viena, nicidecum din stirpea unui mocan, fie el și avut, aceasta e altă poveste. Importantă este ruperea unui punct major de echilibru și intrarea tuturor din comunitate în febra pregătirilor. Într-o succesiune a lor, mai întâi baciul se va înarma cu povața că din Sepsi-Sângiorgiu și până la Viena, nu trebuie să coboare din tren (altfel spus, „până la Beci știa Tulie drumul fără șovăire”). A doua secvență a pregătirilor se referă la lămuriri de ordin lingvistic (comicul de ordin lingvistic, alături de cel de situație asigurând întreaga orchestrație la acest nivel). Că avea să găsească neobișnuitul călător relativ ușor în spatele gării din Viena un *fiacăr* (adică o birjă) era ceva inteligibil și pentru omul de pe Tarhaus: dar pronunțarea unor cuvinte stâlcite ce închipuie adresa unde domiciliază cele două odrasle plecate la învățătură devine obiect de caznă. De la *Garten gasse – Vier und vierzig*, cuvinte notate ca atare de părintele paroh pe o hârtiuță, Tulie, rostind după învăț prin silabisire mecanică fiecare cuvântel ajunge la o formă mai creștinească „Gard în casă, fără un fărțuc”. Rostogolirea generoasă a procedului de învățare a unei limbi „europene/imperiale” se transformă într-o sursă continuă de comic: „... toți ciobanii din târlă, când își dădeau bună ziua, unul zicea «gard în casă», iar celălalt răspundea «făr un fărțuc»”. Următorul pas al pregătirilor ține de vestimentație. La Viena, la „drăguțul de crăișor”, personajul nu poate merge oricum. Conștient, oarecum, de fala sa de crăișor de Brețcu, Tulie se preocupă cu mare atenție de acest aspect de maximă importanță: „...Teacă își poruncise, în Chejdi, la Istvan Bolond, cizmar vestit pe acele vremuri, o păreche de ciubote cu tureacă, cum purtau în timpuri mai vechi mocanii cei bogați, când se duceau duminica la biserică. De asemenea, își mai tocmise la un meșter din sat o căciulă nouă, lată-n fund cât o căldare. Nevastă-sa îi cususe o păreche de nădragi de pănură albă, împodobiți cu găitane negre în dreptul buzunarelor, și vreo două cămeșoaie de *îndoitură*, scurte dinainte și mai lungi dinapoi.” Tot de protocolul plecării țin și îndemnurile și amenințările hotărâte spuse ciobanilor rămași la stână: „... cum ar fi să poruncească boreasa mea mnîe, așa-ți face, că de nu... târlește dracu-n coșu vostru!” Ultimele preparative sunt de natură financiară și se încadrează în același tip de relatare plină de mărci dialectale specifice; nu lipsite de interes din zona comicului de situație sunt trimiterile făcute la comportamentul personajului în această situație mai specială: „Cum au ieșit ciobanii, Tulie Radu Teacă se descinse de chimir, rosti Tatăl Nostru și, descuind lada în care ținea banii, își încărcă

teșchereaua cea de piele cu baiere de legat pe lângă brăcinar, pe care o lua la drum ori de câte ori se ducea la Chejdivașarhei.”

6. Comicul de limbaj

Trăitor la Tazlău și la Iași (adică în două locuri în care denotația de *hâtri* e la ea acasă), Mironescu a înțeles resorturile prin care limbajul generează comic. Personajul e plasat într-un Ardeal aflat încă sub stăpânire imperială, în care modurile de manifestare lingvistică sunt multe și elocvente pentru cine le înregistrează din exterior; în plus, această situație se amplifică pentru cel care pleacă dintr-o comunitate aproape închisă (cele câteva drumuri ale lui Tulie se desfășoară în contexte de relativă apropiere geografică) spre lumea care crește în fața sa, *europenizându-se*. Nu e vorbă de întâmplare: cele mai multe din formulele lexicale ce fac parte dintr-un repertoriu adecvat (așa cum remarcăm și în altă povestire generică a doctorului scriitor, *Într-un colț de rai*) țin de lumea ardelenescă, în care vorbirea a preluat multe mostre din limba maghiară sau germană. Palatalizările ardelenesti erau în ton cu cele moldovenești: în schimb, multe dintre cuvintele ce țineau de civilizația cu care Tulie intra în contact colorează textul, făcându-l pitoresc într-un mod chiar remarcabil, deoarece ele se alătură lexicului autohton, din care naratorul preia în mod copios, asortându-le, atunci când vrea să genereze efecte comice și de atmosferă indiscutabile: câinele este *hâlbari* (fără căpătâi), viața de oier înseamnă *bulz, jântiță, zăgălnele*, iar nevasta este *boreasă*; în schimb *Garten gasse* devine „gard în casă”, Pulheria este pusă la respect conjugal cu un *Holgoș* unguresc („taci din gură”), gara este numită *vagzală*, trenul pornește la strigare, de asemenea maghiară, *mehet* (adică „liber”, conductorul *țugului* se cheamă *fionioc*, în schimb personajului care merge pentru prima oară în viață cu trenul „îi chiorcăie borhăile” deoarece „trinul” este *șnelțug* și merge *ghiözioș*. E memorabilă înfățișarea de biruitor a lui Tulie, după conflictul din cupeu: era învelit cu *țundră*, avea un pieptar cu înflorituri de *jamșă*, își ținea tutunul în *jașcău, burnuzul, nădragii și sarica* îi completau inedita costumație în care el se prezenta doamnei înfuriate de lângă el. Obiectul conflictului, câinele nemioritic e numit, în maghiară, *kuchio*, cuvânt al cărui sens Tulie îl deduce din context. Altfel, ajuns la Viena, el își demonstrează din plin necunoașterea limbii maghiare, din care pricepe doar *Tudom moghior* și *Hova meghi*.

7. călătoria cu trinu

Partea cea mai plină a povestirii e aceea legată de călătoria cu trenul. Practic, deloc metaforic, putem vorbi despre o călătorie dintr-o zonă europeană necunoscută, periferică, spre chiar inima Imperiului, adică la Viena. Plecarea lui Tulie către capitala Imperiului ar putea fi prezentată ca o coborâre spre necunoscut; autorul preferă însă să se axeze pe o componentă comică, una dintre cele mai reușite din toată istoria povestirii românești, cu secvențe bine sudate și convingătoare pe întreg ansamblul textului.

a) gara din Sepsi-Sângiorgiu

Începuturile călătoriei încă mai fac trimitere spre comunitatea cunoscută. În spatele gării din micul oraș de la marginea Imperiului se află *o toloacă*, loc în care se încheie drumul cu „căruța mocănească” din care coboară, în toată mărișoara sa, Tulie Radu Teacă, desprins din apropierea totală cu natura sălbatică („cu promoroacă pe căciulă și cu țurțuri de gheață la musteață”). Tot aici, în spațiu gării, urmând sfaturi primite de la „domn”

părintele” și, ca măsură suplimentară, „întrebând apoi de unul și de altul”, călătorul reușește să treacă prin adevărate furci caudine: scoaterea unui bilet de clasa a III-a pentru *șnelțugul* de Viena, urmarea unui rând care trecea prin fața „fioniocului” care „bortește” biletul, urcarea în tren (moment în care câinele, plin de efuziune, i se arată pentru prima dată și fiind gratulat cu imprecăția corespunzătoare „meri acasă, cotarlă, mănec-te bursucii!”), intrarea în vagon.

b) lumea din vagon

Întreaga înfățișare a oierului provoacă reacții contradictorii celor din jur (mai cu seamă când, în momente cheie, Laios aduce un plus de imagine comică). În vagon se află, în proximitatea lui Tulie o doamnă „înfuriată” care îl va apostrofa în ungurește ori de câte ori crede că e necesar și un „domn învățător dintr-un sat din Pusta Ungariei”. E interesant modul în care cei doi fac un front comun împotriva invaziei sălbaticului „valah”, afacerea degenerând într-o posibilă idilă, despre care baciul nu are habar: „Domnul din față, foarte mulțumit de modul cum își făcuse fioniocul datoria, după ce trecu pe subt mână cu pieptenele încolo și-ncoace prin musteața-i cu nadă, găsi prilejul să se apropie sufletește de doamna de-alături c-o repeziciune uimitoare.” Dacă pe cei doi posibil viitori îndrăgostiți (mai mult sau mai puțin...vinovați) îi îmbată ideea unei călătorii profitabile din punct de vedere sentimental, „Teacă, de necazurile prin care trecuse, flămânzise de-a binelea.”

c) primul festin

Personalitatea oierului angrenat în prima (și ultima) călătorie din viața sa este delimitată doar de două plăceri existențiale, aspect pe care povestitorul l-a exploatat din plin, devoalând și sensurile unei călătorii lipsită de plăcere: „Cele mai plăcute clipe din viața lui Teacă erau când mânca și când se culca. Încolo, muncea, dar nu din plăcere, ci dintr-o ne-nfrântă chemare a vieții. Acum se ducea la Viena, mânat de îndemnul sufletului său întru căutarea unei pomeniri veșnice, călătoria însă nu-i făcea nici o plăcere; și aceasta era un fel de treabă, de care se săturase până-n gât.” Mironescu fixează astfel o dimensiune a omului simplu, de la câmpie sau de la munte, pentru care munca nu este acea stare euforică întâlnită în poezia bucolică. Dimpotrivă, munca este un chin zilnic de care omul se achită deoarece nu are încotro; căutând unele supape compensatorii. Pentru Tulie, actul mâncării reprezintă (alături de somn) suprema bucurie a vieții, motiv pentru care el va cerceta cu mare plăcere desagii pregătiți în acest sens de Pulheria, soția sa. Deoarece scena este exemplară în literatura noastră, ne rezervăm plăcerea de a cita copios din ea: „Mai întâi își făcu trei cruci sfînțite, cumpănite cu îngăduință din frunte până-n catarama chimirului și din umăr până-n umăr. Pe urmă, punând plosca la gură, gâlgâi un gât de rachiu, de i se încrucișară ochii. După ce se opri un răstimp cu limba-n vânt, până-i veni iar sufletul la loc, scoase custura din chimir și trase în lungiș și-n curmeziș, retezând apoi drept lângă șoric niște piciorușe de osânză în patru muchi, așezându-le grămăgioară pe o îndoitură a desagului. Când isprăvi de hăcuit slănina, șterse custura pe o parte și pe alta de tureatca cizmei, iar cu degetele de la ambele mâini, tăvălite în untură până-n monturile pumnilor, le făcu căușele și le trecu și pe dos și pe față prin cârlionții de la ceafă, ștergându-și-le bine. După ce s-a curățit de osânza de pe degete, prinse a desghioca cu unghiile căței de usturoi, pe care-i clădi de asemenea într-o movilă cât pumnul, lângă grămada de slănină. În sfârșit, desfăcând și budăcica cu pătlăgele murate, c-o rânduială de

om priceput în meșteșugul mâncării, îmbuca din toate, pe rând, și cu socoteală. Băga mai întâi în gură o bucată de pâine, care venea ca un fel de temelie; pe urmă vâra de-a lungul un grindei de slănină, apoi un cățel de usturoi și, drept la sfârșit, mușca din pătlăgică, care, țâțâindu-i între dinți, împrășca cu măruntaiele pâin` departe. Și acum, întreaga încărcătură huruia ca-ntr-o râșniță, în obrajii săi umflați, în vreme ce mustețile-i îmbârzoiete i se mișcau amândouă deodată, când în sus, când în jos, când una-n sus și alta-n jos.” E un adevărat imaginar mecanic aplicat pe actul mâncării, de parcă obsesia muncii ar migra către plăcerea (singura reală) a îngurgitării alimentelor. Mulțumindu-i în gând Pulheriei, Tulie nu e preocupat de „dezastrul” declanșat în juru-i, gândurile sale îndreptându-se cu îndatorare către nevestă, juruindu-i acestea un regal culinar de proveniență vieneză.

8. (re)întâlnirea cu Laios; întâlnirea cu cei doi băieți nu a avut loc

Pentru Tulie, apropierea de capitala imperială era asociată de presentimente diluate narativ în elemente din recuzita **comicului**. **De altfel, toată povestirea este construită pe această rețetă, fiind cunoscută ciudata înclinație a lui Mironescu către naturalism.** Multe dintre celelalte povestiri exagerau în revelarea unor forme de cruzime peste limite existente în viața personajelor rurale; e o situație asemănătoare cu ceea ce se petrecea în unele povestiri sadoveniene de început. Sadoveanu (mare prieten al scriitorului de la Tazlău) a știut să își potențeze această stare, inducând întâi note sentimentale, apoi rânduri din uriașa poezie specifică doar lui în toată proza românească. Mironescu avea să găsească și el o soluție transformatoare în cele două texte de referință *Tulie Radu Teacă*, respectiv *Într-un colț de rai*, potențând scenele de descrieri crude cu arătări mai puțin cunoscute ale comicului. În ambele texte, comicul este debordant și are puterea de a escamota, de a integra acele tendințe despre care vorbeam, de arătare a cruzimii unor personaje. După un nou episod lingvistic fără finalitate (de această dată în nemțește), presimțirile-i negre se întrupează în revederea cu Laios, care călătorise (elegant, după moda europenească) într-un vagon special atașat trenului pentru câini. Conducătorul neamț dăduse dovadă de mult tact, încercând să îl informeze despre acest fapt pe stăpânul câinelui, dar „Teacă însă nici măcar nu-și mai bătea capul să-l înțeleagă.” Așa că îl urmă pe noul său ghid, fără să bănuiască surpriza de proporții ce-l aștepta: „Erau felurite soiuri de câini: unii albi și lăptoși parcă lucrați din țesătură de sarică, alții mici ca niște trepăduși, cu pielea ruginie și golașă. (...) După un semn al conducătorului, Teacă se oprise în ușa șopronului și se uita, însă fără să se mire din cale-afară, căci *cotarle* avea el mai multe și mai vrednice la târla lui din Brețcu. Cu mare curiozitate privea însă la câinii cei mici și pieriți ca trepădușii, în vreme ce omul de serviciu, după indicația conducătorului care-i dădu adevărul, dezlegă cotarla și, mai mult târâș, o ducea către Teacă, trăgând-o de curălușa care-i încingea încă botul. Cu ochii bolhăniți ca la o vedenie, Teacă căta acum spre Laios, care, recunoscând pe stăpânul-său, își ascuți urechile și dintr-o dată cu tot cu curea se smunci din mâna păzitorului, tupilându-se o clipă pe picioarele de dinainte.”

Convins fiind că Laios e piaza rea, oierul îi făgăduiește sfârșitul aici: „că eu la niemți te spânzur și te mînc cu sare...” E o amenințare ce deschide drumul spre un final neprevăzut și, tot în mod premonitoriu, spre un al doilea festin, ce nu mai are loc. Deocamdată, în piața largă din spatele gării, Tulie continuă odiseea (și cu note de limbaj specifice) a căutării fiilor săi. Conversația cu hamalul ce ar trebui să îi fie de folos se înscrie

în aceleași tipare comice și numai hârtia salvatoare pe care prevăzătorul preot scrisese adresa este de folos. Dar Șpurică și Belica, așa cum îi mai numește cu vorbe de alint tatăl lor, nu mai locuiesc la faimoasa „Garden Gass – Vier und vierzig.” Portarul imobilului oferă și alte informații asupra modului scandalos în care au fost determinați să se mute „studentii”, fără ca acestea să îl lămurească în vreun fel pe neajutoratul tată.

9. la „Vatra lui Traian” din Viena

Cu toate greutățile pe cap, Tulie este tot mai convins că uneltirile „Spurcatului” se materializează prin existența incontestabilă a cotarlei de lângă dânsul. Rămas pierdut în Viena, cu un câine de care nu poate nicicum să scape („în Beci nu erau răpi ca-n Brețcu...), personajul se lasă cuprins de o fatalitate receptată de către cititor în registru comic. Negăsindu-i pe băieți, pentru baci totul începe să se limpezească, în sens negativ însă. Va renunța și la comanda clopotului, precum și la dorința de a vedea „cășile unde stă drăguțul de împărat cu crăița sa.” Este clar că trebuie să urmeze ultimul sfat al preotului, privind alegerea trenului către casă, care pleca din Viena la miezul nopții. Stând însă undeva pe un colț de piatră, Tulie (dimpreună cu Laios, de altfel) acesta atrage atenția celor din jur, neobișnuiți cu asemenea imagine desprinsă din faimoasa Columnă a lui Traian, mai cu seamă unui ofițer român înrolat în armata imperială: „Un mocan vrednic din Carpați să-l întâlnești în Viena nu era ceva peste putință, dar, oricum, era o priveliște din cale-afară de rară, care trezi în ofițerul de honvezi o îndreptățită admirație pentru această pitorească figură dacică. Teacă însă, care stătea mestecând cu obrazul aplecat pe gura desagului, cum stă bărzăunul în cupa florii, nici nu prinse de veste că ofițerul se opriese acum chiar lângă dânsul.”

Întâlnirea cu „sfînțita cătană” pare a fi de bun augur. Deși el arată că nu știe de Șpurică și Bălică (diminutiv de la Decebal), feciorii care învață la „Universitetu Împărătesc”, cel puțin după cum crede necăjitul lor tată, el găsește soluția ce ar putea fi salvatoare. Ofițerul îl introduce pe baci („cu tot cu căne”) într-un spațiu frecventat de „junii die la noi”, după îl încredință noul sfătuitor al oierului valah rătăcit în Europa: „...un restaurant renumit în Viena, unde mâncau pe-atunci mai cu samă călătorii care veneau din sudul și răsăritul Europei. În serviciul acestui restaurant erau zeci de chelneri de toate neamurile și de toate limbile, ceea ce atrăgea și pe românii de pretutindeni, dar mai cu samă pe cei din Ardeal, care-i puseseră chiar numele de «Vatra lui Traian».” Aici se va desfășura și ultima scenă a acestei comedii în alb și negru, o comedie care va avea un final neașteptat.

10. un festin care nu a (mai) avut loc

După toate cele pătimate, lui Tulie i s-au restrâns cotele de interes în viață, așa că automat (ca o formă sigură de protecție afectivă) își îndreptă gândul către Pulheria și spre bucatele ei atât de bine primite de către mîncăciosul oier din Brețcu. Încă o dată își aminti de puținele momente din viața sa dominată de muncă, momente dedicate somnului și, prin rotație, mîncării. Și întru cât avea de așteptat întoarcerea ofițerului care îl condusesese către restaurant, hotărî să se desfete cu mîncăruri scumpe, din care să îi ducă și femeii sale de la Brețcu. De aici încolo începe partea cea mai spumoasă a povestirii, încheiată însă ca și cum firul narativ ar fi fost tăiat brusc. Baciul ajuns la Viena tocmai din pustietățile munților ciucani dorește nu orice: „Din câtie *plese* aveți, rogu-mă să-mni dai un fel, din care-mni

mâncă numai domnii cei bogați și grofii.” E ciudată alegerea chelnerului care intuise, probabil, bogăția ascunsă a baciului, deoarece îl îndeamnă spre „stridii de Ostanda”. Percepute în graiul său drept „strighii”, acest fel de mâncare declanșează întreagă cascadă comică. Mai întâi, el o cercetă cu mare interes și cu neconvingere, „deoarece printr-un lucru bun și scump, el înțelegea și ceva mare.” Noutatea absolută, contravenind informațiilor sale despre mâncare, este că respectiva mâncare este... vie: „...e adusă tocmai din mare și nu se mănâncă așa, întâi trebuie deschisă.” Stridia se mănâncă (printre altele) și după ce este presărată cu sare, amintindu-ne astfel de amenințarea insolită prin care oierul îi făgăduise sfârșitul bietului Laios. Dar suntem în restaurantul în care se adună „junia română”, mai puțin cei doi studenți Teacă, creditați printre colegii lor drept fii de grof transilvan. Sub presiunea a ceva încă neștiut, tatăl acestora, aflat în fața stridiei închisă în găoacea ei, avea să trăiască ultimele peripeții din călătorie, aflat acum în fața celui de al doilea festin, despre sfârșitul căruia încă nu știe nimic. În această scenă, demnă de inclus într-un festival al scenelor comice, Tulie urmează instrucțiunile chelnerului, tratând stridia cu sare și cu piper, încercând apoi să o înghită pe nemestecate. Povestitorul trăiește din plin toată întâmplarea, mai cu seamă că și Laios participă, cu toată afecțiunea sa, la minunatele peripeții culinare: „Cu deosebită încordare se uită la chelner și-i urmărea mișcările și Laios. Chelnerul trecu pe urmă în altă parte, în vreme ce Teacă, luând sare dintr-o solniță cu degetele, frecă stridia cu de-amănuntul în toate crețurile. Dezlipind-o apoi din găoace, cu fața înălțată, o răsturnă în gura-i larg deschisă, dar, când s-o împingă în gât de pe spinarea limbii, îi țâșni afară printre buze, lunecoasă, oprindu-i-se pe genunchi între faldurii nădragilor.” Despre orânduirea nădragilor și a veștmintelor sale s-a mai vorbit până aici, ca să nu îi amestecăm foarte mult într-o poveste alimentară și așa încurcată. În plus, spre a amplifica și mai mult hazul, faza se reia, supralicitată, după regulile *repetiției comice* discutate în lucrările de gen: „Cu foarte mare băgare de samă și cu mișcările cu care ar fi prins o păsărică, o culese de pe nădragi, încercând-o iar în găoace și din nou ținându-și limba covățică, îi făcu vânt în fundul gâtului, dar tot în clipa aceea stridia zbură căzând sub masă, de unde-o cules Laios, care, clefăind-o de câteva ori, spre uimirea lui Teacă, o lăsă și el să cadă jos, prin colțul gurii.”

Pare a fi iertarea și izbăvirea lui Laios, care astfel se alătură stăpânului său, într-o scenă ce capătă valențe ritualice, dincolo de repetitivul comic, mai cu seamă că, în alte date acum, scena este reluată, avându-l în prim plan pe ofițerul protector al lui Teacă. Din nou el se erijează în rol de mentor al personajului post-mioritic, rătăcit într-o capitală pe care nu o cunoaște. Înțelegând doar parțial aventura culinară a baciului (adică din prisma necunoașterii codului alimentar și atât) se hotărăște să îi dea o lecție asupra felului în care mănâncă rodul dulce al mărilor: „No...ia-mni dă-o la mnie pe-aceea de pe masa mnitalie să-ți arăt eu cum să faci, că mnie mintenaș îmni mai aduci un rând și după ce-i lua sama la mnie, îndată îi înghiți și mnieta nu una...dar chiar nouă. No! Cată ici la minie! Mai dintâi mi-o lucrî din sare și din piper, pe urmă-i storci țitron cât ți-i gustu și apoi cască gura și arunc-o drept în vatra gătiței, se duce unsă, de n-o mai scoți nici cu cața. Zicând, ofițerul luă stridia de pe farfurie, o deschise în două părți, îi presără cu repezeală sare și piper și-o sorbi ca pe-o spumă, de rămase Teacă uluit.”

Redându-i însă, în stilul său cuprins de mirare, odiseea stridiei ce a colindat din propria-i gură în aceea a câinelui, odihnind și pe nădragi și pe jos, până să ajungă pe farfuria de unde a luat-o și a preparat-o atât de meșteșugit ofițerul de honvezi, Tulie nu a anticipat reacția organică a celui care ingurgitase un fruct al mării care trecuse prin atâtea locuri indigeste. Concluzia sa este ca un diagnostic: „Eu i-am spus că mâncarea asta nu stă în trup.”

Pentru vienezi, problema devine un posibil caz de otrăvire, motiv pentru care și chelnerul, ca și baciul, dimpreună cu Laios, trec prin biroul „ober-polițaiului”.

Finalul impune o notă de gravitate extrasă din toată șarja comică de până acum, întărind o relație nouă ce se poate înfiripa între oier și câinele său atât de năpăstuit, mai cu seamă după povestea finală cu festinul care nu a avut loc, scenă în care cei doi au făcut un transfer aproape sacralizat din hrana neînghițită complet nici de om, nici de animal... și atât de priceput pregătită apoi de „sfințita catană”: „Cu căciula cumpănită pe frunte și încotoșmănat cât o căpiță în sarica-i mițoasă, mergea Tulie Radu Teacă, grăbit ca niciodată, dând boldiș prin valurile de oameni, mânat de gândul de a ajunge cât mai degrabă la Pulheria și la târla din Brețcu. În urma sa, legat de curea, pășea Laios, purtându-și țanțos și demn coada bătută-n scai și-n ciulini de pe Tarhaus.”

**BIBLIOTECA UMORULUI – COLECȚIA SPECIALĂ A
BIBLIOTECII JUDEȚENE
„NICOLAE MILESCU SPĂATARUL” VASLUI**

În cadrul celei de-a IV-a ediții a Festivalului de Umor „Constantin Tănase”, desfășurat în perioada 1-11 septembrie 1976, a fost deschisă la Vaslui *Biblioteca Umorului*. Aceasta a cuprins o expoziție a „Umorului și satirei în literatura română”, organizată la Biblioteca Județeană Vaslui, reunind documente (periodice, cărți, manuscrise, scrisori, fotografii) provenite de la Muzeul de Literatură al Moldovei Iași, Biblioteca Județeană „Gh. Asachi” Iași, Biblioteca Centrală de Stat București și Biblioteca Județeană „V.A. Urechea” Galați și din fondul instituției vasluiene.

Doi ani mai târziu, în anul 1978, la inițiativa lui Valentin Silvestru, a fost inițiat concursul de creație literară satirico-umoristică, una dintre cele trei secțiuni (pe lângă cea de interpretare și cea de caricatură) ale Festivalului de Umor „Constantin Tănase”, eveniment cultural de mare anvergură la nivel național, cât și internațional. Organizatorii acestui eveniment și-au propus să descopere, să promoveze și să reunească creatorii de literatură satirico-umoristică din toate regiunile țării, să prezinte publicului nume cunoscute ale genului. La fiecare ediție, au avut loc întâlniri ale scriitorilor consacrați, dar și debutanți, cu publicul din diverse localități ale județului. Din juriu au făcut parte scriitori, personalități ale culturii și artei, reprezentanți ai instituțiilor organizatoare.

De la prima ediție, concursul a avut un succes deosebit în rândul scriitorilor de literatură satirico-umoristică, desfășurându-se fără întrerupere pe două secțiuni: carte (lucrările apărute în intervalul dintre două ediții ale festivalului) și manuscris (epigramă pe teme date – gen obligatoriu, proză și poezie umoristică). De-a lungul timpului, la concurs au participat scriitori din toată țara, iar după 1990 și din Republica Moldova.

Ediție de ediție, *Biblioteca Umorului* se îmbogățește cu zeci de volume de ale scriitorilor participanți la concurs (unele cu autograful autorului), astfel încât cititori de toate vârstele să (re)descopere adevărate valori ale literaturii satirico-umoristice.

O colecție unică în peisajul cultural românesc, „Aceasta [*Biblioteca Umorului*] s-a născut ca un copil al Festivalului de Umor <<Constantin Tănase>>, îngrijit spre creștere continuă și sărbătorit în acest an la împlinirea semicentenarului cu una dintre expoziții care poartă numele „Ridentem dicere verum” (Să spui adevărul râzând) și un „Medalion de scriitor – Valentin Silvestru (1924-1996).”¹

¹ Vasilica Grigoraș: „*Biblioteca umorului*” de la Vaslui – adevărat tezaur literar pe <http://bentodica.blogspot.com/2020/09/vasilica-grigoras-biblioteca-umorului.html>

**Cărțile scriitorilor premiați intrate în *Biblioteca Umorului*
la ediția din 2020**

Liliana MOGA,
șef Serviciu Informatizare, Informare bibliografică,
Prelucrarea și completarea colecțiilor

ÎNCĂ O TOAMNĂ CU TĂNASE...

Frumoasa toamnă culturală vasluiană a readus în prim plan personalitatea marelui actor Constantin Tănase și festivalul de umor căruia i-a împrumutat pe vecie numele. Chiar dacă pandemia a dat ocol pământului ajungând și în Vasluiul românesc, chiar dacă normele de combatere a răspândirii COVID-19 au făcut jumătate din propuneri (ediția de vară) să nu poată fi puse în scenă, festivalul nu a murit. Ediția jubiliară a unit instituțiile de cultură din municipiul nostru, fiecare dintre ele având un rol bine determinat, organizându-se în condiții de distanțare fizică vernisajele expozițiilor „Retro 50 – Premiile Salonului de Caricatură, 1970-2020”, „Pandemia maschează România” (caricatură și grafică), „Compania Cărăbuș” (fotografii), „Antologia Festivalului Umorului Constantin Tănase” (afișe medalii, trofee), „Biblioteca de Umor” (peste 300 volume cu autori români și, bineînțeles, vasluieni). Lansările de carte au omagiat jumătate de secol de festival, volumele *Spiritul lui Tănase la Vaslui, Jurnal de Festival (1970-2020)* dimpreună cu *50 de autori în căutarea unui festival* fiind considerate de specialiștii în domeniu documente de referință. Premiera laureaților Concursului de literatură satirico-umoristică a fost prilej de glume, ușoare ironii, dar, mai ales, de sinceră apreciere a seniorilor culturii scrise vasluiene. Cu doar trei zile de manifestări culturale, cu mult mai puține spectacole ca în anii precedenți, urbea noastră a adunat sub umbrela festivalului invitați și colaboratori de suflet. Actori, artiști, scriitori, caricaturiști au dat curs chemării organizatorilor, au venit din toate colțurile țării convinși fiind că simptomele și efectele virusului SARS-COV-2 vor fi bine reprezentate doar în plan artistic, nu și fizic-uman. Eforturi sublime, menite să demonstreze că festivalul nostru merită să fie cunoscut la nivel național (nu doar de participanți). Păcat mare că mass-media centrală nu promovează Festivalul de Umor de la Vaslui, nedrept îmi pare că doar Clujul, Sibiu, Iașiul răzbat în știrile naționale când și despre orașul nostru se poate vorbi la superlativ... Dar să lăsăm prezentul să curgă ușor, să alunece lin în istorie, fără laurii și gloria ce i se cuvine acum, căci el, prezentul, aparține, din nefericire, violenței, urii, ignoranței, valorilor răsturnate ale unei societăți în derivă...

E de prisos să mai amintim că prima ediție a acestui festival a avut loc în 1970. Era momentul ca lumea culturală românească să sărbătorească cuviincios 90 de ani de la nașterea fondatorului Teatrului „Cărăbuș”, ajuns și el la împlinirea unei jumătăți de veac. Festivalul a avut (cel puțin scriptic) doi organizatori: Comitetul Județean pentru Cultură, Artă Vaslui și Teatrul Satiric Muzical „Constantin Tănase” din București. Programul Festivalului anunța trei zile pline de manifestări cultural-artistice, publicul vasluian fiind invitat să participe la spectacole susținute de formații de estradă din București, dar și din Bârlad. Erau anunțate întâlniri cu oameni deosebiți precum Virginia Tănase (soția artistului), Radu Tănase (nepot) și Ioan Massof, autori ai cărții biografice *Tănase*, Alexandru Giugaru, Nicolae (Nacht) Stroe, Radu Beligan, actori care au avut privilegiul nu doar să-l cunoască, ci și să joace pe aceeași scenă a „Cărăbușului” cu marele nostru Tănase. Ce de vorbe frumoase vor fi spus aceștia întru evocarea personalității celui ce

plecase în lume din modesta casă a unui spițer de pe strada Hușilor din Vasluiul anului 1880.

Ca orice festival, și sfiosul nostru din 1970 a avut un concurs de interpretare a cupletelor și a altor forme ale genului estradistic, ba, mai mult, pare-se că nu a lipsit chiar o excursie pe la locurile istorice și casele memoriale din județ, iar în ultima zi a existat o festivitate de premiere și un spectacol de gală. A lipsit totuși ceva! Tocmai Teatrul bucureștean care, aflat în turneu în Moldova cu revista „La grădina Cărbuș”, trebuia să ajungă la noi în ultima zi a manifestării omagiale. N-a fost să fie! Directorul N. Dinescu, învestit de oficialitățile locale vasluiene în funcția de președinte al Juriului Concursului de interpretare, a ocolit Vasluiul care îmbrăcase haine de sărbătoare la omagierea a 90 de ani de la nașterea lui Constantin Tănase, a ocolit Vasluiul în care se năștea timid Festivalul Umorului, pretextând că aici nu există un spațiu adecvat, o sală corespunzătoare, o scenă mare pe care să joace trupa teatrului din capitală. N-a fost bai! Festivalul nu a pierdut din strălucire, publicul aproape că nici nu a observat această sincopă, succesul Ediției I datorându-se artistului emerit N. Stroe, care a preluat atribuțiile și sarcinile rămase „vacante”, ba, mai mult, a suplinat absența spectacolului teatrului bucureștean, oferind vasluienilor un memorabil recital, completat, ajutat, secondat fiind de N. Kaner, I. Antonescu Cărbuș, Dan Demetrescu, foști actori în trupa de altădată a lui Tănase. Presa locală, prin penița lui Benedict Jelescu, nu a trecut cu vederea acest incident, muștrând și amintindu-i directorului că marele Tănase pleca cu al său „Cărbuș” în turnee poposind în târgurile țării, cel mai adesea în puterea iernii, jucând în săli neîncălzite sau pe scene improvizate din scânduri pe butoaie, punând mai presus de orice mulțumirea, încântarea, satisfacția publicului.

Festivalul Umorului de la Vaslui, primul festival de acest gen din țară, și-a găsit un binemeritat răsunet în coloanele publicațiilor centrale. Inițiativa vasluiiană a fost lăudată în „Scânteia”, „Informația Bucureștiului”, iar „Contemporanul” din 10 iulie scrie negru pe alb: „De un frumos succes s-a bucurat concursul de interpretare a cupletului și a altor modalități de exprimare estradistică, la care au participat 33 de artiști amatori, reprezentanți din 14 județe”. Au existat și ziare care au prezentat eronat manifestările festivalului raportându-se doar la pliantele și programele care au circulat spre informarea doritorilor, dar editate evident înainte de 3 iulie în baza angajamentelor părților implicate în organizare. Astfel, săptămânalul „Cronica” (Iași) din 11 iulie încearcă să-și convingă cititorii povestind așa: „A urmat un recital festiv susținut cu texte spuse și cântate de Zizi Șerban, N. Stroe, Horia Șerbănescu etc. – și în fine – spectacolul aflat în turneu”. Ba mai mult, „Cronica” apreciază că „totul a fost organizat de teatrul bucureștean” și că „se puteau împleti mai echitabil contribuția celor din Capitală [...] cu aportul moldovenilor, aport care ar fi adus acea notă de gravitate și lirism ce l-a caracterizat pe fostul învățător” concluzionând ironic „decât deloc, bine că a fost și așa”. Jurnalistul Iulian Model va sancționa ziarul de cultură ieșean, va demonta afirmațiile aproape defăimătoare și își va încheia articolul *Ecouri la Festivalul „Constantin Tănase” și câteva inadvertențe* (20 iulie, „Vremea nouă”) imaginându-și-l pe Tănase oprindu-se din lectura ziarului „Cronica” și exclamând iritat de cuvintele mincinoase: „Stai, Mitică, e tocmai pe dos!” („Mitică” era formula sa de adresare către prieteni, cunoscuți sau necunoscuți).

Mult mai aspru va fi Vasile Iancu în articolul *Cu umorul ... nu-i de glumit* din „Scânteia” (20 iulie): „Contribuția teatrului bucureștean a fost mai mult decât derizorie – un <<corp de balet>> format din trei interprete s-au străduit fără succes să demonstreze că fac parte dintr-un ansamblu profesionist, un mini grup ritmic și vreo 2-3 actori care cu greu reușeau să smulgă râsul [...]. Precizăm că acest simulacru de spectacol mostră de falsă improvizație a fost prezentat sub auspiciile Teatrului <<Constantin Tănase>> ale cărui reușite le-am aplaudat de atâtea ori!”. Tot acest dialog jurnalistic a dorit să restabilească adevărul, să arate întregii țări că vasluienii știu iniția și duce la bun sfârșit o manifestare culturală și omagială de mare amploare. De asemenea, aceste schimburi de replici au demonstrat că existau voci puternice, pregătite să apere festivalul pe care și-l doreau nu doar național, ci internațional. De remarcat, totuși, buna-cuviință, cuvintele și frazele îngrijite, fără jigniri sau injurii, este de apreciat tăcerea teatrului bucureștean care nu a intervenit recunoscându-și (poate) astfel greșeala... Dar să nu privim înapoi cu mânie!

Vasluiul a uitat aceste evenimente de început de festival, paginile de ziar s-au îngălbenit și multe dintre ele au pierit cu voie sau fără voie. Cine să le mai caute? Doar vreun scormonitor ca mine (pasiune convertită în defect profesional sau viceversa), doar un căutător de comori tipărite să se mai aplece asupra lor din dorința de a spune lucruri și fapte mai puțin știute, uneori mai puțin plăcute, dar adevărate.

Din doi în doi ani ne întoarcem la Tănase, iar festivalul acesta ne obligă să ne aducem aminte de el ca artist, ca om, ca mare român. Tănase a fost mai mult decât un actor de vază, exponent al epocii sale. E drept, el e cunoscut mai cu seamă ca cel care a pus bazele teatrului de revistă în România, legându-și existența artistică de cea a Companiei „Cărăbuș” pe care a condus-o neîntrerupt timp de 25 de ani. Dar până la „Cărăbuș”, în anii tinereții, Academia Militară i-a închis porțile respingându-l taman la vizita medicală, iar destinul l-a făcut apoi învățător suplinitor la Cursești și în cătunul Hârșoveni, fiind îndrăgit de elevi pentru ale sale metode de predare ieșite din rigorile vremii, rugat de părinți să mai lase copiii acasă de ajutor treburilor gospodărești, în timp ce funcționarii primăriilor unelteau pentru excluderea sa din învățământ. Pe la 1899, pe durata efectuării stagiului militar la regimentul 1 geniu din București, a încasat de nenumărate ori seria de palme reglementate de militarie pentru că nasul său se opunea în mod constant realizării alinierii trupei, „gradatul înfuriat” apostrofându-l mereu: „Mă, ăla cu nasul mare, n-auzi! Bagă capul înăuntru, că nu știu ce se întâmplă”. Cu toată această problemă de indisciplină majoră, a făcut școala de caporali, a fost avansat la gradul de sergent, va organiza primul teatru ostășesc în 1901 ca urmare a unui ordin de a concepe un spectacol în beneficiul Crucii Roșii.

Va începe în 1902 cursurile Conservatorului de Muzică și Artă dramatică din București, având deja la activ mai multe roluri în variate spectacole de teatru. Prin 1904, împreună cu tineri elevi, colegi de studiu, va îndrăzni să riște câteva reprezentații pe cont propriu, alegând ca loc de desfășurare Sinaia, centru monden în acea perioadă. Înainte de primul spectacol, Tănase va dori să-și ajusteze favoriții și din scaunul unei frizerii angajează un banal dialog cu „hair stilistul”: „Ce jucați astă seară?”, „Două piese de Caragiale!”. Cu mirare vede cum aproape instantaneu bărbierul se emoționează și, cu gesturi răsfărâte în oglindă, încearcă să-i dea de înțeles că cel ce abia părăsise frizeria era

Caragiale. Plin de trac la rându-i, Tănase se năpustește pe ușă, îl va aborda pe marele dramaturg, smulgându-i promisiunea participării la spectacolul din acea seară. Se juca *O noapte furtunoasă* la Riegler din Sinaia.

Ajungem în 1905. Fotografiile pe care le va trimite acasă la absolvirea instituției de artă ni-l înfățișează tinerel, înalt, cu un firicel de mustață ce vrea să dea chipului un aer de gravitate, solemnitate, însă ochii jucăuși trădează adevăratul caracter. În una din fotografii e gătit în haină închisă până sus, sub bărbie fluturând nelipsita lavalieră, semn distinctiv al artiștilor, iar în cea de-a doua îl admirăm „în mare ținută” de plutonier de geniu, cu trese aurite la mâneci, cu sabie, pe cap având chipiul cu pampon. De ce în uniformă militară la absolvire? Pentru că la puțin timp după începerea cursurilor întâiului an de conservator va reveni la regiment în calitate de angajat. Cum banii de acasă nu ajungeau niciodată, cum nevoile sale erau mai mari decât își permiteau părinții, va cumula diverse îndeletniciri umile fiind plutonier, grefier al Comisiei de disciplină, comandant al pompierilor, ajutor al ofițerului cu îmbrăcămintea, corist la biserica Popa Tatu, figurant la Teatrul Național și, ca să poată fi în timp util și real acolo unde slujba îl chema, își va cumpăra pe credit o bicicletă, ciudat mijloc de locomotie pe atunci pentru majoritatea bucureștenilor. Devenise posesor al unei diplome oficiale de actor, dar nu putea pleca din București decât cu autorizație întrucât printr-un contract de 5 ani era încă legat de cazarmă. Actor și plutonier în același timp nu era cu puțință, pierdea contracte și stagioni, era distribuit în roluri minore, iar acest neajuns îl va face să se gândească la retragere. „Vă rog să mă dați afară din armată!”, vor fi spusele lui Tănase adresate generalului Gh. Manu, dar nu într-o audiență în vreun birou ostășesc, ci la o serată privată unde plutonierul-actor fusese evident chemat spre a distra elita invitată. Chiar și verbală, atipica cerere îi va fi aprobată, astfel încât liber de contract îl găsim în anii următori în trupele lui Nicu Poenaru, Alecu Bărcănescu, Petre Liciu, Achille Georgescu, Vernescu Vâlcea, Gr. Brezeanu jucând alături de Nottara, Mișu Fotino, N. Leonard, în cușca sufleurului fiind mereu la datorie Aurel Maican. Turneele nu erau ușor de suportat căci frigul, foamea, lipsa unui minim confort deveneau tot mai greu de gestionat. Din acele vremuri vine expresia „strângeți muștarul că vin actorii!” căci, scoborâți din tren în garile localităților unde urmau să joace, intrau în restaurante lihniti de foame, fără niciun ban în buzunar, hrănindu-se în grabă cu câte o coajă de pâine unsă cu muștarul ce aștepta mușterii mai înstăriți. Când le ieșea vreun iaz în cale pescuiau, însă cu băgare de seamă să nu-i prindă proprietarul, de prin păduri culegeau ciuperci... Tot din acea perioadă vin amintirile lui Tănase (1909), aflat în turneu la Craiova, când lipsit de finanțele necesare transportului către Iași, va cere prefectului orașului să-i scoată din Bănie trupa hămesită pe motiv c-ar fi vagabonzi... Vagabonzii erau transportați gratuit sub paza strictă a unor jandarmi... Trucuri pentru a supraviețui, trucuri pentru a evolua în fața unor oameni amărâți ca și ei.

Primăvara lui 1912 este un moment important atât în istoria operetei noastre, cât și în viața artistică a actorului cu origini vasluiene căci la Brăila ia naștere „Asociația lirică”, a căror asociați fondatori (Tănase, Bărcănescu, Niculescu-Basu, Robert Frank, Ghimpețeanu) vor depune „ca avere socială munca și aptitudinile” lor. Bărcănescu avea conducerea, iar Tănase se amesteca în toate, fiind din această pricină spaima controlorilor și casierilor de teatru ce aveau năravul de a fura din încasări. Trupa aceasta și-a început

activitatea în portul dunărean, a pus în scenă operete de succes în care Tănase trebuia să cânte, să danseze, uneori să facă exerciții musculare sau echilibristică. S-a adaptat ușor și a jucat fără mari eforturi rolul ordonanței (Viceamiral), al generalului (Husarii la manevră), al unui fabricant de mașini (Suzana). În acest an apare personajul magistral interpretat de Tănase: cetățeanul din clasa de mijloc, îmbrăcat cu haine cadrilate în pas cu moda, dar prea strâmte, cu gambetă și baston de trestie, la butonieră înflorind proaspătă o crizantemă. În rolul omului simplu din popor, apare pe scenă întotdeauna cu mâna sprijinită în șold, cu pălărioara ușor spre ceafă, semne pur românești ale acumulării unor nemulțumiri, și sloboade în fiecare seară către public ofuri, dileme și ironii din actualitatea economică sau politică, iar felul aparte în care o face stârnește hazul general. Toți se regăsesc în acest personaj umil, necăjit, mereu în contradicție cu birocrăția aparatului de stat și, împreună cu el, fac haz de necaz.

E interesant de știut că Tănase a participat activ la luptele de eliberare a Transilvaniei, în data de 14 august 1916, când a sunat mobilizarea luând decizia întreruperii stagiunii și a revistei „În foi de viță”, iar a doua zi prezentându-se la regimentul 1 geniu din București. Cu Armata a II-a din care făcea parte regimentul său a luptat în regiunea curburii Carpaților, a ajuns la Brașov, apoi la Sf. Gheorghe, a fost martor al unei ciocniri sângeroase la Șercaia. A trăit din plin tragedia retragerii trupelor dezorganizate, a convoaielor populației civile în refugiu, a ocupării capitalei de către armatele germane (23 noiembrie). A fost martorul rechiziționării teatrelor bucureștene, transformării lor în centre de comandă ale cotropitorilor, a simțit din plin cenzura asupra cupletelor sau pieselor românești ciuntite nu doar de finele ironii, ci și de orice expresie ce putea fi interpretată a fi patriotică.

Încă din a doua decadă a lunii septembrie, Tănase se află din nou în București prezentând împreună cu alți actori și muzicieni mici spectacole prin spitalele capitalei spre alinarea suferințelor răniților. La sugestia lui Enescu se creaseră de curând două echipe de artiști ce aveau însărcinarea să evolueze pe front și în spitalele de răniți căci, în vreme de război, nu contează doar armamentul din dotare, ci și puterea cuvântului scris sau rostit, actul cultural căpătând acum o importanță covârșitoare. Cu resurse minime, nu doar în privința costumelor, ci și a nevoilor de hrană și transport, artiștii noștri vor organiza mici spectacole peste tot acolo unde soldatul avea nevoie de încurajare, îmbărbătare, de un zâmbet și mai ales de speranță căci, uneori, își trăiau ultimele clipe de viață. Conform unui anunț al ziarului „Epoca”, la spitalul „Filantropia”, „în ziua de 26 septembrie a.c. orele 3 p.m. s-a dat o audiție muzicală însoțită de câteva monoloage din inițiativa marelui nostru violonist George Enescu. Și-au dat concursul baritonul Jean Atanasiu, violonistul Buică și actorii V. Brezeanu și C. Tănase”. Luna următoare, după spusele ziarelor „Universul” și „Epoca” din 18 octombrie, îl aflăm pe Tănase într-un spectacol la spitalul din incinta Institutului „Sf. Maria”, dar și la spitalul nr. 132 din strada Spiru Haret. Acolo unde apare Enescu, negreșit îl aflăm și pe Tănase: în București până la sfârșitul lui 1916 și apoi în refugiu la Iași, încă din ianuarie 1917. Se înghebase și în capitala Moldovei o oarecare viață artistică, sub îndrumarea directorului general al teatrelor Alexandru Mavrodin, fiind constituite trei trupe de artiști ce aveau în componență actori locali, dar și profesioniști (refugiați) din instituțiile (de stat sau nesubvenționate) din București și Craiova.

Funcționau în paralel o trupă de operă, una de dramă și comedie, una de operetă și revistă. Facând parte din ultimul ansamblu, Tănase va străbate Moldova de la un capăt la altul fie cu trenul, fie cu căruța sau cu mașini militare, va ajunge, înfruntând vitregiile unei ierni aspre, la Dorohoi, Botoșani, Galați, în spitalul de exantematici „Veniamin Costache”, în tranșee. Va fi prezent în februarie la festivalul dat în onoarea aliaților englezi, jucând rolul groparului din *Hamlet*. Va urca și pe scena Teatrului Național din Iași, întâi cu revista „A fost o dată”, care s-a jucat aproape două luni, publicul apreciind feeria în regia lui Dur-Stoy. Memorabil a fost în rolul titular din *Baba Hârca* a lui Alecsandri, dar și în celelalte apariții scenice din *Dama cu camelii* a lui Dumas sau *Nora* lui Ibsen, jucate în toamna anului 1917. Toate aceste spectacole se făceau în scop caritabil, o parte din încasări fiind destinate întrajutorării orfanilor, invalizilor, văduvelor de război, sprijinirii frontului prin intermediul Crucii Roșii Române.

Anii 1916-1918 au reprezentat o perioadă în care, mai mult ca oricând, oamenii aveau nevoie de mesaje, de cuvinte care să le ofere speranțe de îmbărbătare, încurajare că într-o zi coșmarul războiului se va sfârși, că vor ajunge la un liman, că va fi bine. După victoriile de la Oituz-Mărăști-Mărășești a urmat o perioadă de calm, de relaxare ce s-a simțit chiar și în prezența numeroasă a ieșenilor la spectacolele Teatrului Național. Prima stagiune a anului 1918 s-a bucurat de succes, ieșenii gustând din plin revistele „La noi la Iași”, „Ei I-ași”, salivând la propriu la auzul refrenului unui cuplet din „Puș-Puș” care îi făceau să-și amintească vizual, gustativ, olfactiv de preparatele culinare românești care lipseau de pe mesele tuturor din pricina sărăciei. De altfel, plata biletelor nu se efectua în bani, ci în produse greu de găsit pe atunci: zahăr, untdelemn, cafea, săpun... După prezentarea revistei „Puncte... Puncte...” din 20 august 1918, Tănase va pleca din nou pe urmele soldaților regimentului său având în desagă nu ordin de mobilizare, ci dor de trupă din tranșee. Își va găsi geniștii cantonați pe dealul Momâia în așteptarea unei comisii militare americane, îi va înveseli, le va descreți frunțile cu ale sale cuplete. A cutreierat zonele periculoase ale frontului, ajungând și în linia întâi, de multe ori spectatorii fiind nevoiți să se arunce la pământ la apariția avioanelor vrăjmașe. O lună și jumătate din anul 1918 a petrecut Tănase pe front, ducând voia bună dintr-un sector într-altul, jucând câteodată în tranșee la doar 20 de metri de inamic. Aceste inițiative demonstrează că Tănase nu a fugit din calea războiului, nu a fost un laș ascunzându-se departe de țară în așteptarea unor vremuri mai bune, ci a fost acolo unde trebuia, pe scenă, prin spitale de campanie, adesea în spatele frontului temându-se și el de șuieratul obuzelor. Ochii lui s-au umezit de nenumărate ori căci, prin spitale sau lazarete, imaginea des întâlnită era cea a infirmilor, a soldaților cu bandaje sângerânde. Dar odată ce spectacolul începea, umbrele acestea prindeau încredere și speranță, uitau durerea sau necazul, râdeau, aplaudau, recitau, cântau cu Tănase, cu Enescu, cu Marioara Cinsky, cu mulți alți artiști.

În Bucureștiul vânzolit de bucuriile refacerii, însuflețit de reîntoarcerea drumeților rătăcitori din calea războiului, în primăvara anului 1919, mai precis ziua de 23 mai, ora 11, avea loc o ceremonie deosebită. Era pusă piatra de temelie a Grădinii „Cărăbuș”, în locul unde, pe strada Academiei, funcționase Grădina de vară „Amicii Orbilor”. Evenimentul a adunat actori, scriitori de teatru și alte genuri literare, gazetari, oficialități, prieteni. În prezența lor, actorul Constantin Mărculescu a desfăcut cu gesturi ceremonioase

pergamentul ce conținea versurile special alcătuite de George Ranetti, iar pe măsură ce brațele sale se depărtau derulând prețiosul act, vocea sa vestea solemn mulțimii:

„Se-ntemeiază Templul Comediei
Și-or pune-ntâia piatră a temeliei
Tănase, care-i un vestit ghiduș
Cu nasu-i lung de-aici până la Huși
Și Grigorescu, negru ca un tuș..
De ce-l numiseși Teatru Cărăbuș
O, nașule, arhitect care-l făcuși?
Eu nu pricep, da-i treaba meseriei,
Iar eu-s doar gramaticul trepăduș
Ce așterne azi pe luciul hârtiei
Mai alb ca florile de corcoduș
O slovă ce-i menită veșniciei...”

A urmat ritualul introducerii papirusului într-o sticlă de șampanie și îngroparea acesteia la temelia scenei. De ce a primit acest teatru numele „Cărăbuș”? Greu de spus, având în vedere că există mai multe variante. În cartea sa, I. Massoff își amintește că acest nume a fost rostit mai întâi ca o glumă-poreclă adresată actorului Nae Grigorescu-Tuciu al cărui chip cu reflexe de abanos pare-se că semăna cu un cărăbuș. Amuzat, Tănase ar fi zis: „Așa să se numească teatrul!”. Mai apoi, în timp ce arhitectul Van Saanen-Algi schița planul definitiv al teatrului, desenând rând pe rând căile de acces, aleile și scena, Tănase privindu-l peste umăr ar fi zis: „Dumneata desenezi un cărăbuș!”. O altă carte, *Când Tănase era Rege*, un alt autor, George Mihalache, călătorind prin amintiri, spune că numele de Cărăbuș ar fi fost propus de arhitectul olandez Algi, care găsisese astfel un minunat și surprinzător numitor comun pentru trei simboluri ce stau sub semnul cărăbușului: primăvară (anotimpul în care își desface aripioarele arămii), mai (luna calendaristică în care s-a pus piatra de temelie a teatrului) și bun augur (semnificație, simbolistică și totodată dorință). Și de astă dată, Tănase se arată încântat, mai ales că avusese cândva un rol de cărăbuș într-o comedioară a lui Nottara.

Lucrările s-au terminat foarte repede, construcția fiind ridicată în 40 de zile. Nu era o clădire impozantă ca în zilele noastre având zeci de încăperi și câteva etaje. La adăpostul unui acoperiș, „Cărăbușul” avea doar o scenă, cabinele actorilor și câteva magazii, locurile spectatorilor fiind amplasate în aer liber, în spațiul ce purta numele de „grădină”. Nu s-a gândit o clipă Tănase că ploaia va deveni cel mai mare dușman al său, norii plumburii adunați deasupra Bucureștiului anulând în repetate seri grandioasele spectacole de varietăți.

Inaugurarea teatrului de vară avea loc în 2 iulie 1919 cu revista „Pisică pe orez” a lui Constantin Solomonescu și Mircea Rădulescu. Au jucat în acea seară, alături de Tănase, nume cunoscute: Natalia Pavelescu, Titu Protopopescu, Didina Castriș, Măia Grozăvescu. Înfațișarea deosebită a teatrului, amploarea spectacolului, decorurile fastuoase, corpul de balet alcătuit din 25 de persoane, orchestra compusă din absolvenți de Conservator, corul

ce cuprindea 40 de voci, iată doar câteva detalii ce nu puteau fi trecute cu vederea, nu puteau lăsa pe nimeni indiferent. La deschidere, sala de spectacole a fost ticsită, niciun loc liber pe scaune așa încât oamenii stăteau în picioare, ocupând spațiile laterale și partea din spate a sălii, dornici să-l vadă și să-l audă pe Tănase cântând cupletul ce avea refrenul „Cotoiul e pe varză, pisica-i pe orez”. Foarte curând, punând în scenă revista „Sistem Clayton”, Tănase va readuce în actualitate seria rolurilor de cetățeni protestatari, statornicindu-și prin acestea marea popularitate. Au urmat 25 de ani, cu 80 de spectacole de revistă de bună calitate, fiecare stagiune de vară prezentând publicului câte 2-3 spectacole noi, mereu altele, niciodată reluate. Grădina din strada Academiei se deschidea în fiecare an fix la 10 mai, niciodată premierele nu au depășit această dată. De la 8 dimineața, pe strada Academiei răsunau acorduri de pian, frânturi de cuplete. Pentru a asigura liniștea necesară artiștilor prinși în vârtejul replicilor, vatmanii reduceau viteza tramvaielor, renunțau la semnalul sonor al clopotelor la modă. Seara însă, când „Cărăbușul” era un furnicar de spectatori, tramvaiele pline ochi încetineau în dreptul grădinii pentru a oferi călătorilor bucuria surprinderii momentului în care Tănase își rostea fără grabă cupletele, clopotul dând acum de veste acompaniat de aplauzele pasagerilor extaziați. Un sfert de veac, timp de patru luni în fiecare an, stelele nopții vegheau din cer sclipind fascinate la reprezentațiile gândăcelului de aramă. Pe scena acestui teatru de vară au evoluat actori și cântăreți români, dar și artiști străini. Într-un memorabil duet, *Duelul nasurilor*, urcă pe scenă, alături de Tănase, Prince Rigadin, renumit actor (cârn) al cinematografului francez mut. În 1924, vine cupletistul francez Dranem, va dansa Stasia Napierkovska, cunoscută la vremea aceea publicului din filmele *Atlantida* și *Notre Dame de Paris*, își va undui trupul ciocolatiu Josephine Baker, știută mai degrabă sub numele „Sirena tropicelor”. Nu e de mirare că V. Eftimiu vedea în „Cărăbuș” singurul lucru demn de recomandat unui străin călător prin București: „Nici străzile capitalei, nici șoselele țării, nici exteriorul Teatrului Național, nici ședințele Parlamentului, nici atmosfera literară, nici muzeele noastre – inexistente – n-ar putea fi date ca exemplu de civilizație românească. Unui străin venit la București, vara, singurul lucru pe care îl poți arăta e un peisaj din Cișmigiu și feeriile moderne organizate de inepuizabilul Tănase, mare actor de comedie, dansator, cântăreț, animator.”

Să ne întoarcem de unde am plecat, de la turnee (două pe an, primăvara și toamna)... Tănase ținea ca toate spectacolele să se prezinte ca la premieră, însemnând că nu anula niciun tablou din spectacol, nu suprima niciun decor, nu era lăsată acasă nici măcar trusa pentru grimarea actorilor sau lăzile cu becuri și reflectoare. Toată recuzita era încărcată/descărcată în/din vagoane în fiecare târgușor unde caravana „Cărăbușului” ajungea din urmă afișele. Fie ploaie, vânt, ger, spectacolele se țineau în săli mai mult sau mai puțin corespunzătoare. Acolo unde nici scenă nu era, aceasta era improvizată, iar în lipsa cabinelor, artiștii se încălzeau în jurul vreunui foc de vreascuri întreținut de însuși Tănase. Se costumau și machiau (grimau) uneori la lumina lumânărilor, evoluau în costume ușoare de vară pentru că așa cerea piesa, dar și pentru că își iubeau cu pasiune publicul. Tănase mergea cu ansamblul său în cele uitate cătune, în fața oamenilor simpli, care-l așteptau și-l aclamau pentru verva și talentul său inimitabil, pentru încrederea și optimismul pe care-l insufla acest autentic distribuitor de veselie.

Vor trece anii și vom vorbi mereu despre Tănase căci tiparele creației sale stăruie. Rotunzi se vor face anii și de la nașterea sa, dar și de la ireversibila trecere a marelui comedian, iar cupletele sale, ce parcă ieri au fost scrise, vor fi spuse de generații peste generații de actori în concursurile festivalului nostru, pe estrada teatrului bucureștean, fie oriunde în lumea asta mare...

Bibliografie:

- periodice: „Scânteia”, „Informația Bucureștiului”, „Contemporanul”, „Cronica”, „Vremea nouă” (1970);
- Ioan Massof. *Teatrul românesc*. București: Editura Minerva, 1974;
- Gaby Michailescu. *Vagonul de turneu : însemnările unui impresar*. București: Editura Meridiane, 1986;
- Radu Tănase, Ioan Massof. *Tănase*. București: Editura Meridiane, 1964;
- Șerban Rădulescu-Zoner, Beatrice Marinescu. *Bucureștii în anii primului război mondial*. București: Editura Albatros, 1993;
- George Mihalache. *Când Tănase era rege : Cărăbușul de altădată*. București: Bren, 2003.

**bibliotecar Mihaela OCHIANU,
Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui**

UMORUL ROMÂNESC A ÎNFLORIT LA POLUL SĂRĂCIEI

Anul acesta, 2020, s-a împlinit jumătate de secol de la plămădirea unui fapt cultural de excepție pentru meleagurile vasluiene. Așadar, în anul 1970 pe frontispiciul județului Vaslui se întronizează Festivalul Umorului „Constantin Tănase”. El venea ca o răsplată pentru marele comic care-și avea sorgintea aici, la Vaslui, dar și ca mijloc de propulsare a localității în peisajul național.

Se cuvine să menționăm că, după al doilea război mondial, prin reorganizarea administrativ-teritorială impusă de structurile comuniste, Vasluiului i-a fost răpit statutul de capitală de județ deși aici se găsea a doua curte domnească a lui Ștefan cel Mare și locul unde, la 10 ianuarie 1475, marele domnitor câștigase una dintre cele mai mari bătălii împotriva cotorpitorilor turci. Aceste evenimente au situat Moldova și Vasluiul pe panoplia acelor vremi.

Reorganizarea teritorială din februarie 1968 venea ca o reparație târzie față de aceste meleaguri și implicit față de vasluieni. Din păcate, lipsa de interes a noilor cărmuitori a dus la menținerea în anonimat a zonei. De altfel, Vasluiul avea la acea vreme 14.112 locuitori, între care aproape o treime se găsea în suburbii, mai precis în satele Brodoc, Reditu, Moara Grecilor, Bustea, Vișoara și Bahnari. Cât privește zestrea culturală, aceasta era aproape inexistentă, iar singurul local destinat fenomenului fusese transformat în cinematograful și purta numele lui I.C. Frimu, de loc din Bârzești, dar ajuns în protipendă comunistă a anilor 1920-1930, când revoluția bolșevică din Rusia făcea prozești și la noi.

Pe acest fundament auster începea periplul cultural al noului județ. În atare condiții, conducătorii unității administrative și-au pus în plan să întreprindă ceva pentru propulsarea Vasluiului în plan național. Dacă în economie era greu de urcat, au încercat să rupă zăgăzul subdezvoltării prin acțiuni culturale. Aici trebuie să ne oprim și să menționăm pentru neștiutori și să reamintim pentru nerecunoscători că în topul național Vasluiul ocupă un binemeritat loc trei în privința valorilor date patrimoniului național și al umanității, în general. Acest fapt obliga și va trebui să oblige și pe viitor.

Iată de ce, unul dintre conducătorii județului Vaslui din acea vreme, Gheorghe Tănase, a cerut factorilor responsabili să inițieze o manifestare culturală care să propulseze urbea la nivel național. După căutări și frământări asidue, se va naște Festivalul Umorului „Constantin Tănase”. Așadar, la polul sărăciei urma să se revigoreze umorul național. Odată lansată ideea, ea va prinde viață și se va transforma în principala acțiune de gen a țării ca mai apoi să capete și conotații internaționale.

Asupra paternității ideii au circulat și, din păcate, mai circulă variante, unele dintre ele chiar caraghioase. Astfel, indivizi anonimi cu o brumă de pregătire, dar cu un tupeu incredibil, se autointitulează ctitori ai evenimentului. Fără echivoc, plămădirea acestei frumoase manifestări se datorează profesorului Petrea Didilescu, responsabilul cultural al județului din anii 1970, și, implicit, Gheorghe Tănase, conducătorul politic al județului. În

rest, fabule ce induc în eroare pe aceia care nu cunosc faptele sau nu au fost părtași la evenimentele din acea vreme.

Pe această cale, mi-aș permite și o glumă, mai ales că discutăm despre umor. Astfel, la un teatru urma să aibă loc premiera unei piese. Firește, salahorii au cărat decorurile și au ajutat la montarea lor. Premiera s-a bucurat de mare succes, publicul aplaudând frenetic în timp ce actorii lăcrimau de bucurie.

Ceva mai târziu, undeva la marginea orașului, la o crâșmă de mahala, salahorii se cinsteau cu o bere:

- Băi, Ioane, îi spuse șeful echipei de salahori adresându-se subordonatului său, am reputat un mare succes la premieră. Ai văzut câte aplauze ne-au fost adresate de către spectatori... Fără noi, artiștii ar fi fost niște anonimi.

Cam așa s-au petrecut lucrurile și cu paternitatea ideii Festivalului „Constantin Tănase”. Revenind la manifestarea propriu-zisă, trebuie să consemnăm că ea a crescut calitativ de la o ediție la alta, căpătând valențe de festival internațional cu secțiuni bine delimitate, patronate de somități ale culturii naționale. Dintre numeroasele episoade mă voi opri la unul derulat în 1998 când, aici, la Vaslui, a fost vernisată cea mai mare Expoziție de Grafică Satirică din lume sub patronajul inegalabilului Ștefan Popa Popa's. Pe simezele foaierului Casei de Cultură Vaslui au fost prezentate 2000 de lucrări ale caricaturiștilor de pe toate continentele. Tot atunci, prin grija organizatorilor, Ștefan Popa Popa's a fost încoronat simbolic ca rege al Caricaturii mondiale.

Profesorul Miluță Moga îl încoronază pe Ștefan Popa Popa's ca rege al Caricaturii mondiale.

Pentru a da un fast deosebit, dar în stil umoristic, tronul a fost reprezentat de un butoi imens împrumutat de la Vascovin și ornat cu covoare persane. În schimb, coroana, sceptrul și mantia au fost realizate de designeri de elită.

Se cuvine să menționăm și faptul că Festivalul „Constantin

Tănase” a reprezentat o frumoasă rampă de lansare pentru numeroșii viitori umoriști, astăzi nume ilustre în țară și străinătate.

Acum, când s-au împlinit 50 de ani de la prima ediție a festivalului, trebuie să consemnăm și un alt episod din istoria lui, dar care, din păcate, nu a fost concretizat din cauza indiferenței conducătorilor județului la acea vreme. Astfel, la 21 octombrie 1998, în stațiunea Băile Herculane s-a constituit Asociația Creatorilor Români de Umor

Proces Verbal
Încheiat azi, 21 oct. 1998, în localitatea Băile Herculane, la întâlnirea membrilor fondatori ai Asociației Creatorilor Români de Umor (A.C.R.U.)
Urmare a hotărârii participanților la Simpozionul național „Umorul, încotro?”, Vaslui, 22 sept. 1998, prin care s-a constituit A.C.R.U., azi, 21 oct. 1998, prin voința liber exprimată și conștientă a următorilor, care oficializează A.C.R.U.

1. CORNEL UDREA - Cluj - *Cluj*
2. BOGDAN ULIU - Iași - *Iași*
3. MIRCEA CAVADIT - Reșița - *Reșița*
4. MIHAI FRUNZĂ - Brașov - *Brașov*

2)

6. ANANIE GAGNIUC - Constanta - *Cluj*
7. CODRIN CĂRĂU - Reșița - *Cluj*
8. MILUȚĂ MOGA - Vaslui - *Vaslui*
9. ȘTEFAN ȘERBAN - Vaslui - *Vaslui*
10. PETRU BUZZI - Reșița - *Reșița*
11. ALBERT POCH - București - *A. Poch*
12. ȘTEFAN POPA - Păpăuș - *Timișoara*
13. MIHAI PÎNZARU - Suceava - *Suceava*
14. LEONTE NĂSTASE - Constanta - *Cluj*
15. COSTEL PĂTRĂȘCAN - Brașov - *Brașov*
16. ȘORIN PETOLACHE - București - *București*
17. GEORGE PETRONE - Iași - *G. Petrone*
18. CONSTANTIN MANEA - Vaslui - *Vaslui*
19. EUGEN ALBU - Cluj - *Cluj*
20. FLORIN PRUTEANU - Cluj - *Florin*
21. DIUȚU HURUBĂ - Deva - *Deva*
22. ION TIPSIE - București - *Ion Tipsea*
23. ICANA LUPU - București - *IC*

3)

25. ȘTEFAN MĂRĂȘCU - Buc.
26. EUGEN DUMITRU - Buc.
27. BRÂNDEȘA SILVESTRU - Buc.
28. POPESCU CRISTIAN - *+*
29. -
30. -
31. -

Membru fondator delegat pe domnia MILUȚĂ MOGA și ȘTEFAN ȘERBAN să întreprindă toate demersurile necesare oficializării Asociației Creatorilor Români de Umor (A.C.R.U.).

(A.C.R.U.), ca urmare a hotărârii participanților la Simpozionul național „Umorul încotro?”, desfășurat la Vaslui la 22 septembrie 1998. Printre semnatori și, implicit, membrii fondatori se regăseau nume prestigioase ale umorului românesc. Cu același prilej se hotărau următoarele:

- Sediul A.C.R.U. urma să fie la Vaslui, iar secretarul și secretarul-adjunct urmau să fie doi vasluieni. Tot ei aveau să întreprindă măsurile necesare legalizării Asociației.

- Se solicita organelor județene și municipale din Vaslui asigurarea bazei materiale și a patrimoniului necesar Asociației.

În baza celor stabilite la Băile Herculane, am început preparativele care să dea contur celor stabilite. Sediul asociației trebuia să fie găzduit de clădirile în care se afla Centrul Militar Județean, acesta urmând să fie mutat în clădirile fostei unități militare dezafectate. În afara sediului A.C.R.U., în aceleași locații urma să fie amenajată o sală de expoziții unde să se desfășoare vernisaje la nivel național și internațional.

În cadrul noului complex cultural urma să aibă sediu editura umoristică, inclusiv tipografia aferentă. În spatele clădirilor, cu intrarea din strada Dobrogeanu Gherea, era planificat să se amenajeze Grădina de Vară care, în sezonul estival, trebuia să găzduiască premiere și spectacole de umor.

În sfârșit, localul nou al fostului Cerc Militar, urma să fie transformat în sediul Teatrului Satiric „Constantin Tănase”. Noua instituție teatrală urma să stabilească legături de colaborare cu Teatrul de Revistă „Constantin Tănase” din București.

Materializarea acestui mare proiect trebuia să fie susținută de autoritățile județene și municipale. Cu toate strădaniile celor doi

secretari ai asociației și cu solicitările la nivel național, proiectul nu a putut fi materializat din cauza indifferenței factorilor locali.

Principala cauză a constituit-o faptul că autoritățile locale nu au garantat și avizat baza logistică. Ca urmare a acestui fapt, autoritățile responsabile nu au putut oficializa și legaliza A.C.R.U. S-a ratat una dintre cele mai importante acțiuni care ar fi făcut din Vaslui capitala umorului românesc.

Din păcate, nu a fost singura inițiativă la care diriguitorii Vasluiului să nu se împotrivescă. Materializarea lor ar fi adus imense beneficii morale și materiale comunității.

Acum, când s-au împlinit 50 de ani de la fondarea festivalului, sunt îndreptățite mulțumiri tuturor acelor care au contribuit la creșterea prestigiului său, indiferent de postul ocupat la momentul respectiv și de contribuțiile avute.

Totodată, se impune ca, pe viitor, cei care vor ocupa funcții de conducere, în cultura vasluiană și nu numai, să militeze ca notorietatea evenimentului să crească și să rămână ca un fapt deosebit în istoria acestor meleaguri.

prof. Miluță MOGA,
Consilier-șef al Inspectoratului de Cultură Vaslui în perioada 1997-2001

CREAȚIE CU LUMINI ȘI UMBRE

Sculptura, ca manifestare artistică, are o vechime ca și pictura rupestră. Începuturile ei se găsesc în neolitic. Pe parcursul câtorva milenii, s-au perfecționat modalitățile de lucru, materialele, uneltele și încă multe alte elemente necesare în procesul de interpretare astfel încât să se ajungă la forma dorită, care să reflecte realitatea și să transmită o anume stare, un sentiment, o frământare interioară. Sculptura este tridimensională, atât în ronde-bosse, cât și basorelief, deci are volum.

Pe parcursul dezvoltării societății umane, creatorii de sculptură au luat drept subiect de interpretare ființa umană, în întregimea ei sau segmentar, precum capul, bustul, torsul și chiar segmente precum laba mâinii (palmă, pumn) cu diferite semnificații prin gesturi.

Materialele care dau consistență obiectului de sculptură sunt lutul, ceara, lemnul, piatra, marmura și alte roci de copiere a formelor deja rezolvate de mâna omului. Se poate spune că o lucrare de bronz, fontă, aluminiu etc. este, de fapt, o copie după original făcut de mâna omului. Sculptorii care creează figuri umane precum capul sau bustul sunt *portretiști*.

Grecii antici au lăsat moștenire umanității celebre figuri de filosofi, eroi, luptători, conducători de state și comandanți de armată. Romanii antici au preluat de la greci știința portretului și au îmbogățit-o, punând accent pe individualizare și pe redarea trăirilor interioare, în favoarea expresivității.

Printre portretiști în sculptură, cred că mă includ și eu, Gheorghe Alupoaei, profesor într-ale artelor plastice. În paralel cu munca la catedră, am practicat și sculptura, răspunzând la cerințele momentului în ceea ce privește realizarea de monumente de for public.

„Gh. Roșca Codreanu” - ciment alb (1971);
în fața Laboratorului de Chimie al
Colegiului „Gh. Roșca Codreanu” Bârlad

Nu se poate spune că am o operă vastă. Mi-au lipsit condițiile materiale precum atelierul de lucru și dotarea de interior. Am lucrat prin spații improvizate până în 1997, când, în sfârșit, am fost sprijinit să iau în primire o anumită clădire rămasă fără utilitate. Am avut sprijinul real al domnului Gheorghe Cârjă – inspector general al Inspectoratului Școlar Județean Vaslui.

În actul de creație, sculptorul are a se confrunța cu întâmplări nefericite și, mai ales, cu greutăți și piedici provocate de indivizi cu interese egoiste și necinstite sau animați de sentimente josnice. Mă includ și eu printre cei care n-au fost ocoliți de asemenea natură, deși nu mă număr printre profesioniștii liberi.

În anul 1971, celebrul profesor bârlădean Traian Nicola mi-a propus să modelez bustul lui Gheorghe Roșca Codreanu. Cel existent cândva a fost dat la topit de către proletculțiști. Lucrarea mea a avut parte de două accidente până la finalizare. Când bustul era gata modelat în lut, l-am găsit prăbușit. Cauza a fost slaba armătură de lemn.

„Gh. Roșca Codreanu” - bronz (1996);
în fața Colgiului Național „Gh. Roșca Codreanu” Bârlad

L-am modelat a doua oară și i-am turnat negativul. Când am turnat în interiorul lui cimentul, negativul a cedat din cauza presiunii cimentului. A rămas turnat doar capul.

Se apropia data sărbătoririi a 125 de ani ai liceului și ne întrebam cu toții dacă mai este timp de lucru. Ei bine, a treia oară a reușit totul. La sărbătorire, oaspeții, foști elevi, mari personalități ale intelectualității române, au admirat acest bust din fața liceului.

În anul 1996, la aniversarea a 150 de ani ai Liceului „Gheorghe Roșca Codreanu”, bustul existent a fost mutat în grădina instituției, iar pe acel loc s-a montat un al doilea bust al patronului, turnat în bronz, de asemenea, operă a mea.

Marele sculptor Marcel Guguianu l-a apreciat, iar la o expoziție de artă unde am expus și eu alături de marele maestru, am avut surpriza de a mi se înmâna o diplomă semnată de maestru, din partea Fundației Artistice „Marcel Guguianu”.

Marele cutremur din 4 martie 1977 a fost cauza distrugerii unui tors feminin de mărime naturală, turnat în ghips, lucrat în 1974 în atelierul Școlii de Muzică și Arte Plastice „N. N. Tonitza” Bârlad, unde eram profesor de sculptură.

În 1976 am venit la Vaslui, ca urmare a unei promovări. Torsul a rămas în Școala de Arte, pe un raft. Cutremurul l-a făcut țândări. Nu am nici măcar o fotografie a acestuia. Îmi amintesc că l-am publicat într-o revistă bărlădeană.

Tot la cutremur am pierdut o compoziție cu titlul „Cele trei grații”, din lut ceramizat. Tot atunci s-a spart fără putință de recuperare un portret feminin de ghips, dat fratelui meu geamăn, la Iași.

Iată și alt gen de „accident”. O compoziție „Manifest”, din ghips, oferită surorii mele la Dorohoi, a fost spartă în mai multe bucăți de către o fetiță. Tatăl ei, ignorant în materie de artă, a aruncat-o la gunoi, deși se putea reconstitui prin lipire.

Această lucrare era mult apreciată de criticul de artă ieșean Valentin Ciucă.

Cele mai mari neazuri mi le-au provocat indivizi care s-au obișnuit să-și facă renume prin fraudă intelectuală.

La cererea Episcopiei Huși, reînființată în 1995, mi s-a solicitat să-l fac pe „Ștefan cel Mare și Sfânt”. S-a „lipit” de mine, ca ajutor la efort, fostul meu elev într-ale sculpturii, Pântea Cristian. Era muncitor și întreprinzător. Știa să se descurce. Pentru rezolvarea tuturor problemelor excluzând creația l-am lăsat să ia atitudine, fără ca eu să mă întrerup din munca strictă de modelare. Pentru eboșări brute l-am lăsat și pe el să lucreze. Începusem să-i apreciez râvna. El a simțit schimbarea sentimentelor mele față de el. Încerca să mă tutuiască fără permisiunea mea. Simțeam tupeul agresiv al prost-crescutului. Soția lui, ființă de o ipocrizie rară, vizitându-ne la locul de lucru, și-a permis să-mi facă observații privind modelarea, de parcă eu eram angajatul lor, iar ei dispuneau de pe poziția de artiști. Simțeam că trebuie să-i plesnesc câteva vorbe

măcar în obraz. N-am făcut-o din bună-creștere și din speranța că ea s-a purtat așa din cauză de proastă-creștere...

Cum lucrul la statuie mergea bine, l-am lăsat pe Pântea să rezolve treburile mărunte, altele decât creația plastică. M-a însoțit și la Baia Mare, la turnare. Îl simțeam că-și măsura cuvintele când vorbea. Se comporta suspect.

Ca urmare a toleranței mele, m-am pomenit că la turnătorie a dictat celor de acolo ca eticheta de bronz să cuprindă și numele lui, ba chiar să fie primul el primul pe etichetă...

Nevasta lui i-a adunat într-o carte diverse lucrări de sculptură. În comentariile scrise, evidenția că cele mai reușite lucrări ale lui sunt „Ștefan cel Mare și Sfânt” și „Pro patria”. O hoție demnă de pușcărie!

Culmea e că l-au dus în eroare și pe criticul Valentin Ciucă. În volumul masiv *Un secol de arte frumoase în Moldova*, lucrarea mea cu Ștefan a atașat-o lui Pântea.

După ce s-a descoperit ticăloșia, au început să dea vina pe domnul Ciucă, deși toate datele voit eronate i-au fost oferite chiar de către ei, cei doi (căroră le-am mai și botezat fata).

Despre această fraudă s-a scris și în presă, cu multe detalii, pentru informarea tuturor cititorilor.

Îmi amintesc de un fapt asemănător cu ticăloșia de mai sus. Aflându-mă prin anul 2017 în vizită la Filiala Iași a U.A.P., priveam lucrările de pictură ale lui Bogdan Bârleanu, fiul marelui sculptor Iftimie Bârleanu (profesor al meu). Bogdan era prezent la expoziția lui și mi-a povestit că a aflat că pe soclul statuii ecvestre a lui

„Pro Patria” - fontă (1994);
la Movila lui Burcel

Ștefan cel Mare de la Cetatea Sucevei, operă a tatălui său, a apărut o etichetă de bronz pe care era inscripționat un nume străin ca fiind autorul.

Se vede treaba că hoția s-a extins, nu numai asupra bunurilor materiale, ci și asupra celebrității, asupra meritelor spirituale ale marilor creatori!

Să expun și un matrapazlâc la nivel înalt. În anul 2004, la hotărârea prefecturii pe vremea lui N. Pascu, s-a pus problema unui monument, pe terasa situată la ieșirea din Murgeni spre Prut, ca protest la nedreptatea numită Tratatul Ribbentrop-Molotov. Am făcut proiectul în dimensiuni mici care a fost acceptat de prefect și de cei din anturaj, apoi am trecut la lucru. S-a „lipit” și Pântea, care s-a ocupat de armătură, de schele, de adus lut de sculptură, de adus apă etc. (Acestea nu-s treburi de creație și, deci, nu se cere semnătură de autor cum pretind cei doi soți). Pântea și-a însușit și proiectul statuii, lăsată la el „pentru siguranță”...

Când monumentul era deja modelat până aproape de final, am fost trimis de către Cultura Vaslui la Ministerul Culturii pentru un interviu pe marginea proiectului. S-a „lipit” și Pântea. N-a fost rău. Nu eram singur. „Prietenul”, plin de „recunoștință”, nu mă lăsa la greu... Nu bănuiam cam ce „coceau” soții Pântea, despre care încă aveam naivitatea să cred că doresc o strânsă amiciție cu mine, așa cum am relații amicale cu mai mulți tineri care s-au bucurat de sprijinul meu.

Ministrul Marin Sorescu a aprobat comisia care să mă chestioneze. Erau vreo 12-13, dintre care, câțiva arhitecți. L-am recunoscut pe sculptorul Paul Vasilescu și pe sculptorița Rodica Manole Adoc, autoarea statuii „Independența” din Iași. Am fost lăsat să vorbesc mai bine de o oră. La final, unul (probabil șeful comisiei) ne-a spus să plecăm și vom primi răspunsul la Vaslui.

Nelu Mancaș, președinte la Cultură, a primit răspunsul, cum că, dacă Vasluiul vrea monument, să facă comandă la București, la ei. Întâmplător, Rodica Manole Adoc, în drum spre Iași, s-a oprit și la Vaslui, unde i-a comunicat lui Mancaș că proiectul ce l-a văzut și care a fost respins de comisie să nu fie abandonat, pentru că este un lucru bine conceput și autorul să finalizeze opera. Respingerea comisiei este un abuz și anulează ceea ce-i, evident, valoros. Și totul, pentru interesele lor.

Cam așa se rezolvă problemele pe Dâmbovița, de când am trecut la democrație, cea care apără dreptatea și adevărul...

În cloaca bucureșteană, în centrul junglei dâmbovițene viermuiesc tot felul de lichele care scapă vigilenței celor care ne apără. Unii dintre ei care dau tonul la nelegiuiri sunt bine înfiți în posturi din care pot decide asupra sorții multora care cred în dreptate și-n adevăr...

Ilustrez și afirmația aceasta. În vara lui 2018 am modelat bustul lui Al. I. Cuza, la dorința conducerii Liceului „Cuza-Vodă” Huși, care urma

Al.I. Cuza din fața Liceului „Cuza-Vodă” Huși
Dezvelit și sfințit de episcopul Ignatie la
20 octombrie 2018

să aniverseze un secol de existență și activitate. Este secolul care coincide cu secolul Marii Uniri.

Totul a mers bine, inclusiv turnarea în bronz. Lucrarea a fost văzută de oameni de artă, dar mai ales de cadre didactice importante de la liceul hușean, care au apreciat bustul.

Lucrarea nu avea nevoie de o aprobare de pe Dâmbovița. Totuși, un dosar cu documentația despre bust a ajuns la Ministerul Culturii. Ministrul Ivașcu a solicitat o comisie de evaluare care și-a intrat în rol imediat. Nu știu ce „personalități” cuprindea comisia. Răspunsul ei după o chibzuință-fulger a fost halucinant: se respinge lucrarea; nu s-a argumentat cu nimic respingerea; hușenii să facă comandă acolo la ei pentru bust; să nu monteze statuia, că vor primi o amendă usturătoare...

Aniversarea bătea la ușă. Oameni responsabili din Huși s-au prezentat la ministrul culturii să reia discuțiile. Eu am făcut și un fel de referat punând acolo multe argumente pentru susținere. Ministrul, în fine, a respins hotărârea comisiei și lucrurile au reintrat pe făgașul normal.

Am lăsat scris într-o carte a mea că pe Dâmbovița au apărut crocodili, iar pe maluri s-au înmulțit șacalii și hienele, semn că jungla dâmbovițeană s-a extins periculos de mult.

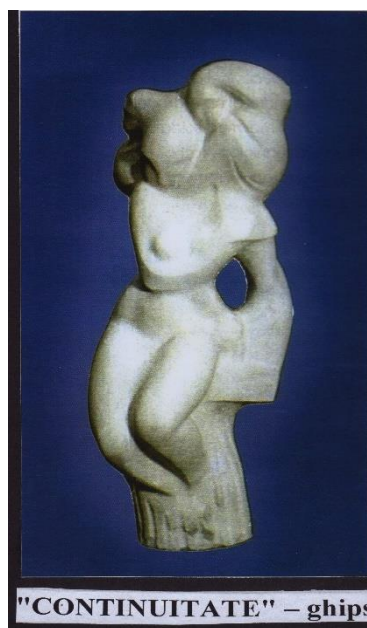
Bustul poetului Ion Iancu Lefter, plantat recent pe strada M. Kogălniceanu, a fost început în toamna anului 2000. Fiind în faza de lut, într-o noapte geroasă a înghețat. Am așteptat să se mai usuce lutul, dar timpul tot mai neprielnic a grăbit ratarea. L-am reluat în 2001 și l-am finalizat cu succes. Este un portret expresiv, cu trăsăturile fizice bine conturate, care-l personalizează, fiind ușor de recunoscut de cei care l-au cunoscut.

În sfârșit, o compoziție de care m-am simțit atașat mai aparte este „Continuitate”. Această lucrare l-a impresionat pe domnul Petre Iosub. Printre scrierile sale filosofice se află și o notație cu adânci cugetări despre existență, referindu-se la „Continuitate”.

Lucrarea aceasta a participat la etape crescânde ale Festivalului „Cântarea României”. La faza națională a fost clasată pe locul al II-lea pe țară.

Din păcate, la încheierea festivalului, lucrarea n-a mai ajuns în Vaslui. S-a „rătăcit” pe drum și a poposit, probabil, pe biroul vreunei somități a momentului, ca gest elegant de protocol. N-am mai insistat să-l incomodez cu insistențe pe Nelu Mancaș. Ar fi fost inutil...

Cu toate aceste impedimente, am continuat să răspund cerințelor, iar rezultatele creației mi-au adus satisfacții sufletești, nu și materiale.

Prof. Gheorghe ALUPOAEI

Valentin SILVESTRU

TRATAT DE RÂSOLOGIE A SECOLULUI XX

1. Introducere în materie și câteva ieșiri laterale din subiect

„Așadar, bucurați-vă, dragii mei, și citiți cu inimă răzătoare cele ce urmează, spre desfătarea voastră trupească și folosul rărunchilor.”

(Rabelais, Cuvântul introdus la *Gargantua*)

După un studiu amănunțit asupra naturii umane și modului în care se acomodează ea cu formele de relief ale planetei, am ajuns la concluzia că, în atmosfera spirituală a universului, râsul are rolul pe care-l deține oxigenul în văzduh.

Așa stând lucrurile și luând în considerare excepțional de numeroasele cercetări istorice, geografice, parazitologice, dentare, geologice, filozofice, psihologice, climatologice, fiziologice, zoologice și tipologice care s-au efectuat asupra veseliei – ele continuă și în zilele noastre fără puțința de a fi oprite întrucât nimeni nu și-a pus problema – m-am gândit că domeniul, tot adjudecându-și ce se poate adjudeca din altele, are la un moment dat nevoie și de propria sa știință.

Acestei științe i-am zis, provizoriu – adică fie până se va găsi alt termen, fie până se va desființa – *râsologia*, știința despre râs, despre originea, dezvoltarea și răspândirea râsului în viață, natură și societate, despre metodele, formele, mijloacele sale de existență.

Multă vreme s-a acordat o importanță minimă sau, în anumite epoci, chiar nulă relatării lui Diogene Laertios precum că filozoful antic Chilon a murit dintr-o bucurie prea mare, văzând cum fiul său câștigă jocurile olimpice la lupta cu pumnii, neglijându-se tot astfel știrea că poetul comic Philemon a murit de râs la etatea de 97 ani. Iată că astăzi chestiunea e reluată, cu argumente științifice, de dr. William F. Fray jr. și nu oareunde, ci chiar la Institutul de Gelotologie (cuvântul grecesc „gelos” înseamnă râs, grecii denumind măscăricii „gelotopoioi” – „cei care provoacă râsul”) al Universității americane din Stanford. Cu ajutorul unor electrozi fixați pe studenți și al unor anecdote introduse în auzurile lor, psihiatrul a constatat că:

- râsul provoacă o modificare completă a ciclului normal al respirației.
- râsul i se asociază un ritm cardiac mai rapid decât cel normal.
- râsul poate produce o mai mare concentrare a substanțelor chimice în organism și o creștere a temperaturii corpului.
- râsul activează glanda adrenală.
- râsul nu e recomandabil în cazul exofagitelor, herniei și epilepsiei.

În acest fel, expresia populară „a muri de râs” este o ipoteză astăzi demonstrată.

Dar: se știe că veninul de șarpe administrat în anumite condiții devine antidotul mușcăturii de viperă, căldura combate căldurile la om, iar cuiul pe cui se scoate. O îndelungată practică empirică, anumite observații ale vestiților medici Hipocrat, Galenus,

Dioscorides, Paracelsus și Abu Bekr Mohamed ibn Sakarija al Razi, zis Phazes, precum și alte date au demonstrat că râsul accelerează binefăcător toate funcțiile organismului, deschide porii, înlătură melancolia și deci proasta funcționare a ficatului, face suportabilă ploaia de toamnă cu vânt și dă un surplus de energie parțială (mulți dau din mâini și din picioare când râd, unii se ridică de pe scaune la teatru etc.) sau totală. Nimeni nu va contesta că:

- râsul aduce o stare generală tonică.
- râsul creează o comuniune sufletească cu alții (uneori te și miri cu cine, dar faptul e fapt).
- râsul combate lăcomia (s-au văzut cazuri când, spunându-se snoave la o masă, mulți convivi au lăsat din gură o pulpă de curcan sau dintre măsele un cap de miel pentru a putea savura poantele).
- râsul îngroașă oasele (Biblia, citat discutabil, se va lua sub beneficiu de inventar).
- râsul curăță moravurile de feluriți agenți patogeni.

În sfârșit, cum unul din marii filozofi ai omenirii a spus că voioșia este starea esențială a spiritului omenesc, rezultă că râzând ești perfect normal.

Prin urmare, din compararea tuturor celor de mai sus, din punct de vedere științific nu rezultă absolut nimic, adică tocmai ceea ce era de demonstrat.

(din volumul *De ce râdeau gepizii...: schițe umoristice/ Valentin Silvestru. București : Editura Eminescu, 1973*)

Musturarea de cuget

Pătrund într-o instituție și citesc, pe prima ușă ce-mi iese în cale, SECRETARIAT – INTRAREA PERSOANELOR STREINE STRICT INTERZISĂ. Îmi fac o plăcută îndatorire din a corecta cu stiloul vocala eronată din „streine” și trec, cu toată primejdia implicată, pragul. Dincolo de ușă, nimeni. O odaie goală, din care se deschide drum spre alte trei uși, cu tăblițe: DIRECTOR, DIRECTOR ADJUNCT și INTRAREA ORICĂREI PERSOANE STREINE DE INSTITUȚIE, INTERZISĂ ABSOLUT CU DESĂVÂRȘIRE. Nu pot intra neanunțat la director, cu atât mai puțin la directorul-adjunct, fac deci un gest de pedanterie, rectific iarăși cuvântul greșit, tai și ABSOLUT, care mi se pare zadarnic și deschid ușa, după ce mi-am luat inima în dinți. Nu e nimeni. Aici mă mai întâlnesc doar cu o singură ușă, pe care însă nu mai e notat nimic, astfel că pun mâna pe clanță, trec într-un culoar, de acolo, urmând o săgeată hașurată, într-o baie, de aici iar într-un coridor, unde mai împing o ușă, ajung într-un antreu și iată-mă într-o curte cu poarta veche, de fier, dărâmată, astfel că pot ieși liniștit în stradă ca să înconjur clădirea și s-o iau de la capăt.

De astă dată, la secretariat găsesc o secretară care strecoară o infuzie deasă de ceai de sunătoare. Nu pare deloc mirată că, deși străin de instituție, am îndrăznit să intru și-mi

face un semn amical spre ușa cu „absolutul” șters de mâna mea. Aici, un tovarăș vârstnic, în vestă de lână, înfulecând tacticos cârnați oltenești, mă invită să iau loc și nu se neliniștește câtuși de puțin că, deși din afara instituției, am încălcat anunțul ce ar fi trebuit să-mi paralizeze intenția de a intra.

Am rezolvat cu bine problema pendinte, dar am rămas cu mustrarea de cuget că am manifestat atâta lipsă de respect față de ordinea interioară a locului. N-am avut cui cere scuze, dar m-am angajat, în sinea mea, ca data viitoare să intru prin poarta dărâmată, din spatele instituției, ca să nu mai am, pe urmă, probleme de conștiință.

(din volumul *Zâna castraveților* : schițe umoristice/Valentin Silvestru. București : Editura Albatros, 1976)

**selecții de bibliotecar Anca-Elena CHELARU,
Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui**

Val ANDREESCU

Vulpoiul și rățoiul

Un vulpoi, ca și-altă dată,
Fiindu-i poftă de-un rățoi,
A intrat noaptea-n poiată
Și-a ales nu unul, doi!

Pofticios, cu ochi mișei,
Se-ndreptă spre ei, deodată
Zări-n ușa din poiată
Cum rânjea colțos Grivei!

Pe loc foamea i-a pierit,
Ba, simțea că și el pierie
Și, ca un vulpoi cinstit,
Spuse cu un glas de miere:

-Vai, ce dor mi-a fost de voi,
Ce mult vă iubesc, rățoi!
Am venit pentru c-am vrut
Să vă dau... câte-un sărut!

Morala:

*Spun când ne cerșesc un vot:
-Doamne, mult mai țin la voi!
Și apoi îi doare-n cot
Și de țară, și de noi!*

Fabula trântorului

Un trântor leneș și bondoc
De mult huzur și-nnebunit
Într-al iubirii dulce foc
Rosti cu glas de răzvrătit:

Aflați că eu m-am săturat
Ca rolul meu în înmulțire
Să fie slab apreciat!
Înnebunesc și-mi ies din fire

Când toți susțin că nu muncesc!
Eu, sânge-albastru și subțire,
Ce ard mereu, mereu iubesc
Și pun aripe la iubire?!

Pretind soluționare simplă:
Cer dreptul meu la nemurire,
O leafă minim-minim... triplă
Și, musai, ...spor de... fericire!

Morala:

*Vedem întruna printre noi,
Cerându-și drept la nemurire,
Ne-scriitori ce-și zic „eroi”
Buni doar atât, la... înmulțire!*

(din volumul *Liniște în „fa major”*. Iași : Editura Pim, 2010)

Afaceri

-E în top! Foarte bogat!
Aur, bani, mașini, palate!
Cu ce s-o fi... ocupat?
-Cu... afaceri! Necurate!

Previziuni

Totul o să meargă... strună!
Vor curge lapte și miere!
Viața? Va fi... foarte bună
Pentru toți! De la... Putere!

Vector cu mai multe sensuri

Nu-l căutați grăbiți pe domn' director
Într-o direcție! Nu-i simplu vector!
Că are mult de muncă, pasiuni, plăceri,
Mereu e peste tot și-adesea... nicăieri!

Ce faceți cu dom' ministru?!

Dovedit ca infractor,
Pedeapsa e... exemplară:
„Mazilire-n... altă țară”
Ca simplu... ambasador!

Apă minerală

Mie-mi place să beau apă
Minerală, de Zizin:
Cam de-un deget să încapă
În cana plină... cu vin!

Soția cu trei mașini

-Ai mințit când, la vecină,
Te-ai plâns că nu ai... mașină:
Ai mașină de... tocat,
De... râșnit și de... spălat!

Mirii

Dansau lipiți doi tineri miri,
Își trimiteau iubirea prin priviri:
Ea, către soțu-i rupt din soare,
El, către-o... domnișoară de onoare!

Dreptul de autor

Cartea-i scrisă la... beție
Și te scoate din Umor!
Ba, mai mult, vița de vie
Cere „drept de... autor”!

Cauză sau... efect?!

Prea bogat, dar... gospodar,
De opt ani e bun primar;
Bogăția-ntreb... direct:
E cauză ori... efect?!

Dar...

Ce scrii tu nu-i poezie!
Deși te știm... plin de dar
Cum și... toată lumea știe
Că ai darul... de pahar!

(din volumul *Calul cu potcoave roz : epigrame, fabule, panseuri*. Iași : PIM, 2005)

Rondel de toamnă

Târzie toamnă este-n vii,
Plecat-au frunza și ciorchinul,
Mă-neacă azi melancolii,
Dar vine peste-o lună... vinul.

Amar se scutură pelinul,
S-au dus și norii sidefii,
Târzie toamnă este-n vii
Plecat-au frunza și ciorchinul,

E rod de toamnă-n librării,
Poeții își vor face plinul
La vremea dulcilor prostii
Și-ale cuvintelor beții

Că vine peste-o lună... vinul.

Moldovenească

Tânăra și feminină
El a tot divinizat-o,
Chiar și când a înșelat-o
I-a spus: -Dragă, ești... di vină!

Rondelul poezilor

Hristoase, sfinte împărate,
Tu blând judecător și bun,
Poeții-s sfinții cu păcate
Și iartă-i când nu știu ce spun!

De vrei, le-nchide a lor gură
Spre-a nu putea bea vinul bun
Că-n mod pregnant la băutură
Poeții nu prea știu ce spun!

Tu lasă-le numai ciorchinul,
Din struguri nu ajungi nebun,
Să scrie treji mai dă-le chinul,
Fără „muze”, coniac, tutun...

Dar iartă-i când nu știu ce spun!

Sprijin reciproc...

Ea îl sprijină c-o mână,
El o sprijină cu bani
Că e mai bătrân c-o lună
Plus vreo patruzeci de ani!

(din volumul *Florete melancolice : epigrame, fabule, rondeluri și epitafuluri*. Iași : PIM, 2007)

selecții de bibliotecar Alina TANASĂ,
Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui

ALERGIILE EMINESCOLOGULUI

Theodor Codreanu a venit la Centrul „Mihai Eminescu” Bârlad (la prezentarea cărții *Eminescu – Din perspectivă medicală și socială* a doctorului în științe medicale Valeriu Lupu, deși căpătase din nou o alergie și nu știa exact de la ce).

La mine, primăvara-i chin
Că declanșează energii,
La domn Codreanu mai puțin
Că dânsul are... alergii.

De vrea să prindă bronz la ten
Când cere via un efort,
Face-alergie la POLEN
Și suferă de disconfort.

Se-ntoarce grabnic în oraș
Că nu poate să stea-n zăduf
Dintr-un motiv cam buclucaș
Că e alergic și la PUF.

Când se așază la birou
În juru-i cărțile stau vraf
Și de un timp, ceva mai nou,
Face-alergie și la PRAF:

Dar alergia cea mai rea
Ar trebui să i-o cunoști,
Fiindcă dânsul, vrea, nu vrea,
Face-alergie și la PROȘTI.

Dar PRAF, POLEN ori PUF nu ai
În plină iarnă și-n Olimp,
PROSTIA însă-i ca un scai
Și-o vezi... în orice anotimp.

De-ar fi...

Prietenilor Lina și Theodor Codreanu

De-ar fi ca să-și dispute-ntâietatea,
După IUBIRE, cine să urmeze
Și pe un podium să se așeze,
Ar fi destul de grea dificultatea:

INVIDIA ar prinde să lucreze,
Iar URA și-ar adjudeca etatea
Și LĂCOMIA ar surpa cetatea,
Iar GELOZIA dreptul să-și clameze.

Olimpul tot ar fi-n încurcătură
Văzând că fac atâta tevatură
Și-și pierd, prin certuri, toată omenia.

De-ar fi să vă luați și după mine,
Acea căreia argint i se cuvine
Cu siguranță e PRIETENIA.

Ca EMINESCU

Ca Eminescu m-am născut romantic
Și-mi vine drept mănușă romantismul
Acest curent îmi mătură lirismul
Și-l duce hăt dincolo de Atlantic.

Dezavuez, în bloc, postmodernismul
Și port în mine idealul antic,
Cu înclinație pentru gigantic,
Modelul, așadar, mi-i clasicismul.

Afară, dacă bântuie furtună,
În suflet este semn de vreme bună,
Poetice sunt stările senine.

Că între existență și esență,
De veacuri, este-o mare diferență
Și-s clasic profesând idei eline.

Petruș ANDREI, membru U.S.R.

VASILE S. POPA, militarul cu vocație literară

Originar din localitatea Bahnari, județul Vaslui, Vasile S. Popa s-a născut pe 21 septembrie 1948.

Este scriitor, ziarist militar și cercetător în domeniul strategiei de securitate. A urmat cursurile Liceului „Mihail Kogălniceanu” din Vaslui (1962-1964) și ale Liceului Militar „Ștefan cel Mare” din Cîmpulung Moldovenesc (1964-1966). A urmat apoi Școala militară de ofițeri activi de artilerie, rachete antiaeriene și radiolocație din Brașov (1969), Facultatea de Ziaristică (1976) și Academia de Înalte Studii Militare (1983), cursuri postuniversitare. A fost redactor-șef al ziarului „Observatorul militar” și șeful Grupului de presă al Armatei, redactor-șef al revistei „Impact strategic” a Centrului de studii strategice de apărare și securitate.

A publicat volume de proză, reportaje, consemnări, studii, analize, prognoze pe teme de securitate, este prezent în trei antologii de epigrame și o antologie a jurnaliștilor militari. Este membru al Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România.

După propria mărturisire, pașii către creația literară i-au fost îndrumați de „doamna Potoceanu, care mi-a fost un adevărat mentor în primii doi ani de la L.M.K. L-aș adăuga aici, se înțelege, pe poetul Ion Iancu Lefter, cu care am conversat adesea, cum am mai spus, în anul care a precedat plecarea mea la liceul militar, despre activitățile școlare și de creație, tehnica poetică și narativă. Datoriez, totodată, foarte mult altei persoane, profesorul de română și istorie-diriginte din liceul militar, regretatul Constantin Bărboi (prozatorul C. Badersca), care conducea și cenaclul literar al liceului. Le sunt recunoscător, de asemenea, profesorilor mei din Facultatea de ziaristică – marele lingvist Gh. Bulgăr, fost luptător în <<Detașamentul Păuliș>> și profesor la Sorbona, Lyon și Bordeaux care mi-a sădit în suflet dorința de a-mi forma un stil literar propriu și a scrie într-o limbă curată, românească, și istoricul literar Al. Oprea, directorul Muzeului Literaturii Române, care m-a învățat să acord documentării, ca etapă premergătoare creației, un rol foarte important.”²

² Daniel Dragomirescu - *De vorbă cu scriitorul militar Vasile S. Popa* pe <https://www.romaniidinjurulromaniei.ro/articole-blog/1589/de-vorba-cu-scriitorul-militar-vasile-s-popa/>

În 1972 (când era locotenent într-o unitate de artilerie antiaeriană de la Râmnicu-Sărat) a debutat în presă la publicația „Apărarea patriei” cu reportajul-portret *Zece locotenenți – un singur drum* despre colegii săi de promoție de școală militară. În proză a debutat prin colaborarea la o carte de consemnări despre cutremurul din anul 1977, apoi, la scurt timp, a publicat un volum de proză scurtă la Editura Militară (1979). Debutul cu roman a fost mult mai târziu, iar cu poezie în anul 2013 cu volumul *Îngerul de seară*.

Își amintește cu nostalgie și emoție, evocând privilegiul de a-l fi cunoscut pe poetul Ion Iancu Lefter în primii ani ai tinereții sale: „Mai mare cu opt ani decât mine, minunatul poet descins din răzeșime, asemuit, chiar în anii în care l-am cunoscut, de criticul George Călinescu, cu <<o pădure de vise>> ce va fi retezată violent de un destin ingrât, forțându-l să ne părăsească la doar 49 de ani, avea – mi-l reconstitui din amintire – o statură ștefaniană și o constituție robustă, o figură blândă, visătoare, cu fruntea înaltă, eminesciană și o frumusețe bărbătească aparte, ce atrăgea femeile, cum le atrăgeau înseși poeziile sale, scrise dumnezeiește, de o clasicitate fără cusur. În scurtele vizite pe care i le făceam la serviciu, mă dăscălea: <<Scrie clipă de clipă, oriunde ai fi!>>, citea câte o poezie, o proză sau câteva epigrame de ale mele, le cântărea cu grijă pentru a nu mă demobiliza, apoi, pe neașteptate, mă expedia, glumind: <<Hai, bătrâne, du-te, că am o întâlnire cu o doamnă!>> Oare chiar avea sau era vorba de întâlnirea lui zilnică cu doamna Poezie, căreia i s-a dăruit cu totul, până la ultima suflare? Un om mai generos, mai altruist, mai risipitor cu propriul talent și un poet cu un vers mai melodios și mai elaborat ca al lui, mai dedicat lumii satului, din care se trăgea, nu am întâlnit!”³

Îndemnat să transmită un mesaj și totodată un sfat unui tânăr vasluian cu talent literar care ar dori să aleagă cariera militară, Vasile S. Popa a spus că are: „Un mesaj de dragoste și puritate în sentimente, însoțit de îndemnul ca vasluienii, oriunde s-ar afla, să continue să-și iubească și ajute orașul, mai ales în timpuri neprielnice ca acestea! Tânărului care ar dori să opteze concomitent pentru cariera militară și domeniul literar i-aș sugera să încerce, dar, dacă nu e suficient de motivat, să nu aleagă nici pana, nici spada, pentru că, azi, și una, și cealaltă incumbă riscuri serioase!”⁴

Ca o invitație la lectură, vă prezentăm volumele semnate de scriitorul Vasile S. Popa aflate în colecțiile Bibliotecii Județene „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui:

- *Ultima noapte la Tanais* : roman. București : Societatea Scriitorilor Militari, 2012;
- *Îngerul de seară* : versuri. București : Societatea Scriitorilor Militari, 2013;

³ Daniel Dragomirescu - *De vorbă cu scriitorul militar Vasile S. Popa* pe

<https://www.romaniidinjurulromaniei.ro/articole-blog/1589/de-vorba-cu-scriitorul-militar-vasile-s-popa/>

⁴ Ibidem.

- *Divina tragicomedie*. Cluj-Napoca : Mega, 2014;
- *Cartea sentimentelor* : versuri. București : SemnE, 2015;
- *Ars vivendi* : reflecții. București : Societatea Scriitorilor Militari, 2016;
- *Stepa cu oase* : roman. București : Societatea Scriitorilor Militari, 2017;
- *Luna roșie* : roman. București : Societatea Scriitorilor Militari, 2018.

Liliana MOGA,
șef Serviciu Informatizare, Informare bibliografică,
Prelucrarea și completarea colecțiilor

DANIELA GUMANN - „Viața mea e un roman”

Daniela Gumann, scriitoare, jurnalistă, antreprenor, s-a născut la 7 august 1970 în satul Hurdugi, comuna Dimitrie Cantemir, județul Vaslui, fiind fiica lui Eugen și a Georgetei Vebert.

A urmat cursurile școlii primare, gimnaziale și liceale la Iași unde mama sa, Georgeta Harnagea, fiica lui Gheorghe și a Eleonorei Harnagea din satul Grumezoaia, rămasă văduvă, i-a vegheat fiecare clipă cu iubire și multe sacrificii.

În anul 2008 a devenit licențiată a Facultății de Comunicare și Relații Publice din cadrul Universității „Danubius” Galați, iar în 2010 a obținut specializarea postuniversitară în „Tehnici și practici în Asistență Socială” la Facultatea de Sociologie și Asistență Socială din cadrul Universității București. Din octombrie 2017 este masterandă în Afaceri și Economie Internațională la Universitatea „Danubius” din Galați.

În anul 1997 a plecat în Israel, unde a muncit în domeniul asistenței sociale pentru a-și îndeplini visul de-a avea o viață liberă și prosperă. Aici s-a confruntat cu singurătatea, dorul de mamă, cu epuizarea fizică și psihică, cu umilința și cu adevăratele pericole generate de conflictele armate din zonă. Astfel, a devenit un om puternic, curajos, care a învățat să-și ia soarta în propriile mâini.

Destinul a condus-o apoi în Germania și în Austria, la Salzburg, unde și-a stabilit domiciliul alături de soț, inginerul Constantin Gumann, și unde a continuat să studieze și să se specializeze în formarea și dezvoltarea competențelor profesionale în domeniul psihoterapiei psihanalitice.

Daniela Gumann, împreună cu soțul său Constantin Gumann, inginer electronist, artist plastic în metal, scriitor, un distins intelectual român, o familie provenită din Iași,

Romania, s-a impus prin seriozitate, demnitate, inteligență și prestanță, prin preocupările care i-au adus în lumina cunoașterii și aprecierii în străinătate.

Daniela Gumann s-a integrat și s-a adaptat foarte bine în mediul austriac. Alături de soț, manageriază o firmă în domeniul asistenței sociale „D & C Gumann”, care și-a consolidat o imagine publică bună în piața de profil. Astfel că Daniela Gumann a fost aleasă de Camera de Comerț din Austria purtător de cuvânt

pentru 31 de agenții din branșă reprezentând la Viena întreg landul Salzburg și apoi a devenit vicepreședinte în același departament.

Bunăvoința, pasiunea pentru reprezentativitate, talentul creativ au condus spre lansarea și impunerea în viața culturală austriacă unde sunt percepuți ca adevărați „aristocrați români”.

Prin iubirea de patria natală și respectul față de patria adoptivă, prin comportament și atitudine, demnitate și generozitate, Daniela Gumann și Constantin Gumann au pătruns în lumea literaturii române.

Daniela Gumann a publicat deja 16 volume din genuri diferite: poezie - *În miez de noapte*, *Ecoul stelelor*, *Picături de suflet* și *Florile cireșului tânăr*; proză - *Îngrijitoarea*, *Crăciunul care mi-a schimbat viața*; memorii istorice - *Șoimii Cruciadei Libertății*, *Israel, am scăpat și de data aceasta* și *Conflictul arabo-israelian*.

De asemenea, Daniela Gumann este autoarea mai multor cărți (texte de specialitate): *Limba germană – Clar și la obiect*, *Îngrijirea la domiciliu în Austria-Drepturi și obligații*, Suport de curs – *Îngrijirea la domiciliu*, *Migrația românilor în Austria* (studiu de cercetare, prezentat la Conferința Internațională „Integrarea Europeană – Realități și Perspective”, Universitatea „Danubius” Galați, România , 19 mai 2017).

„Poezia Danielei Gumann este străbătută, de la un capăt la altul, de dorul nostru ancestral care poate fi: dorul de țară, de frați, de surori, dorul de părinți și prieteni și de tot ce-i românesc în această lume”, a afirmat poetul Coriolan Păunescu.

„Prozatoarea Daniela Gumann face parte din acea categorie de scriitori care au harul cuvântului, setea de a comunica, (...) de a-i învăța pe alții.” (Ștefan Dumitrescu-scriitor).

„Daniela Gumann scrie cu patimă. Trăiește cu patimă. Muncește cu patimă. Iubește cu patimă.” (prof. Floare Rantea Cândea).

Daniela Gumann este o iubitoare de oameni, de literatură. Astfel a reușit să construiască punți între românii din diaspora care visează, gâdesc, vorbesc și scriu românește fondând „Asociația Scriitorilor Români din Austria”, al cărei președinte este și în cadrul căreia editează revista „Condeierul diasporei”.

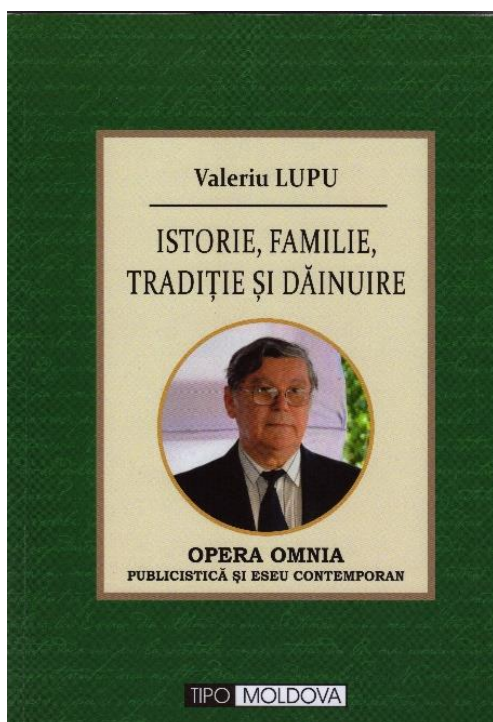
Românca Daniela Gumann care a cunoscut copilăria pe plaiurile vasluiene din ținutul Grumezoaiei și al familiei domnitoare Cantemir, care iubește cu patimă frumosul românesc și care suferă pentru suferința românilor și a României, este un adevărat ambasador care promovează cultura românească în Europa și care luptă pentru consolidarea sentimentului identității culturale naționale a tuturor românilor, indiferent de locul în care se află.

Pentru talent, devotament, generozitate, eleganță, demnitate și sacrificii, Daniela Gumann a fost răsplătită cu numeroase premii și distincții și a fost aleasă membră în: Uniunea Ziariștilor Profesioniști din România, Societatea Scriitorilor „Costache Negri” Galați, în Asociația „Universul Prieteniei” Iași și Asociația pentru Civilizația Ortodoxă din România (A.S.C.I.O.R).

Daniela Gumann este o româncă puternică, demnă și generoasă pentru care fericirea nu înseamnă „să ai”, ci „pentru mine înseamnă să fii” (*Crăciunul care mi-a schimbat viața*), care nu poate să fie altfel decât generoasă, „eu simt că-mi face bine să ajut”, (*Daniela Gumann - O viață într-o jumătate de veac* scrisă de Floare Rantea Cîndea și Carina Baba) și care reprezintă cu onoare România în străinătate.

**bibliotecar Tasica BITA,
Biblioteca Comunală Dimitrie Cantemir**

Istorie, familie, tradiție și dăinuire – o carte a marilor idei

„Acestea sunt timpuri ce pun la încercare sufletul oamenilor.” (Thomas Paine)

Am primit în dar de la dr. Valeriu Lupu cartea *Istorie, familie, tradiție și dăinuire*, care are ca subtitlu: *Opera Omnia, publicistică și eseu contemporan*. A apărut la Editura TipoMoldova din Iași, 2018, și este dedicată Centenarului Marii Uniri.

Cartea se bucură de o profundă și binemeritată prezentare a profesorului și etnologului Dan Ravaru.

Un volum consistent, de aproape 500 de pagini. Din simplă curiozitate, am deschis pentru început cartea la cuprins, descoperind o tehnică abilă de alcătuire. Este structurată pe trei mari capitole: I. Istorie; II. Familie; III. Tradiție și dăinuire. Capitolele sunt împărțite în subcapitole, iar acestea în fragmente și paragrafe, pe subiecte punctuale. Fiecare subiect este tratat cu sollicitudine, printr-un discurs literar coerent și lipsit de cuvinte inutile. Merge direct la esență, scriind cu vocația celui căruia îi place să cerceteze și să cunoască lucruri interesante. La sfârșitul subcapitolelor alocă spațiu unor concluzii despre subiectul pus în discuție și o bogată bibliografie. De la început se observă limpede că volumul este un studiu științific care poartă cu demnitate și bucurie vălul moralei creștine. Unitatea intrinsecă a cărții este o adevărată ancoră prin care atrage cititorii.

Publicist, eseist și scriitor, dr. Valeriu Lupu, prin această carte, și nu numai, dovedește fără tăgadă faptul că are „responsabilitate nesfârșită față de celălalt” în spiritul lui Emmanuel Lévinas (filosof francez, de origine lituaniană) care, într-un Occident tot mai secularizat, încearcă să impună prin sistemul său de gândire conceptul alterității în filosofie, etică și religie, conform căruia omul trebuie să fie responsabil față de semenii săi, să fie „Ființă-pentru-celălalt”.

În primul capitol al cărții doctorului V. Lupu, descoperim o abordare atentă a evenimentelor și a atmosferei politice, sociale și culturale din secolele al XIX-lea și al XX-lea. Cu mândrie, autorul constată că în această perioadă apar personalități marcante, formate și educate în Occidentul european. Datorită strădaniei și inteligenței lor, acești tineri români au ajuns mari intelectuali și oameni de stat, cunoscând și înțelegând lucid spiritul istoriei, tendințele și interesele țărilor europene. Treptat, se înfiripă trezirea, încurajarea și susținerea ideii de unitate a poporului român, de reîntregire a teritoriului locuit de români. Unitatea de neam și țară exista „ca o realitate atât de mare și energică, încât nici ignoranța și nici sila n-o pot tăgădui” (Mihai Eminescu). Acum prinde

consistență conștientizarea reală a idealului unirii și implicarea în a se găsi soluții pentru împlinirea acestei idei.

Procesul de formare a tineretului în spiritul patriotismului și a ideii de unire a cunoscut o evoluție semnificativă în preajma revoluțiilor de la 1848, unirii Principatelor Române (1859), Războiului de independență (1877), primului război mondial, continuând cu înfăptuirea Marii Uniri (1918), participarea la cel de-al doilea război mondial, mișcarea de rezistență împotriva instaurării comunismului, dar și după 1944, în perioada comunistă. Generații întregi au contribuit la înfăptuirea statului unitar și indivizibil, România. Comparând acele generații de tineri cu tineretul de astăzi, autorul sesizează faptul că se observă o stare de inhibare a acestuia, de marginalizare, demoralizare, lipsă de speranță și perspectivă. Prin metode de manipulare, de la cele mai subtile până la cele mai grosolane, sunt promovate libertinajul și imoralitatea. Dureros de conștient de această situație, autorul îndeamnă tinerii să citească/recitească articolul lui Eminescu, intitulat *În Unire e țaria*, nu în dezbinarea și dihonă promovate azi în fel și chip.

Asemenea lui Eminescu, autorul cărții aduce ca argumente, cu privire la necesitatea imperioasă a realizării unirii, asemănările de limbă în teritoriile ocupate de români, indiferent de vremuri, de ocupații străine, de impunerile stăpânilor vremelnici; aceștia n-au reușit să distrugă populația autohtonă, iar aceasta, nu numai că nu a dispărut, ci, dimpotrivă, a devenit mai viguroasă deoarece este „considerată de mai mulți istorici ca fiind cea mai veche populație a continentului”. Românism înseamnă limbă și cultură, sufletul românilor trăitori în spațiul ocupat din vremuri străvechi. Ei nu sunt venetici, ci au trăit dintotdeauna în spațiul care „se întindea din Pocuția până în munții Pindului din Balcani, din ținuturile transnistrene ale Bugului până la Tisa, de la Pontul Euxin și litoralul Mării Negre până la Dardania și dincolo de Câmpia Panoniei”. Autorul precizează că acest perimetru în care trăiau românii este stabilit pe baza izvoarelor istorice, arheologice și scrise. În consecință, dorința românilor exprimată prin vocea autentică și autoritară a lui Garabet Ibrăileanu: „Voim să fim ceea ce suntem! Români.” este de neclintit.

Ideea de unitate națională a continuat să existe și să se manifeste și în perioada celor două conflagrații mondiale. Valeriu Lupu scoate în evidență personalități care au avut o contribuție esențială în lupta pentru unitatea neamului și țării. De un spațiu consistent în carte se bucură Ecaterina Teodorescu pentru eroismul dovedit în luptele la care a participat și încurajarea plutonului pe care îl instruia: „Înainte băieți, nu vă lăsați, sunteți cu mine!”. O altă personalitate marcantă a istoriei românilor este Regina Maria, pe care medicul Grigore T. Popa o numește „Regina Idealului Național”. În alte documente este numită „Mama răniților”, „Regina soldat”, Mama Regina”. A treia personalitate a istoriei pe care o evocă în volumul său dr. Valeriu Lupu este Mareșalul Averescu, „cel mai mare comandant de oști pe care l-a zămislit acest popor – strateg de notorietate, erou național al evenimentelor glorioase din vara anului 1917”, întotdeauna cu mentalitate de învingător, despre care generalul Constantin Argetoianu spunea: „Originea acestei psihologii trebuie căutată în faptul, că ori de câte ori se ivise o greutare pe front, generalul Averescu fusese trimis și izbutise mai întotdeauna să facă față până și situațiilor disperate”. Este evidentă atitudinea autorului cărții de cinstire a celor trei personalități printr-o abordare onestă și responsabilă, cu vădită tentă de altesitate.

O atenție deosebită acordă autorul cărții implicării în luptă a armatei române, evidențiind meritele acesteia în condițiile unui sistem sanitar modest; nu sunt trecute cu vederea „toamna patimilor noastre” și „triunghiul morții” când se vor pierde 76,3% din teritoriul regatului. La înfrângerile dezastruoase și imensele pierderi au contribuit și epidemia de tifos exantematic din 1917, alte boli și foametea. Este remarcată de autor contribuția medicului Grigore T. Popa, umanist și patriot desăvârșit în primul război mondial, participant ca medic și jurnalist de război. Un alt scriitor, poetul religios Vasile Voiculescu, medic militar, a participat la război asemenea multor personalități și intelectuali români de marcă, luptând și militând pentru împlinirea visului de întregire a țării și neamului. V. Voiculescu are contribuții literare importante în poezie, eseu medical, proză, dramă; prin poezia sa patriotică transmite dorința și speranța de unitate și independență a țării: „O, țara mea, tu culme-ncremenită/ De-atâta sânge roasă și brăzdată/ Azi din adâncuri, grea și neclintită/ Te-nalță-n slăvi mai sus ca niciodată.” (*Țării mele*)

Faptele eroice din istoria neamului nu au fost întotdeauna abordate și prezentate la justa lor valoare întrucât, pentru unii, „Sinceritatea este sterilă, ipocrizia fecundă”, consemna Emil Cioran. N-au lipsit nici „politruci” de ocazie precum Octavian Paler, nici „mitici de conjunctură sau paraziții de serviciu ai neamului românesc” (Dan Puric). Din punctul de vedere al autorului, scandaloasă este și atitudinea lui „Horia R. Patapievici – un altoi scorburos și vulgar pe trunchiul viguros al culturii române”. O critică aspră aduce eseistul unor intelectuali contemporani cu aere de „conștiință românească”, preinși mari filosofi, fără a-și argumenta podiumul pe care și-l arogă în sfera intelectualității românești: Andrei Pleșu și alții care „și-au făcut un scop din a dezavua într-o manieră pseudofilosofică tot ceea ce este autentic românesc”. Nu departe de aceștia, dar nu de neînțeles, fiind prieteni, se situează Gabriel Liiceanu „care într-o manieră penibilă, dacă nu de-a dreptul ridicolă și în cel mai autentic stil fanariot, își prezenta țara la Bruxelles.” Greu de înțeles pentru ei ori nu vor să accepte că „O pildă de noblețe sufletească” ar fi benefică tinerei generații pentru a purta în inimă și suflet dragostea de Neam și Țară.

Nu poate fi negată contribuția tineretului la împlinirea idealului național, ci, dimpotrivă, afirmă autorul, a fost substanțială și, uneori, decisivă. Din păcate au existat și disoluții în interiorul mișcărilor și pozițiilor tinerilor naționaliști, cu repercusiuni frauduloase. Tendințe ostile unității neamului și patriei au avut diverse focare, „indubitabil regizate și manevrate din afară”, în funcție de așezarea geografică a centrelor universitare.

Instalarea comunismului a constituit o trecere „de la idilic la dezastru”; barbarie și reeducare cu mijloace de teroare, cu nenumărate victime directe și adiacente, multe atrocități săvârșite într-o lume ce se contura tot mai accentuat ca fiind una atee și inumană.

O atenție deosebită acordă autorul Martiriului de la Vaslui, cu generoasa intenție de blamare a unui fapt abominabil săvârșit în orașelul Vaslui. Aici, 32 de tineri au fost executați fără a fi judecați, deci, fără sentință judecătorească, ci doar din ordinul expres al regelui Carol al II-lea. Această tristă dramă istorică a fost ignorată de istorici de renume, fie dintr-o lipsă de cercetare a izvoarelor istorice scrise, fie din neînțelegerea traumei în sine, pentru că este greu de crezut că ar fi putut fi neglijență crasă ori rea intenție în abordarea corectă a istoriei neamului. Descrierea momentului masacrului de la Vaslui de către Nicolae Roșca în *Cronica unor violențe politice*, publicată prima dată la Madrid în

1960, este o frescă cutremurătoare a modului în care s-a acționat și au fost torturați și uciși tinerii nevinovați cu alte opinii și idealuri decât cele impuse de dictatura momentului. O crimă colectivă, pe data de 22 septembrie 1939, a cutremurat oamenii locului și din întregul ținut moldav.

Cu luciditate și onestitate, doctorul Lupu reliefează pe bună dreptate contribuția tinerilor „pe drumul greu al modernizării României. Nu au pierdut niciun moment din vedere faptul că este vorba de patria străbunilor lor, că această patrie trebuie ridicată în rândul statelor emancipate ale Europei prin muncă și jertfă, în sfârșit, că generațiile care vin trebuie să preia și să continue dezvoltarea și înflorirea ei creându-se un statut, un nume și un renume demn în numele națiunilor lumii.” (Generația tânără în istoria neamului)

Ținând cont de toate tulburările familiei din ultimul timp, autorul abordează acest subiect într-un capitol distinct al cărții. Pleacă în demersul domniei sale de la conceptul de „familie tradițională”, înțelegerea firescului familial și necesitatea respectării rostului menținerii și dezvoltării acesteia - „tradiția și cultura populară au ca punct central familia”.

Eseistul realizează un periplu în istoria conceptului de familie, urmărind cu atenție evoluția și schimbările unor puncte de vedere cu privire la acest concept. Întâlnim în carte o tratare clară, echidistantă, fără a se înclina nici spre feminism, nici spre masculinizarea vieții sociale. Subliniază faptul că în diferite perioade și contexte sociale și istorice au avut loc mișcări de emancipare a femeii, lupte pentru drepturi civice, lucru care se răsfrânge și în relațiile de familie. Autorul amintește cartea scrisă de Simone Beauvoir, *Al doilea val*, în care sunt identificate trei tipuri de femeie: agresivă (revendicativă...), izolată (carieristă...) și dependentă (cenușăreasă...).

Denaturarea sensului familiei, inocularea tinerilor cu idei preconcepute, rău intenționate duc la denaturarea omului ca specie superioară, creată de Dumnezeu. Evoluția sa are loc doar prin respectarea unor condiții existențiale, sentimentale, educaționale și formarea unor principii morale autentice și a unui comportament civilizat. Doar în familie se pot realiza educația și formarea copilului pentru a deveni un adult armonios și responsabil; familiei i se alătură în acest demers școala și biserica. Acest TRIO responsabil are un rol fundamental în creșterea și educarea copilului, de la conceperea acestuia până la desăvârșirea lui ca om matur.

În opinia doctorului V. Lupu, o etapă importantă din viața omului, căreia trebuie acordată o atenție deosebită, este adolescența. Acest lucru se explică și prin schimbările fizilogice care au loc în corpul tânărului. Pregătirea pentru viață a adolescentului presupune și înțelegerea modului de întemeiere a familiei, a rolului acesteia în societate. În acest sens, factorul afectiv este punctul cheie al ecuației, denumită familie. Provocările de astăzi fac mult rău vieții adolescenților, sunt derutați, deconcertați de la drumul firesc în viață; dacă baza este eronată, rezultatul este dezastruos, apar vulnerabilități, devieri de comportament, violență, deraieri sexuale asociate cu boli sexuale și de altă natură, victime din multe puncte de vedere.

Timpul a demonstrat că familia are un rol extrem de important, chiar decisiv în dezvoltarea sănătoasă și armonioasă a copiilor și a societății în general, atât în prezent, cât și în viitor pentru întreaga specie umană. Medicul pediatru Valeriu Lupu, prin cercetarea și studiul literaturii de specialitate, trage câteva concluzii despre rolul și importanța

familiei: „Familia rămâne structura socială fundamentală care garantează perpetuarea vieții, speciei și valorilor ei.” „Valențele educativ-formatoare ale familiei sunt esențiale pentru generațiile care se succed.” „Familia rămâne un reper existențial, o valoare umană și o garanție pentru neam și cultura lui.”

Autorul începe capitolul „Tradiție și dăinuire” cum nu se poate mai firesc, de la rădăcinile graiului românesc, deoarece, în opinia sa, „istoria limbii unui popor este, de fapt, istoria acelui popor”. Limba s-a dezvoltat continuu odată cu dezvoltarea poporului. Specialiștii spun că „În plan european limba română este considerată a cincea limbă ca bogăție lingvistică”, după engleză, franceză, germană și spaniolă. Varietatea formelor de exprimare, expresivitatea figurilor de stil, bogăția metaforelor... fac din graiul românesc ceea ce spunea Eminescu - „nu noi suntem stăpânii limbii, ci limba este stăpâna noastră”.

Dr. V. Lupu vorbește în lucrarea sa de două teorii în ceea ce privește proveniența limbii române: din limba arhaică latinizată ori din limbile romanice, din care s-a desprins și latina. Limba română este produsul latinizării limbii băștinașilor daco-geți și traco-iliri. De-a lungul istoriei a suferit multe influențe, însă, treptat, limba s-a modernizat. O contribuție esențială au avut-o cronicarii moldoveni și munteni și Școala ardeleană, „sufletul emancipării românilor”. Pentru acuratețea informațiilor din carte, autorul a studiat atât documente ale românilor, cât și scrieri ale unor istorici din străinătate, imparțiali în afirmațiile și teoriile susținute cu argumente indubitabile. Autorul detaliază procesul formării și evoluției limbii române, apelând la studii aprofundate de lingvistică, prin comparație cu formarea și evoluția celorlalte limbi. Conchide faptul că, deși în decursul istoriei, atât poporul, cât și limba au rezistat vremurilor înfruntând numeroase vitregii și, deși a cunoscut influențe nefaste și asupriri străine îndelungate, românul, întotdeauna în mod conștient, cu iubire și-a apărut „nevoile și neamul”.

O relație intrinsecă există între cultura, civilizația și spiritualitatea unui popor. „Creștinismul ortodox e tradiția eternă a Spiritului care în ordinea omenească se suprapune spiritului autohton” (Nichifor Crainic). În toate domeniile culturii și spiritualității, România a dat mari cărturari, filosofi, scriitori, poeți, muzicieni, artiști plastici, oameni de știință..., iar numele multora dintre aceștia aureolează cartea doctorului Valeriu Lupu. Așa cum spuneam și mai sus, este o certitudine că intelectualitatea românească s-a format în școlile și universitățile europene de prestigiu, nefiind izolați de spiritul și modernismul european și universal al cunoașterii umane. Inevitabil, au suferit anumite influențe, însă nu și-au pierdut autenticitatea și specificitatea românismului. Astfel se explică originalitatea culturii române care asigură eternitatea limbii și poporului pe acest teritoriu. În acest sens, autorul își exprimă răspicat dorința ca nici dezechilibrele din lumea de azi care au loc pe plan mondial să nu destabilizeze coerența și esența românismului. O încercare de maximă pericolozitate este fenomenul globalizării. Globalizarea presupune integrare, însă nu trebuie îngăduită atitudinea de uniformizare ori, și mai rău, de includere și subordonare a ceea ce este specific țării și poporului. Acest lucru ar însemna să acceptăm un atentat cu mijloace obscure la suveranitatea statală, având implicații majore, de rău augur din punct de vedere demografic și teritorial. Pilonii identității naționale se vor clătina serios. În acest context, Valeriu Lupu face referiri și la fenomenul emigrării românilor care

a cunoscut o amploare fără precedent în ultimele decenii și la scăderea drastică a populației.

Scriitorul Valeriu Lupu elogiază tot ceea ce este valoros, pozitiv, înălțător în domeniile propuse spre cercetare, dar critică aspru fărâdelegile, ipocrizia, minciuna, trădarea... Cu siguranță autorul și-a propus să producă o serie de efecte pozitive și, de ce nu, o schimbare a concepției și atitudinii românilor asupra istoriei, familiei și tradițiilor românilor. A purces la o reevaluare a documentelor, o recompunere a ideilor, o reinventare a comportamentului nostru față de faptele istorice. Acest lucru necesită un efort neîntrerupt, pe care eseistul îl depune și îl oferă ca dar românilor indiferent de vârstă. Este un mod lăudabil de a dăru, cu minunată intenție de a ridica moralul tinerilor, de a-i motiva să depună toate eforturile pentru a duce mai departe destinul țării și neamului. Multe și adânci sunt denivelările societății actuale, însă nu totul este pierdut pentru că evoluția societății, a omenirii, depinde de fiecare în parte și de noi toți. Desigur, nu putem schimba istoria, însă este musai s-o cunoaștem cu adevărat, nu trunchiată, nu denaturată, nu cosmetizată; să ne cunoaștem tradițiile, datinile care sunt fundamentul unei vieți adevărate, care dau farmec și vigoare trăirilor românilor. Autorul precizează și faptul că toate acestea au la bază buna credință, fără de care rătăcim pe căi lăturalnice și ne vom trezi pe drumuri fără întoarcere.

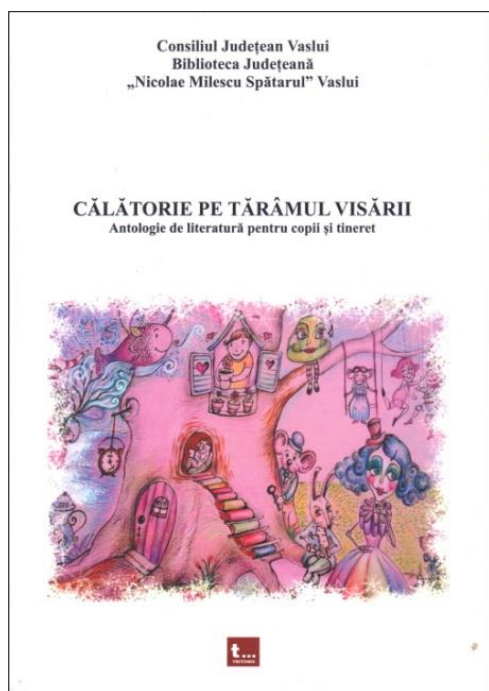
Fiecare idee este tratată prin paragrafe laconice, ceea ce dă scriiturii o alură aerisită și apetisantă. Este o onoare pentru autor abordarea degajată și echidistantă a unor subiecte delicate. Acuratețea frazei, fără formulări goale de conținut, fără exagerări, fără minimalizări, fără un hățiș verbal care să sufoce idei importante și chiar conținutul cărții.

În concepția lui Valeriu Lupu, un talentat documentarist, nimic nu este mai important decât adevărul. Cartea nu este numai o bancă de date, de informații despre istorie, familie și datini românești, ci este pretextul de a construi asocieri de idei între fapte, fenomene și procese care au influențat mersul istoriei; este o invitație la a medita și promova ideile noastre identitare.

Așadar, cartea are menirea de a trezi conștiința cititorului în tot ceea ce înseamnă și presupune spiritul civic pentru a respira firesc în arealul vieții pe pământ românesc. *Istorie, familie, tradiție și dăinuire* este **o carte a marilor idei**. Este un studiu excepțional, o cercetare fundamentală pentru generația de astăzi și generațiile viitoare care trebuie să cunoască obârșia neamului. Cunoșcând-o, pot iubi, respecta și apăra neamul și țara în ciuda evoluției lumii în direcții alarmante, în care indecența sfidează bunul-simț atingând paroxismul și penibilul.

Dincolo de pericolele care s-au perindat în istoria românilor și României și a marilor primejdii mondiale actuale, în care oculta mondială, masoneria și cluburile celor mai bogați oameni ai lumii, Omul de cultură Valeriu Lupu este convins de „Dăinuirea neamului – prin generațiile care se succed”. Și acest lucru deoarece „Istoria omenirii este desfășurarea cugetării lui Dumnezeu” (Eminescu). Deci, să nu ne pierdem încrederea, nădejdea, credința și, mai ales, să nu ne uităm istoria pentru că „Cei care uită trecutul sunt condamnați să îl repete” (George Santayana).

Vasilica GRIGORAȘ

Prin literatură pe tărâmul copilăriei

Pe parcursul anului precedent, 2019, Biblioteca Județeană Vaslui a oferit cititorilor ei cel puțin două cărți de rezonanță în care sunt vizați autori din zona vasluiană (afiliați centrelor culturale Bârlad, Vaslui, Huși), de ieri și de azi.

Două principii au stat la baza întocmirii cărților: așezarea sub lupa criticii a unora din textele literaților și promovarea creațiilor subordonate unei tematici. Ambele volume, de mărimi consistente, au apărut la Editura Tritonic din București, în urma demersurilor făcute de

Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” din Vaslui sub directoratul domnului Voicu Gelu Bichineț.

Unul dintre volume, *Scriitori vasluieni*, este elaborat de criticul literar Theodor Codreanu, iar celălalt, *Călătorie pe tărâmul visării. Antologie de literatură pentru copii și tineret*, este coordonat de Liliana Moga, în colaborare cu Alina Tanasă și Anca-Elena Chelaru. În subtitlul celei de-a doua cărți se face precizarea generică că antologia cuprinde „poezie, proză, teatru din Colecțiile Bibliotecii Județene «Nicolae Milescu Spătarul» Vaslui”, așa cum întărește și coordonatoarea în *Argument*: „poezii, povestiri, fragmente de roman, fragmente de piese de teatru”.

În arealul cultural vasluian au apărut câteva realizări bibliografice care cuprind informații importante și necesare de natură instituțională, comunală ori zonală. Personal, îmi asum întâietatea alcătuirii unui dicționar al personalităților hușene, încă din anul 1989, integrat în volumul *Din lumina unui veac. Liceul Industrial „Cuza-Vodă” Huși. 1889-1989*, Huși. Buna intenție de a pune în valoare oamenii participanți/ martori la evenimentele locurilor presupune o documentare vastă și o responsabilitate majoră ale celui care purcede la o asemenea întreprindere minuțioasă. De obicei, există echipe de cercetare, iar editarea se face prin ajutorul financiar al vreunei instituții. Cu atât mai lăudabil este efortul individual al autorilor conjudețeni care, după 1990, au elaborat dicționare ale personalităților (ca lucrări distincte ori fascicule incluse în monografii ale comunităților): Traian Nicola – *Valori spirituale tutovene*, șase volume – 1999, 2000-2004; Vasilica Grigoraș *Fragmente de spiritualitate românească*, 2001; Oltea Rășcanu-Gramaticu – *Personalități bârlădene. Dicționar*, 2012; Ioan Baban – *Cultura și literatura română de la origini până azi și județul Vaslui. Dicționar. Autori – Publicații – Societăți*, 2014; Petru Ioan – *Școala literară de la Huși și din împrejurimile fălciene. Album prosopografic*, 2019.

După apariția antologiilor poetice: *Voci lirice vasluiene* (2006), editată de Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Vaslui, respectiv, *Florilegiu poetic vasluian* (2015), editat de Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” din Vaslui, aceeași echipă a bibliotecii propune un volum compozit, focalizat tematic asupra percepției lumii de către copii și adolescenți, prin cuvânt (și imagine): *Călătorie pe tărâmul visării*. Nu e deloc ușor și nu e o joacă, deoarece devine foarte greu pentru un creator să stabilească o relație apropiată și să-și asume percepția de copil pe care să o transfigureze într-un mesaj artistic accesibil. O astfel de literatură trebuie să ofere copilului o largă paletă de sentimente, să-i stârnească interesul și să-i dezvolte capacitatea de (auto)cunoaștere.

Doamnele bibliotecare Liliana Moga, Anca-Elena Chelaru și Alina Tanasă au selecționat dintre autorii de literatură pentru copii, născuți/ formați/ afirmați pe meleagurile de aici, utilizând *criteriul formal alfabetic*, de la A (Felix Aderca) până la V (Alexandru Vlahuță), ceea ce anihilează orice orgolii de ierarhizare privind vârsta, valoarea, ecoul, importanța socio-economică a locului natal etc. *Criteriul de substanță* este *lumea fascinantă a copilăriei* prezentă în textele alese și în ilustrațiile Ramonei Diana Costin. Întru reușita realizării antologiei a fost necesară o cercetare riguroasă pentru culegerea informațiilor despre autori/ opere adunate din istorii literare, dicționare, din presa vremii etc. Totodată, credem că a fost greu de cântărit alegerea celor mai oportune fragmente și opere reprezentative, unele fiind de dimensiuni considerabile, cum sunt romanele lui Victor Ion Popa, Constantin Chiriță, Constantin Clisu ori piesele de teatru semnate de Iuliu Rațiu și Valentin Silvestru, de pildă.

Notațiile biobibliografice pentru fiecare nume constituie un element de mare necesitate pentru cititor, facilitându-i integrarea într-o perioadă istorico-literară a creatorului operei/ fragmentului redat. Se realizează astfel un gest recuperator întru punerea în valoare a personalităților literare în mod simultan cu redarea textului literar, drept argument al valorii. Perioada în care au trăit autorii și au publicat cărțile din care au fost extrase textele/ fragmentele se întinde pe o lungimea unui secol, de la începutul sec. al XX-lea (Al. Vlahuță) până în contemporaneitate (Mihaela Coșescu).

Numele unora dintre autori – Elena Farago, Alexandru Vlahuță, Tudor Pamfile, Victor Ion Popa, Constantin Chiriță, Valentin Silvestru – sunt deja consacrate prin vechime, prin arie de răspândire, prin apariții frecvente, prin ecouri critice ale operelor sau prin includerea în dicționare și istorii literare.

Pătura medie include autori cu multe volume apărute, ale căror merite i-au așezat în rândurile membrilor Uniunii Scriitorilor din România: Virgil Chiriac, Sanda Ghinea, Valentina Teclici, Petruș Andrei, Coriolan Păunescu, Gheorghe Vicol. De un spațiu generos în voluminoasa culegere (526 de pagini) a beneficiat Constantin Clisu, recunoscut prin scrierile pentru copii, căruia i se alătură Vasilica Grigoraș, Petruța Chiriac, Brândușa Dobriță, Gica Iuteș, Aurora Luchian, George Nestor, Alexandru Poamă.

Alte texte aparțin unor autori relativ târziu intrați în atenția cititorilor și care, din diferite pricini, au apariții editoriale/ publicistice mai rare: Cezar Stegaru, Cezar Drăgoi, Victoria Trifan, Liviu N. Botez, Victoria Blaj, Constantin Țintea, Alina Lavinia Grigoraș, Mihaela Coșescu.

Operațiunea de triere a operelor nu a avut în vedere genul ori specia literară, așa încât la „șezătoare” stau alături proza, poezia și dramaturgia. Epica scurtă și de amplitudine extrasă din volume este reprezentată prin speciile: schiță (Valentina Teclici – *Fetița cu nume de cântec*, Gheorghe Vicol – *Academia șoriceilor*, Iuliu Rațiu – *Cu capul în nori*), poveste (Brândușa Dobriță – *Gâzulucul polițist*), basm (Tudor Pamfile – *Basme*), povestire (Elena Farago – *Din traista lui Moș Crăciun*, Alexandru Vlahuță – *Socoteala*, Constantin Clisu – *Cocorul singuratic*, Alexandru Poamă – *Sorin și Sorina*, Petruța Chiriac – *Copiii lui Tonitza ieri și azi*, Vasilica Grigoraș – *Așa vreau eu*, George Nestor – *Povestiri biblice*, Alina Lavinia Grigoraș – *Scufia cu Vise...*), roman (Victor Ion Popa – *Sfârlează cu fofează*, Constantin Chiriță – *Cireșarii – Drum bun, Cireșari!*, Gica Iuteș – *Dabada și Nubanu: mic roman cu cei mai mici*, Virgil Chiriac – *Cinci căpitani și „Racheta”*).

Există în volum și desfășurări versificate de natură epică, precum basmul/ povestea (Cezar Stegaru – *Crăiasa Codrului*, Petruș Andrei – *Povestea prințului îndrăgostit de-o stea*, din volumul *Zâmbet de primăvară*), legenda (Gheorghe Vicol – *Legenda măgărușului*), fabula (Aurora Luchian – *Mesaj pentru copiii mari și mici*).

Cele mai captivante specii rămân *poeziile pentru copii* care, prin sonoritățile rimei, prin cadență și prin imagini artistice ori simplitate devin ușor de memorat, chiar cantabile. Lirica pentru copii ajută la dezvoltarea sensibilității și a limbajului afectiv. Întâia între autori rămâne Elena Farago – clasificată în istorii literare ca autoare de literatură pentru copii prin volumele *Cățelușul șchiop* și *Din traista lui Moș Crăciun*. Nu e întâmplător că unii prozatori au și realizări poetice alese pentru această antologie: Constantin Clisu – *Dorobanț, clanț*, Brândușa Dobriță – *Poveștile Marei*, Valentina Teclici – *Jocurile verii*, Vasilica Grigoraș – *Rază de suflet pentru Sara*.

În culegere, apar doar cu texte poetice Liviu N. Botez (*Anotimpurile inocenței*), Victoria Blaj (*Prietenii copiilor*), Aurora Luchian (*Trăistuța Pedagogului*), Coriolan Păunescu (*Carte cu ștregari*), Sanda Ghinea (*Anul Nou într-o poveste*), iar Gheorghe Vicol are volume în serial cu precizarea „*poezii pentru copii*”.

Cum receptarea speciilor dramă, tragedie, farsă ș.a. este incompatibilă cu această categorie de vârstă, textele propuse de antologator sunt bazate pe categoria estetică a comicului, reprezentate aici prin scenete din comediile semnate de Valentin Silvestru – *Întoarcerea zânei minunilor pe pământ* și Iuliu Rațiu – *Eroii din Galaxia Gutenberg* ori prin jocurile de rol din *Luna din călimară*, de Cezar Drăgoi.

Tematica scriitorilor vizează universul fabulos, informația științifică, cunoașterea lumii prin starea de joacă, rudele și prietenii, animalele și plantele, școala și mirajul sărbătorilor, fenomenele naturii și viața socială etc. Ilustrative pentru diversitatea tematică sunt titlurile textelor: *Raiul tău, copilărie*; *De-a joaca*; *Hai cu mine în poveste*; *Nuntă ca-n povești*; *Poveștile bunicii*; *Cu bunicul pe litoral*; *Cine-i Moșul*; *Zâna cea bună a verii*; *Zâna*; *Fetița de turtă dulce*; *Alfabetul bucluș*; *Abecedar*; *Limba Română*; *Calendarul naturii*; *Iarna*; *Copilul și vântul*; *Copilul și soarele bucluș*; *Soarele, luna și luceferii*; *Gândăcelul*; *Albinele din flori* ș.a.m.d. Consemnarea numelor de autori e obligatorie în Cuprins-ul antologiei, însă lipsește o „desfășurare” de titluri per autor, ceea ce ar fi asigurat cititorilor o funcționalitate spornică.

O asemenea bogăție a universului artistic conduce la formarea caracterului. Basm, poveste ori legendă, schiță ori povestire, roman de călătorie ori de aventuri, proză de ficțiune, lirică ludică ori scenete hazlii, toate sunt specii literare abordate de autori pentru a permite urcușul gândirii și sensibilității copilului pe cale formativă. Cunoașterea și, implicit, autocunoașterea sunt treptele vitale ale creșterii și dezvoltării copilului către maturitate, deoarece pentru a deveni „împăratul” propriei vieți copilul trebuie să parcurgă un drum inițiat prin lectura oportună segmentului de vârstă copilărie și adolescență.

Din această perspectivă, considerăm a fi foarte necesară apariția antologiei *Călătorie pe tărâmul visării* (2019), sub coordonarea Liliane Moga.

Prof. Lina CODREANU

Invitație la o Călătorie pe tărâmul visării

După Antologia *Florilegiu poetic vasluian*, publicată la Editura Sfera din Bârlad, 2015, Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” publică, spre sfârșitul anului 2019 la Editura Tritonic din București, *Călătorie pe tărâmul visării: Antologie de literatură pentru copii și tineret*.

Coordonatorul volumului, bibliotecara Liliana Moga (semnatara Argumentului cărții), în colaborare cu bibliotecarele Alina Tanasă și Anca-Elena Chelaru, a identificat scriitorii și poeții vasluieni care au scris literatură (poezie, proză, teatru) pentru copii. O contribuție importantă la apariția lucrării are profesoara Ramona Diana Costin, care a realizat ilustrațiile și coperta. Totul sub îndrumarea directorului remarcabilei instituții de cultură din județul și municipiul Vaslui, profesorul Gelu Voicu Bichineț, directorul editorial al antologiei.

Călătorie pe tărâmul visării - un titlu de carte, pe cât de palpitant, pe atât de tentant. Cine nu ar vrea să călătorească pe un tărâm fascinant, asemenea celui al visării. Există o singură condiție: să fim copii ori, indiferent de vârstă, să dăm libertate copilului din noi să-și deschidă aripile și să viseze asemenea autorilor din volum și inimoaselor bibliotecare.

Volumul este vrednic de luat în seamă prin bogăția de autori și lucrări publicate, dar și prin numărul generos de pagini (526). Sunt autori prolifici, consacrați și autori la început de drum pe tărâm literar, unii chiar la debut. Așezarea în pagină a scriitorilor și poezilor este în ordine alfabetică: Felix Aderca, Petruș Andrei, Liviu N. Botez, Petruța Chiriac, Virgil Chiriac, Constantin Chiriță, Constantin Clisu, Mihaela Coșescu, Brândușa Dobriță, Cezar Drăgoi, Elena Farago, Sanda Ghinea, Alina Lavinia Grigoraș, Vasilica Grigoraș, Gica Iuteș, Aurora Luchian, George Nestor, Tudor Pamfile, Coriolan Păunescu, Alexandru Poamă, Victor Ion Popa, Iuliu Rațiu, Valentin Silvestru, Cezar Stegaru, Valentina Teclici, Victoria Trifan, Constantin Țintea, Gheorghe Vicol, Alexandru Vlahuță.

Antologia este un univers pământean prin existență, însă ceresc prin visare și zbor. Coexistă o lume reală și una fantastică. Realul, imaginarul și fabulosul își dau mâna călătorind spre sufletul și mintea cititorului copil. Călătoria are o arie foarte largă, se desfășoară în toată splendoarea sa într-o perspectivă și viziune minunate a tot ceea ce există pe planetă – pământul și viețuitoarele sale, apa și cerul...

Volumul este lumina cu ajutorul căreia autorii au creat imagini despre realitate, iar copiii descoperă și cunosc treptat mediul în care trăiesc, lumea care îi înconjoară, familia, natura... O cale construită anume pentru formarea și educarea copiilor; o adevărată călăuză spre cunoaștere și înțelegere a lumii și universului.

Scrierile din carte au un accentuat caracter didactic și metodic. Scopul este de a forma copiilor un profil moral autentic, un caracter sănătos, o atitudine corectă față de lume și viață, dar urmărește și însuflarea încrederii, speranței în viață și credință în Dumnezeu.

Generații de copii din România au fost private de literatură pentru vârsta lor. Ne amintim însă cu mult drag de poeziile copilăriei noastre, scrise de poeta bărlădeană Elena Farago: *Cățelușul șchiop, Gândăcelul, Licuriciul*... Toate acestea scrise într-un profund spirit educativ, cu un mesaj care să meargă direct la inima copiilor, creând empatie, milă, solidaritate cu cei în nevoie, fie aceștia și animăluțe, insecte, flori, într-un cuvânt prieteni dragi ai copiilor: „Eu am numai trei picioare/ Și de-abia mă mișc: țop-țop,/ Râd când mă-ntâlnesc copiii/ Și mă strigă <<cuțu șchiop>>” (*Cățelușul șchiop*); „De ce m-ai prins în pumnul tău,/ Copil frumos, tu nu știi oare/ Că-s mic și eu și că mă doare?/ De ce mă strângi așa de rău?// Copil ca tine sunt și eu,/ Și-mi place să mă joc și mie,/ Și milă trebuie să-ți fie/ De spaima și de plânsul meu!”. (*Gândăcelul*)

De remarcat este și faptul că, în ultimul timp, mulți scriitori și poeți contemporani își antrenează pana scrisului în pagini de literatură de calitate destinată copiilor. Lirica pentru copii a devenit treptat mai bogată, copioasă și apetisantă. Acest fenomen se explică și prin faptul că cea mai mare parte a autorilor aparțin breslei dascălimii: profesori, învățători, educatori...

Aș începe exemplificarea printr-un poem al poetului Petruș Andrei, care conturează portretul sufletesc al copilului, explicând și reliefând ce înseamnă apariția unui copil pentru familie, cu tot ceea ce presupune această bucurie, dar și responsabilitate, o îmbinare fericită între dragoste și grijă deosebită cu care este crescut; nu în ultimul rând, profesorul de limba și literatura română ne sugerează că este bine să ne preocupăm îndeaproape de învățarea limbii române corecte de către copii: „Un copil e-o mângâiere,/ E o rază-n asfințit,/ E credință-n Înviere/ E un dor de infinit.// ...Și când vorbele îngână/ Puiul dulce și sprintar,/ Limba noastră cea română/ O-nvățăm iară și iar.” (*Un copil*)

Victoria Blaj a publicat mai multe cărți de poezii pentru copii. Cântă natura cu flori, cu fluturi și gaze, păsări și animale. Toate acestea fiind prieteni ai copiilor: „*Pisicuță mică sunt,/ Am mustățile în vânt,/ Blana mea este de soi, Dacă mă-ngrijiți și voi*” (*Prietenie*)

Liviu N. Botez spune copiilor ce înseamnă o fetiță pentru familia sa și câtă iubire aduce: „*Nespus mama o iubește./ Blând bunica îi vorbește./ Ea sare ca o zvârlugă/ La cer parc-ar vrea s-ajungă.*” (*Am o fată...*)

Constantin Clisu promovează în poezia sa dragostea pentru locurile natale și iubirea de țară: „*Când în zori, din pragul casei,/ Ochii păsări ți-i rotești,/ Știi, de-acolo-ncepe Țara/ Cu meleaguri românești.// Orișiunde pașii vieții/ Te-or purta când o să crești,/ Să ții minte-ntotdeauna/ Pragul casei părintești!...*” (Pragul casei) Probabil, poezia este scrisă după ce a emigrat în Canada, purtând permanent în suflet dorul de patrie.

Brândușa Dobriță spune copiilor că fiecare zi a săptămânii este o floare minunată. O asemănare bine ticluită, în așa fel încât copilul să învețe și zilele săptămânii, și numele unor flori din arealul românesc: „*Lunea e o margaretă cochetă,...// Marțea e un trandafir...// Miercurea e crinul păcii...// Joia, spumă de iasomie...// Vineri, floare de salcâm,...// Sâmbăta de tămâie, e o cală...*” (Povestea zilelor – flori) Parfumul tuturor florilor este plăcut, însă cel al florilor de tei este îmbietor, apariția lor fiind o avanpremieră la gustul minunat al mierii: „*Teiul/ din fereastra mea e-o veșnicie/ de parfumuri/ și culoare,/ pentru desfătare.*” (Teiul)

Întâlnim la **Sanda Ghinea** poeme despre sărbătorile și obiceiurile de iarnă. Și cum este mai frumos de sărbătorit, dacă nu împreună cu familia, cu bunicii: „*Stau în ușă cei doi frați/ pe obraji din gros pudrați./ Buna-și vede de-ale sale,/ răsuțește la sarmale,/ fierbe carnea de piftie/ și pe cap are o mie.../ (Față-n față cu bunica)* Imortalizarea dragostei profunde dintre nepoți și bunici.

Vasilica Grigoraș descoperă copiilor frumusețile și mirajul anotimpurilor. Primăvara „*E-o ploaie caldă/ Ce pământul-l scaldă./ Un curcubeu în zări/ Zâmbind în culori./ Un cer senin./ Suflet de bucurie plin.*” (Ce este primăvara) Îndeamnă copiii să fie harnici asemenea albinelor și furnicilor, doar astfel vor fi zâne adevărate, jucăușe și admirate din zori în seară: „*-Zână dragă, hai în zbor/ Să zorim lângă izvor,/ Să zburdăm, prin stropii mii,/ Zvăpăiați și zglobii.*” (Zâna)

De copilărie își aduce aminte, prin vers și rimă, poeta **Aurora Luchian**: „*Dulcea mea copilărie,/ Tu mă-nvăluie în magie,/ Basm, culoare și visare,/ N-aș mai vrea să mă fac mare!...*” (Dulcea mea copilărie!) De neuitat este Paștele, când copiii sunt uimiți de pregătirile mămicilor și bunicii. O taină pentru ei este vopsitul ouălor: „*-Cine m-a ouat pe mine?/ Țipă cât gura îl ține/ Un ou lucios, roșior./ Oare floarea de bujor?// -Dar pe mine? Scoate capu'/ Unul gălbior, săracu'/ Ce abia urni din spate/ Alte ouă colorate.*” (Nedumerirea ouălor de Paște) Autoarea închină poezii literelor, astfel, copiii în prima clasă pot învăța și reține mai ușor alfabetul. Odată cu învățarea cititului și scrisului, atenția este atrasă și de învățarea bunelor maniere: „*Sunt mândru de mama mea/ Că m-a educat așa./ Când primesc o ciocolată,/ <<Mulțumesc>> spun de îndată.*” Pe lângă mulțumesc, învață să spună și te rog frumos, iar dacă greșește cu ceva, iartă-mă este pe buzele ei!

Coriolan Păunescu le spune copiilor că, primăvara, natura se trezește la viață, iar vestitorii acestui anotimp sunt ghiocelii: „*Sub o frunză de stejar/ Clopot mic și dat cu var,/ Licărea ca o oglindă/ Tocmai lâng-un bob de ghindă.// Și-ntinzând mâna spre el/ L-am atins – un ghiocel!// Privea gingaș către mine/ Timpul prevestind în bine.*” (Vestitorul) După ghiocel, apar pe rând ca niște minuni gândăcei, libelule, albine, melci..., iar copacii plâng de bucurie.

Cezar Stegaru se individualizează în acest volum, dar și în literatura română, scriind basme pentru copii. Un minunat basm în versuri este *Crăiasa Codrului*, cu

minunatele personaje Casandra și Lisandru: „*La gura sobei, iarna, tainic,/ Cu vântul când povești, ascult/ Ca-n vis, văd pe bunica, tainic,/ Băsmind din vremuri de demult./ Când vântul gureș, flori de gheață,/ La geam, pictează, argintii,/ Bătrânul basm un fir răsfață/ Să-l știți și voi, iubiți copii!*”.

Valentina Teclici revine cu bucurie, dar și cu aleasă măiestrie în a mânui versul la anii copilăriei, amintindu-și jocurile mult îndrăgite. „*Mă vedeți? Sunt o fetiță!/ Dar mai sunt și doctoriță./ Am seringă, am și ace.../ Ia veniți voi trei încoace!/ Aștia-s pacienții mei:/ Mițu, Anda și Grivei./ Anca e o păpușică,/ Mițu o pisică mică,/ iar Grivei care-a lătrat/ e un câine-adevărat./ Cățelușul și pisica/ nu stau blânzi nici atâtica,/ nu prea vor să ia aminte.../ doar păpușa e cuminte!/ lasă că mă fac eu mare/ și-o să-mi dea toți ascultare./ și-o să-mi spună ce îi doare!*” (Doctorița) Și, peste timp, a devenit „doctor” în sociologie.

Constantin Țintea oferă spre lectură copiilor o poveste versificată, prin care le spune că, după terminarea anului școlar cu premiul la purtător, un copil își convinge tatăl să meargă în vacanță la bunici, unde trece prin întâmplări hazlii și se amuză copios. De la început precizează motivul dorinței sale: „*Mă su-foc! Își spuse Boafă, asta-i viața de oraș:/ zgomote și strigăte, muzică de pătimăș.../ Fuge-asfaltul sub picioare, fierbe totul; nicio boare./ Nu găsești, cât ai căta, loc umbros plin de răcoare!*” (Vacanța lui Boafă)

Descoperim la **Gheorghe Vicol** o poezie foarte inspirată și cu mesaj ținută pentru copii: învățarea dulcelui grai românesc, a limbii ce-o vorbim: „*E tânără, dar și bătrână,/ Când veselă, când doinuitoare/ Opacă și strălucitoare,/ Iubita mea **Limba română**.// Limbii Române, cu decență,/ Îi dau întreaga mea iubire/ Și-i fac la fiece-ntâlnire/ Cu sfiițiune-o reverență./ E limba mea și-a ta, maternă,/ venită ca o primăvară/ Ce se așază peste țară/ Și-apoi rămâne-așa, eternă.*” (Limba română)

Dacă poezia este partea cea mai consistentă a antologiei, nici proza (povești, povestiri, fragmente de roman, piese de teatru) nu sunt mai prejos. Prin povestirile sale, scriitoarea **Petruța Chiriac** readuce în atenția părinților și copiilor o idee, o regulă, o metodă confirmată de viață pentru educația și formarea copiilor. Ne reamintește că este bine ca înclinațiile copiilor să fie descoperite din vreme, iar cei care au potențial real într-un anumit domeniu, într-o ramură artistică să persevereze și să exerseze continuu. Autoarea face referiri la talentul pentru muzică, arte plastice, fotografie în volumul *Copiii lui Tonitza ieri și azi*.

Pentru multe generații este de neuitat romanul *Cireșarii* în cinci volume de **Constantin Chiriță**. Se adresează adolescenților și tinerilor. „Cavalerii florii de cireș”, un grup de elevi pornesc într-o expediție științifică sub îndrumarea lui Moș Timofte. Sunt expuși unor peripeții și aventuri neașteptate, pline de suspans, însă totul e bine când se termină cu bine. Final fericit, iar încercările prin care trec îi fac pe adolescenți mai maturi pentru că, la un moment dat, „*se vor aprinde luminile și viața va erupe pretutindeni. Se vor vedea orașe, case, pământuri, copaci, flori, culori. Și se vor vedea oameni. Viața curge, dragi cireșari!*”, spune autorul.

Îndemnul de a iubi viața cu toate ale ei este completat și de **Mihaela Coșescu** prin sugestia de a iubi familia; după părerea sa, este cel mai important lucru din viață. Pe un

model din regnul animal, autoarea intră în intimitatea unei familii de girafe și îndeamnă copiii să spună: „*Te iubesc, orice culoare ai avea!*”

Nu numai poezia **Elenei Farago** se bucură de atenția copiilor, ci și proza sa. Aici se întâlnesc principii morale sănătoase, de exemplu: „*Să nu uiți, să nu furi...*”, un adevărat laitmotiv al poveștii.

Alina Lavinia Grigoraș revine în lumea copiilor, de această dată, în postura de mamă a două fetițe și prin volumul *Scufia cu vise: povești duioase pentru curioși și curioase*. Cred că nu a existat copil care, în momentul în care a deprins cât de cât a vorbi, să nu fie curios și să nu pună fel de fel de întrebări despre lumea înconjurătoare. Curiozitatea este o calitate demnă de apreciat și autoarea vine în întâmpinarea acestora cu informații utile. Din călătoriile miraculoase din *Scufia cu vise* revine în lumea reală, dar plină de tâlc prin *Greva legumelor*, *Alfabetul buclucaș...*

Alexandru Poamă dedică scrierile pentru copii celor *două raze de soare ale familiei, Sorin și Sorina* (titlul primului său volum de povestiri). Aspecte din viața de familie, venirea pe lume a Sorinei și a lui Sorin, trăiri minunate, de bucurie și răsfăț, dar și îngrijorările părinților atunci când cei doi micuți dădeau semne că au oarece probleme de sănătate. Scrierea este antrenantă prin dialogul ritmic, cu replici scurte, dar evidente și atractive prin conținut și simțire.

Iuliu Rațiu este inclus în Antologie cu mai multe povestiri, prin care spune că adevărul nu greșește niciodată; chiar dacă uneori culorile se mai ceartă, soarele le împacă pe toate, dacă uneori copiii mai umblă cu „capul în nori”, își revin mergând într-o tabără cu corturi... În opinia sa, „Cei mai buni prieteni” ai copiilor sunt nimeni altcineva decât CĂRȚILE. Și pentru ca tabloul să fie complet, autorul ne face cunoștință cu *Eroii din Galaxia Gutenberg*. (comedie în trei tablouri)

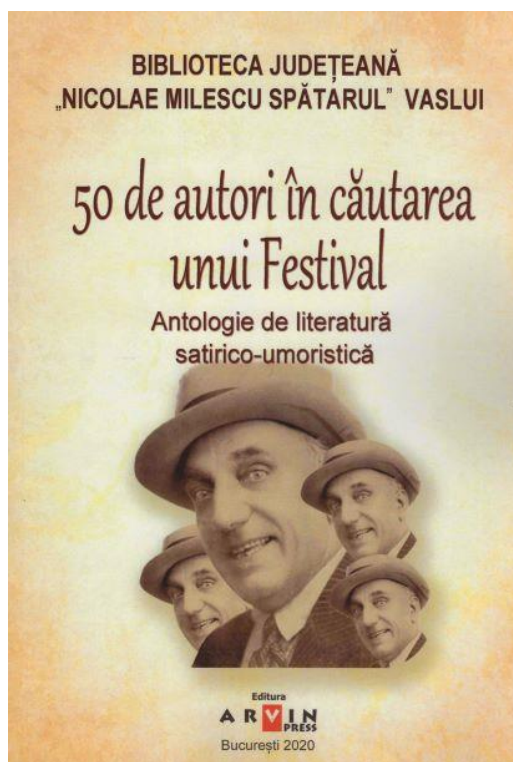
Alexandru Vlahuță, prin descrierile de natură minunate, invită cu grație copiii la cunoașterea geografiei țării: *Pe valea Prahovei: Predeal, Azuga, Bușteni, Sinaia*, dar și *Din alte vremi*.

Echipa de antologatori nu l-a omis nici pe renumitul și regretatul **Valentin Silvestru**, autorul unor fascinante piese de teatru pentru copii. Inclusă în volum este piesa *Mâniosul: Întâmplare cu păpuși pentru mari și mici*. Acțiunea se petrece în natură, iar personajele sunt: Bobul de grâu, Potârnichea, Tractorul, Condeiu, Numărătoarera, Gazeta de perete. O acțiune de toată isprava și pe gustul copiilor.

O parte dintre autorii incluși în antologie au scris atât poezie, cât și proză. Cartea impresionează prin bogăția temelor de inspirație, abordările originale, talentul literar veritabil, stilul personal. Cine are în casă o asemenea antologie este un fericit. Este completă și complexă în conținut, călăuzind copiii pe potecile luminoase ale unei creșteri viguroase.

Sincere felicitări colectivului redacțional al volumului și autorilor ale căror scrieri au fost incluse în carte.

Vasilica GRIGORAȘ

O ANTOLOGIE NECESARĂ

Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” din Vaslui se distinge în ultimii ani printr-o serie de inițiative editoriale demne de atenție, fie omagiind personalități ale locului la împlinirea unor cifre rotunde, fie marcând evenimente de anvergură națională.

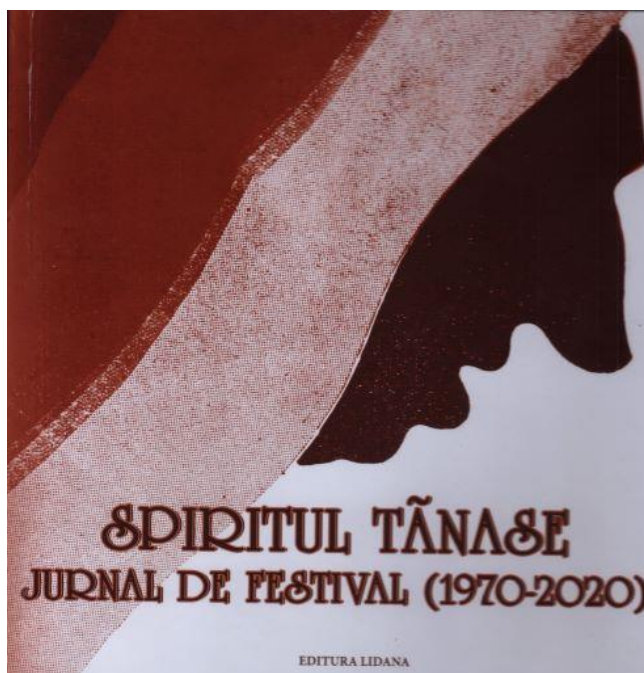
O ocazie fericită s-a dovedit a fi ediția jubiliară a Festivalului Umorului „Constantin Tănase”, la împlinirea a 50 de ani de existență și a 26 de ediții bienale. Coordonatoarea volumului

de față, Liliana Moga, a optat pentru un titlu ce parafrazează o celebră piesă a italianului Luigi Pirandello, laureat al Premiului Nobel pentru Literatură (*Șase personaje în căutarea unui autor*), intitulând cartea *50 de autori în căutarea unui Festival*. În esență, autorii cuprinși aici au participat și au câștigat premii la concursul de creație satirico-umoristică și au susținut artistic diversele ediții ale festivalului. În ambele situații prezența lor în volum este perfect îndreptățită. Cititorului, fie avizat, fie ingenuu, i se pune la dispoziție, practic, o antologie de literatură satirico-umoristică, binevenită oricând dacă avem în vedere vocația umoristică a acestui popor, greu încercat în istorie și capabil să răzbată prin tenacitate și prin răs. Spiritul românesc conține această dimensiune esențială care s-ar putea numi **terapie prin răs**. Ca membru în juriile festivalului (la literatură, caricatură ori interpretare), pot depune mărturie că fibra noastră umoristică este solidă și perenă. În clipa de față România are legiuni de epigramiști și autori de poezie umoristică, talentați, spirituali, scânteind de inteligență, capabili să convertească orice subiect în umor. Din păcate, așa cum au observat destui analiști ai vieții noastre literare, vârsta promotorilor actuali este destul de înaintată (excepțiile confirmă regula), iar la orizont nu se întrezăresc promoțiile tinere. Este un dat obiectiv pe care nu-l putem schimba. Junii români au cu totul alte priorități (exodul peste hotare, bunăstarea materială, mașini de lux, distracția și divertismentul digital, amorul fără frontiere) decât aceea de a se opri la creația literară umoristică.

Autorii cuprinși în antologie se pot grupa în diverse feluri, unul din criterii fiind palmaresul literar consolidat în timp. Includem aici „seniorii” umorului românesc: Bogdan Căuș, neobositul regizor de spectacole festivaliere și textier experimentat, Petre Bokor, Ștefan Cazimir, Nicolae Dragoș, Giuseppe Navarra, Elis Râpeanu, Dan Plăeșu, Dumitru Solomon (dramaturg de înalt carat ideatic), George Zarafu, Ștefan Tropcea, Efim Tarlapan, George Petrone, Cornel Udrea, Nichi Ursei, Mihai Sălcuțan, Lică Pavel, Valerian Lică, Vasile Larco, Gheorghe Bâlici, Mihai Batog Bujeniță, Petru Brumă, Mircea Cavadia, Dan Căpruciu, Constantin Tudorache ș.a. Sunt toți unul și unul. Dacă ar fi să stabilim mizele tematice pe care contează, am spune că nimic din ceea ce este românesc nu le este străin: moravuri și năravuri, prejudecăți și fixații mentale, racile morale persistente, apucături comportamentale reprobabile, vicii de toate felurile etc.

Pentru o edificare deplină a cititorilor, coordonatoarea volumului a atașat fiecărui autor o fișă biobibliografică, o „carte de vizită” utilă și edificatoare.

Lectura cărții nu poate fi decât instructivă, iar **Argumentul** directorului bibliotecii, Gelu Voicu Bichineț, - o uvertură necesară la ceea ce urmează.

SPIRITUL TÂNASE - 50

Patru instituții județene din orașul de reședință și-au dat mâna pentru a edita albumul jubiliar intitulat *Spiritul Tănase. Jurnal de festival* (1970-2020): Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale, în colaborare cu Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul”, Direcția Județeană pentru Cultură și Muzeul Județean „Ștefan cel Mare” - Vaslui. Studiul introductiv

apartine lui Lucian Lefter, cercetător serios și prob, care a extras din arhive tot ceea ce avea semnificație în raport cu un jubileu sonor: o jumătate de veac de la nașterea Festivalului Umorului „Constantin Tănase”. Ceea ce este de apreciat cu deosebire în

această uvertură la jurnalul propriu-zis este poziția echidistantă a autorului, perspectiva obiectivă din care privește evenimentele celor 50 de ani. Prin forța timpului tutelar, Lucian Lefter n-a putut fi martor la nașterea festivalului și în consecință se păstrează într-o notă de neutralitate activă. Ediția 2020 a avut privilegiul de a conta pe un martor deplin creditabil, publicistul și monografistul George Stoian, reputat ziarist profesionist. În toamna anului 1969, într-un dialog camaraderesc cu regretatul Petru Didilescu, ei au pus la punct ideea festivalului (care a aparținut celui de-al doilea, George Stoian recunoscând onest paternitatea). Episodul este consemnat scrupulos în studiul introductiv de față, reperul bibliografic esențial fiind cartea ziaristului, *Peștele care cântă*, în deschiderea căreia sunt prezentate detaliile relevante.

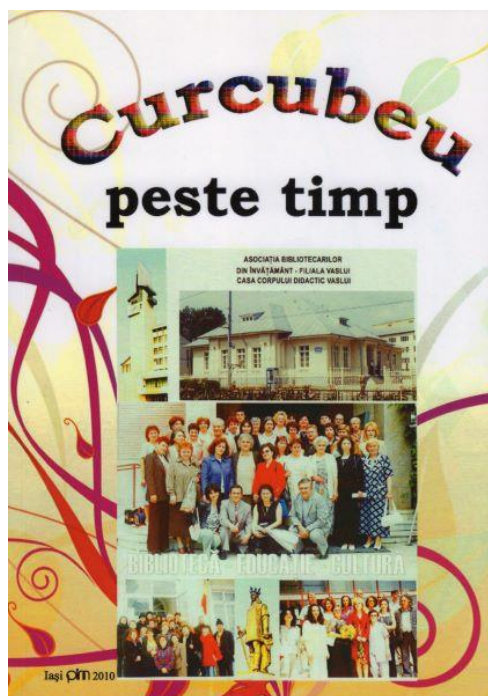
Lucian Lefter nu are prejudecăți ori partizanate cețoase de ordin politic: nu ezită să numească în sinteza sa liderii comuniști județeni care au coordonat și facilitat desfășurarea primei ediții și a celor ulterioare. Sunt menționate mai toate personalitățile cultural-artistice care au venit la festival de-a lungul anilor: scriitori, umoriști, publiciști, caricaturiști, actori, regizori, directori de teatre, reprezentanții ziarelor, revistelor și televiziunii naționale. I se acordă Cezarului ce este al Cezarului și este evidențiat rolul extraordinar de ferment al festivalului, de „selecționar” și președinte de juriu al lui Valentin Silvestru, care pe intervalul temporal 1976-1996 a fost la Vaslui adevăratul **spiritus rector**, un mentor, un animator inegalabil, un consilier de taină competent și autoritar. Sunt evocate deopotrivă și alte personalități din partea locului și din țară care au făcut posibilă această manifestare umoristică unică în aria națională. Toți cei care au pus umărul, mintea și talentul pentru reușita festivalieră au locul lor bine stabilit în această retrospectivă generoasă. Atent la detalii, Lucian Lefter ne oferă informații privind devizul festivalului: pe ce au fost cheltuiți banii pentru premii, masa și cazarea oaspeților, medalii, insigne, afișul festivalului, programul de sală, trofeul ș.a. Această pedanterie are tâlcul ei și o prețuim ca atare. Sunt acordate pagini calde și comprehensive marelui artist comic Constantin Tănase și Companiei „Cărăbuș”, care au înscris o filă nemuritoare în istoria spectacologiei românești. Seriozitatea cercetării istoriografice poate fi judecată pertinent dacă examinăm bibliografia problemei. Nimic impresionist, nimic aleatoriu ori improvizat, totul bazat pe documente.

Coordonatorul albumului, dr. Lucian Lefter, a avut colaboratori destoinici: Liliana Moga, Alina Tanasă, Anca Elena-Chelaru, care au gestionat cu inspirație și talent editarea jurnalului de festival, lor adăugându-li-se autorii fotografiilor realizate peste timp. Substanța ineditului jurnal constă în fotografii, afișe, documente, secvențe din spectacole, extrase din presă, caricaturi, pliante, programe ș.a. Fiecare din cele 26 de ediții este

„radiografiată” documentar: datele esențiale, organizatori, participanți (cu nume și prenume), membrii juriilor, acțiuni premergătoare, manifestări festivaliere propriu-zise, sezători literare, galele teatrelor de comedie, zilele filmului de comedie, expoziții tematice, salonul național de caricatură, târgul de artă populară, premii și premianți. Suntem în măsură să facem o constatare paradoxală: ediția inaugurală, din 1970, și ediția jubiliară, din 2020, au durat doar trei zile, ultima în ordine cronologică din motive de pandemie. Toate celelalte au fost mult mai bogate și au avut o durată mai mare, uneori până la trei săptămâni.

Albumul în întregul său este o bijuterie editorială: design acroșant, fotografii de calitate, informații riguroase. Citindu-l, descifrezi o vibrație secretă și trăiești nostalgia timpului care ne devorează. De fapt, albumul nu trebuie citit, ci contemplat pe îndelete, cu toate antenele de recepție în funcțiune. Este o carte frumoasă în toate sensurile, care marchează un prag istoric: primii 50 de ani. Un C.D. atașat volumului oferă amatorilor clipe de desfătare artistică. Vivat, crescat, floreat!

Teodor PRACSIU

CURCUBEU PESTE TIMP

Răsfoind lucrarea *Curcubeu peste timp*, apărută în 2010 la editura ieșeană Pim, îmi vin în minte spusele domnului prof. univ. dr. Ion Stoica: *Bibliotecile se nasc din încredere în cei de azi, din dragoste pentru cei de mâine și din prețuire pentru cei de ieri.*

Volumul este coordonat de Muza Maftei, Veronica Anton, Gica Ursanu, Andrei Teodor Huiban, Teodor Pracsu, foști directori ai Casei Corpului Didactic Vaslui și de către doamna Valentina Lupu, nume recunoscut în breasla noastră, cea care a patronat mulți ani biblioteca acestei importante structuri educaționale. *Curcubeu peste timp* este un remember ilustrat cu declarații ale participanților la diverse activități, invitați speciali și fotografii, menit să puncteze rolul formativ pe care l-a avut și îl are de-a lungul anilor această instituție, centru de formare permanentă a slujitorilor învățământului preuniversitar din acest colț de țară. Este evidențiat și rolul bibliotecii, activ centru de documentare și formare care pregătește cadrele didactice în tainele informării și documentării, în metodele de diseminare a acestor cunoștințe în rândul elevilor.

Valentina Lupu a dat dovadă, de-a lungul anilor, de profesionalism, tenacitate, optimism, seriozitate, spirit de echipă, fiind un excelent organizator al unor manifestări care au adunat bibliotecari din toate colțurile țării. A ținut foarte mult la autoformare, materializată prin participări la IFLA, la Conferințele Naționale ale Asociației Bibliotecarilor (așa cum s-a numit ea de-a lungul timpului).

Întotdeauna, activitățile organizate la Vaslui au fost extrem de bogate în informație, dense în conținutul abordat, lăsând loc meditației după terminarea acestora. A încercat să prezinte nu doar propria bibliotecă, ci bibliotecile județului din sate și orașe, fiecare dintre acestea având o particularitate prin care se distinge. În întreaga activitate a fost un adevărat model profesional, pasionat de meserie, altruistă, gândind la evoluția profesiei. A avut o permanentă neliniște profesională: aceea că autoritățile ar putea să nu înțeleagă la timp adevărata valoare a problemelor sociale și educaționale legate de societatea informației, nefolosind suficient competențele bibliotecarilor și ale serviciilor

oferite de către biblioteci! De aceea, la manifestările care au avut loc a ținut să fie prezenți și factorii responsabili de evoluția bibliotecilor, să cunoască problemele cu care se confruntă acești pedagogi fără catalog. Biblioteca a invitat de-a lungul anilor personalități ale societății românești care au un cuvânt de spus în procesul educativ-formativ, dar și în evoluția profesiei. Trebuie menționate consemnările și imaginile acestor personalități : Ion Stoica, Mircea Regneală, George Anca, Mihai Petrescu, Emil Vasilescu, George Corbu, Gheorghe Sărac, Pelaghia Popescu, Voichița Dragomir, Constanța Dumitrășconiu, Nicolae Busuioc, Teodor Sandu, Horia Zilieru, Nina Ilie.

Lista invitațiilor ar putea mult continua. Se remarcă preocupările Casei Corpului Didactic privind stabilirea unor colaborări și cooperări cum ar fi acelea cu colegii din Republica Moldova, a unor formatori francezi pentru înființarea Centrelor de Documentare și Informare din școli, a vizitei unei japoneze implicate într-un proiect pentru dezvoltarea copiilor cu dezabilități.

Lucrarea prefatăă de Teodor Pracsiu cuprinde gândurile și aprecierile pe care le face Mihai Petrescu, un bibliolog format la vechea școală de specialitate din țară, activității desfășurate de Valentina Lupu, specialistă care a primit din partea municipalității vasluiene o plachetă pentru merite deosebite în promovarea culturii, pentru întreaga sa carieră, gest meritat cu prisosință având în vedere comunicarea permanentă cu specialiștii din țară prin numeroasele articole și studii publicate, prezență activă la tot ceea ce a însemnat viața culturală și școlară la Vaslui.

Iată cum o ieșeancă, pasionată de meseria îmbrățișată, contribuie la formarea generațiilor într-un oraș în care, dacă dorești, poți face imposibilul posibil distrugând frontierele care îngădesc spiritul.

Cartea-album este o incursiune în activitatea unei biblioteci dintr-o instituție care se ocupă de formarea personalului din învățământ. Este, de asemenea, și o prezentare a unei cariere, a unui model de bibliotecar care, prin munca sa laborioasă, a făcut cunoscut numele instituției în care și-a desfășurat cea mai mare parte din activitate.

Nicoleta MARINESCU,
Manager și evaluator european în
info-documentare, Formator

POETUL LA 70

Dacă ar fi trăit, poetul ar fi avut vârsta la care majoritatea scriitorilor sunt aniversați de forurile literare, culturale, administrative. Dar... Ion a fost încăpățânat și la acest capitol și a plecat repede dintre noi avertizându-ne parcă despre „geniul” pe care l-a promovat conștient sau inconștient pe toată perioada existenței sale. A avut toate elementele scriitorului măreț. Talent nativ, memorie fenomenală, stare de boemă cât cuprinde. De fapt, cred că acea stare de boemă l-a propulsat uneori mai sus decât starea de metaforă. Pentru că Ion Enache nu a fost un poet încorsetat în metaforă, el a fost, mai bine zis, un poet uneori prozodic, alteori cu un limbaj comun, la îndemâna cititorului neinițiat în filologie încât l-a apropiat foarte mult de contemporanii neacademici. Cu toate acestea, Ion Enache a avut sursele de inspirație conectate cu antichitatea, cu panteonul grec, cu învățăturile biblice pe care, cu siguranță, le-a studiat și aprofundat.

Dar, vorbind despre Ion Enache, vorbim despre un lider incontestabil al poeziei locale, zonale și, de ce nu, naționale sau universale. Pentru că poetul are cuvântul, iar cuvântul este planetar. Nu putem să-l încadrăm într-o generație sau într-un curent literar. El a fost un poet liber. Tocmai de aceea, „poate fi considerat din generația '70, dacă ținem cont de data nașterii (1950), poate fi integrat în generația '80, după debut, sau poate fi considerat aparținând generației '90 după ce privim cărțile lui semnificative”, spunea Nicolae Turtureanu în volumul *Cuvinte încrucișate*. Tot în acest volum se spune că poetul are câte ceva din fiecare curent liric, dar nu a fost prins de niciunul. El are ceva din biografia unui poet american și ceva din talentul unui poet francez, dar și din rafinamentul unui poet rus. Ne recita frecvent din Esenin și din Boudelaire. Cei doi poeți l-au marcat atât de mult încât poetul intra în transă când recita *Focul Vântat* sau *Vinul asasinului*. Trebuie remarcată opera lui Ion Enache cu inovația poetică de care nu duce lipsă. *Quadriga* lui se înscrie în această linie și poate fi considerat părintele ei. Dar poetul nu se oprește aici. Are mari căutări în mitologie, culminând cu Briseis pe care o aduce contemporanilor îmbrăcată în haine noi. Astfel, poetul a depășit amănuntele biografice ale lui Briseis și a reușit să ne umple ochii și urechile cu ideea de Briseis care se plimba prin secolul XXI.

Dar Ion Enache a fost și un poet al prezentului. Poezia lui este plină de pești, de frunze, de automobile și de milițieni. Astfel, la un moment dat, într-una din cărțile lui îl întâlnim pe milițianul Ahile. Un alt prieten drag nouă, dar mai ales drag lui, i-a simțit poetului o altă dimensiune deloc neglijabilă. O trăsătură care nu aparține prea mult operei, dar aparține foarte mult omului. „E drept că Ion Enache este un Esenin ceva mai actual

care nu s-a sinucis la 30 de ani, nici nu a prins Marea Revoluție din Octombrie și nici nu a fost peste graniță să viziteze America”, spunea Nichita Danilov în anul 1993.

Aș spune că Ion Enache s-a aplecat în poezia sa spre marile simboluri ale omenirii. L-a cântat pe Ștefan cel Mare (dragostea despre domnitorul Moldovei a fost transformată de multe ori într-un crez existențial), a cântat Panteonul grec, culminând prin a se confunda cu Zeus, a cântat țigăncile (am petrecut câteva nopți la cumetrii și prietenii lui țigani din Cartier!), a băut bere într-un bar în care muștele erau la fel ca în Mesopotamia, iar la întoarcere a rescris elegiile apostolilor prin filiera enăchistă. Mai presus de toate, a adus Cavalerul Trac în mileniul III.

Ion Enache avea o extraordinară capacitate de a fabula, iar „discipolii săi”, de multe ori aliniați prin barurile de categorie sumară, transmiteau ca pe un virus acele povești inventate amplificându-le de multe ori. Așa s-a născut la Vaslui povestea în care Ion a hotărât într-o dimineață ca prietenii să îl salute cu apelativul „Zeus”, iar drept răsplată pentru salut, Ion îi răsplătea cu câte un pahar cu vin; așa s-au transmis întâmplări cu Ion urcat pe statuile lui Ștefan cel Mare atât de la Vaslui, cât și de la Chișinău. O parte aveau o tentă de adevăr, dar doar o tentă! Normal că mi-aș fi dorit să fie și acuma printre noi, să mai povestim nopțile sau mai ales diminețile despre ce e prin lume și prin stele. Da, am băut cu poetul un pahar de vin sau poate două, am scris poezii pe șervețele prin cârciumi, am recitat (nu urcați pe mese, cum ar spune mulți inventatori de povești cu și despre Ion), am recitat în fața prietenilor și colegilor de scris și de trăire. O amintire frumoasă o am din perioada Festivalului Umorului de la Vaslui de prin 1998. Eu, printr-un aranjament făcut de Ștefan Șerban, stăteam la masă cu Cezar Ivănescu, unde trebuia să îi prezint date despre volumul de poezii *A cincea stare*, după ce îmi prefăcuse debutul editorial în cartea *Atentat la poezie* (1995), și Ion Enache, alături de marele Ștefan Popa Popa's. Locația a fost la Hotel Europa, iar la un moment dat, atât eu, cât și Ion am început să purtăm un dialog în poezie recitând din memorie. A fost spectaculos pentru acea noapte!

70 de ani? Doar atât ar fi avut Ion? Mi se pare că e de prea multă vreme plecat! Ion a devenit nemuritor și locuiește în veșnicie, eu... încă mai sunt muritor!

Mihai APOSTU, membru U.S.R.

VASILE RĂȘCANU, MEDIC, FIZIOLOG, PROFESOR - CĂLĂTOR CU FOLOS PRIN DOUĂ SECOLE

În calendarul de aniversări al anului 2020, iulie aduce în atenția noastră un alt vasluian, trăitor în inima Moldovei până în 1980, activ, lucid fiind și în al 94-lea an al vieții sale. Cunoscut în epoca sa ca un boier având convingeri socialist-comuniste, un boier înconjurat de „tovarăși”, Vasile Rășcanu a știut a împleti oportunitățile politice cu cele profesionale, a știut cere regimului tot ceea ce era necesar spre a ridica învățământul universitar medical din Iași, având deosebită grijă a îmbunătăți și locațiile specifice nu doar actului de învățare, ci și cele de practicare a nobilei meserii. Bun patriot, medicul savant Vasile Rășcanu a reușit ca, în două etape istorice extrem de dificile pentru țara noastră (finele celor două războaie mondiale), să mențină în stare de deplină funcționalitate rețeaua instituțiilor sanitare din Iași, contribuind la evitarea declanșării unor devastatoare epidemii.

Omul despre care voi a vă povesti astăzi provine dintr-un neam cunoscut înainte de vremea lui Ștefan cel Mare, neam boieresc ce s-a bifurcat pe la 1812 dând o ramură basarabeană și una vasluiană. Rășcani s-au numit cei de dincolo de Prut, în timp ce răzeșii descendenți ai spătarului Alexandru, stabiliți în zona noastră, au fost obligați de regimul comunist să-și românezeze numele, devenind Rășcanu. Ambele ramuri au dat elite, stirpea aceasta lăsând urme în chimie, matematică, armată, istorie, literatură, medicină, nemaipunând la socoteală așezările omenesti înființate de ei în vechimea feudalismului.

Aparținând încrengăturii răzășești, origine pe care de altfel și-a recunoscut-o cu mândrie, Vasile Rășcanu se naște în a doua jumătate a lunii iulie (22) din 1885 în satul Orgoiești din Bogdăneștii județului Tutova de altădată. Fiul lui Costache și al Zoitei va face cursurile primare în sat, va fi elev al liceului bărlădean „Gh. Roșca Codreanu”, luându-și bacalaureatul în 1905. Se va îndrepta spre Facultatea de Științe Naturale a Universității Mihăilene din Iași parcurgând trei ani de pregătire intensă ce au cuprins examene, ore de studiu în laboratorul de morfologie animală sub îndrumarea profesorului Paul Bujor, dar și de cercetare în teren materializată prin constituirea unei colecții de misidae (crustacee mici asemănătoare creveților). Aceste exponate adunate cu pasiune ar trebui să se mai găsească în muzeul laboratorului de anatomie comparată al Universității. În 1908 face pasul spre medicină înscriindu-se în anul III mânat fiind de aceeași pasiune de cunoaștere, cercetare, excepționale calități ce-l vor recomanda (1911) asistent la Catedra de fiziologie condusă la acea vreme de profesorul Gabriel Socor. De altfel, preocupările sale fuseseră remarcate din perioada (1908-1910) când peregrina bălțile Siretului din dorința de a depista anofelul ucigaș și a „vedea populația rurală scăpată de molima malariei”. Adăugați la această activitate, nu de pescar, ci de cercetător în mustoasele mocirle colcând de țăntări, și pe aceea de pregătire a tezei de licență. Susținută în 1912, lucrarea *Contribuții la studiul tratamentului modern al tumorilor albe* a fost rezultatul cercetărilor derulate pe durata a trei ani pe pacienți bolnavi de artrită tuberculoasă cronică. Începută cu un entuziasm scăzut căci era convins de superioritatea, succesul metodei chirurgicale, va descoperi cu satisfacție că și metoda de tratament ce

urmărea conservarea, păstrarea organului afectat dădea rezultate foarte bune. În concluziile tezei de doctorat avea să facă următoarea mențiune: „tratamentul conservator vindecă tot așa de complet ca și rezecția chirurgicală și este superior tuturor prin rezultate ortopedice”. Era o nouă abordare în ceea ce privește schema de tratament pentru respectivul diagnostic, evitându-se intervenția chirurgicală agresivă asupra organismului afectat de boală. Observațiile sale se transformă în recomandări punctuale, subliniind că această metodă „este singura indicată la copilul și adultul bogat”, niciunul dintre aceștia neaflându-se sub presiunea financiară și, de aceea, nici grăbiți a se reîntoarce la muncă. Însă, când vine vorba de „adultul muncitor”, rezecția pare mai indicată „la nivelul unor articulații, din cauza rapidității vindecării”. Nu e discriminare, ci pur și simplu e metodă de rezolvare a problemei medicale în funcție de solicitarea și nevoile pacientului.

Teza de doctorat *Acțiunea nervului pneumogastric asupra blocării fascicolului lui His* este susținută în 1916, dar nu știu de unde răgazul pregătirii și întocmirii lucrării, atâta vreme cât în 1913 e mobilizat ca medic în cadrul Regimentului 18 Gorj și trimis în campania din Bulgaria (războiul balcanic), luând parte la vaccinarea antiholerică a armatei române. Apoi e medic de regiment (1915-1916), apreciat pentru vigilența sa în ceea ce privește asistența medicală. Nu același lucru se întâmplă când cu bune intenții semnalează grave abuzuri privind aprovizionarea trupelor. Contrar așteptărilor sale de remediere a deficiențelor semnalate, de sancționare a celor vinovați, se vede adus în fața Curții Marțiale sub acuzația de „subminare a autorității militare” aflându-se la un pas de a primi pedeapsa capitală. Se va reîntoarce pe front, ordinul de prezentare la regiment purtând specificația „va fi strict supravegheat”. Aspra, severa mențiune nu a avut efect demoralizator asupra lui Rășcanu și nu l-a împiedicat în nici un fel să-și facă datoria de medic. Va fi până în 1918 alături de oropsii din tranșee, îndurând mizeria și tifosul exantematic. Era nevoie atunci de cadre medicale specializate (mai mult sau mai puțin) în chirurgia de urgență, așa încât îl aflăm mobilizat la Secția I a Spitalului Mobil nr. 4, alături de Gh. Năstase, Iacobovici, Schwartz. Rememorând luptele de la Praid, colegii în halate albe își aduc aminte cum „singur, Rășcanu, într-o zi și o noapte, a pansat peste 300 de răniți”, evidențiindu-se astfel prin puterea de muncă, dorința de a ajuta și a salva vieți.

După terminarea primului război mondial, își va relua activitatea în învățământul superior ca șef de lucrări la catedra de fiziologie a Facultății de științe din București, lucrând în laboratorul de fiziologie al profesorului Ion Atanasiu (fost subdirector al Institutului Marey din Paris, fiziolog de mare anvergură). În calitate de colaborator al profesorului, participă la primele încercări ale acestuia de a realiza o tehnică adecvată studiului influxului nervos prin înregistrarea curenților bioelectrici ai centrilor nervoși și ai aparatului neuro-muscular în cursul mișcărilor voluntare și reflexe. Concomitent, lucrează și la Clinica de neurologie din cadrul Spitalului Colentina, condusă de savantul Gh. Marinescu. Ca rezultat al colaborării cu ilustrul neurolog, realizează primele studii referitoare la tulburările mișcărilor în encefalita letargică, la fiziologia reflexelor automate medulare la om, schițează primele concluzii ce vizau cercetări de fiziopatologie în parkinsonism. Cum era firesc, toate acestea s-au concretizat și în materiale scrise, publicate mai ales în Franța și recenzate în revistele de specialitate. În această ambianță fericită,

lângă aceste două personalități rămase în istoria științei medicale, a avut loc maturizarea tânărului fiziolog Vasile Rășcanu.

Abia în 1922 revine la Iași. Bucureștiul îl afirmase deja ca un fiziolog de o deosebită valoare, drept care, în decembrie 1921, Consiliul profesoral al Facultății de Medicină din Iași îl numește profesor titular de fiziologie, spre a succeda maestrului său din studenție, profesorul Gabriel Socor. Începuturile muncii sale la Iași sunt legate de necesitatea înfrângerii treptate a lipsurilor create de anii războiului. Bun organizator al muncii de laborator, cercetător iscusit și pedagog înnăscut, s-a înscris prin muncă și devotament în primele rânduri ale celor care au readus Facultatea de Medicină din Iași la o viață nouă și rodnică. Neștiind că destinul va limita întâia sa ședere aici pentru o perioadă de doar 4 ani, a demarat curând activități specifice de reorganizare și dotare a laboratorului de Fiziologie și Fizică Medicală din zestrea căruia distrugătorul război „protejase” și lăsase doar o ladă de cioburi. Atât mai rămăsese din laboratorul mentorului său, profesorul Atanasiu, care lucrase la Iași în perioada refugiului din timpul primului război mondial. Sentimental sau poate doar bun organizator, Rășcanu și-a asumat o grea și dificilă sarcină, aceea de a obține suma de 27 milioane lei, pe care îi va folosi cu chibzuință în construirea unor noi anexe ale institutului, într-una din ele instalând laboratorul catedrei de fiziologie. Trainică va fi amprenta pe care o imprimă Rășcanu aici, extinzând capacitatea laboratorului ce va cuprinde cinci secții distincte (electrofiziologie, fizică biologică, chimie fiziologică, secție de cercetare științifică, secție de lucrări practice), proliferând noi discipline de studiu, fiind, putem spune, un vizionar, întrezărind, prevăzând și demonstrând că domenii științifice oarecum incompatibile sunt de fapt în strânsă corelație. A fost primul cercetător român care a intuit existența conexiunii dintre electricitate și anumite procese fiziologice, făcând astfel să se nască o nouă ramură auxiliară a medicinei numită electrofiziologia cu ramificații în fizica biologică și în chimia fiziologică. Disciplinele mai sus menționate au devenit de sine stătătoare, numindu-se astăzi Biochimie și Biofizică.

În 1926 Rășcanu este în București, ocupând catedra de Fiziologie și Istologie Comparată din cadrul Facultății de Medicină veterinară. Cel puțin asta pare să demonstreze „petițiunea domnului profesor Rășcanu care cere transferarea” de la Iași la București, solicitare primită și redirectionată de ministrul Instrucțiunii Publice Ion Petrovici către rectorul universității ieșene (P. Bogdan). Biografii nu au reușit să identifice motivele, rațiunile ce l-au determinat să plece din Iașiul care îi oferise din plin posibilitatea de afirmare. Cine știe, poate a fost dorința de a lăsa semne ale trecerii sale ca profesor în marea capitală, poate fusese chemat de Motaș (vasluian ce devenise de curând primul decan al Facultății de Medicină veterinară din București) spre a pune umărul la conturarea unui învățământ de calitate și în capitala țării ce se refăcea încă după ravagiile primului război mondial. Nu știm cât a adăstat în aulele Facultății de Medicină veterinară, dar cred că nu foarte mult căci „Anuarul Universității din Iași pe anii 1926-1927-1928” îl menționează în Moldova noastră atât în calitate de profesor titular pentru catedra de Fiziologie și Fizică biologică, director de laborator pe aceeași specializare, cât și suplinind catedra de Farmacologie și Botanică medicală, direct preocupat de îndrumarea lucrărilor practice specifice acestei discipline. Îmi este greu să cred că asigura în paralel cursurile și la București, programul stabilit de decanatul ieșean ținându-l legat de facultate și studenți

patru zile pe săptămână. Gândiți-vă că avea și atribuții în cadrul Comisiei Căminelor și Cantinei, implicându-se în obținerea de fonduri necesare ridicării căminului studentesc din Păcurari, verificând și aprobând anual listele nominale ale studenților cazați în campusul studentesc, având în atenție felul în care funcționa cantina. Mai mult decât atât, paginile anuarului mai sus amintit ne arată negru pe alb că profesorul doctor Vasile Rășcanu se afla în 1928 la conducerea Institutului Anatomic al Facultății de Medicină din Iași. Așadar, se prea poate ca „petițiunea” să nu-și fi urmat cursul, să fi rămas doar la stadiul de intenție!

Ani la rând a fost membru supleant în Comisia de disciplină a facultății, a făcut parte din Comisia de Judecată a Universității Mihăilene alături de profesorul Gr. T. Popa (vasluian și el), a figurat în calitate de membru supleant în Comisia de judecată pentru corpul didactic ajutător, ceea ce scoate în evidență prestigiul, încrederea de care se bucura, dar, bineînțeles, și volumul mare de muncă la care se supunea zi de zi. Să adăugăm faptul că, în 1933, introduce în Parlament Legea Sanitară, care prevedea printre altele transformarea stațiunii Slănic Moldova în Institut balneo-climateric, dar și în centru de formare a cadrelor medicale.

Revenind la activitatea sa de profesor, director de laborator, trebuie subliniat faptul că s-a dedicat laboratorului său de electrofiziologie, primul de altfel din țară, va depune eforturi susținute pentru a-l dota cu aparatura necesară efectuării lucrărilor practice. Foștii colaboratori ai marelui profesor afirmă în unanimitate că Rășcanu este cel care a intuit și legătura dintre medicină și tehnică, astfel încât laboratorul său a fost dotat cu oscilografe catodice, iar masa de cronoximetrie concepută și realizată sub stricta sa supraveghere rivaliza cu similarele germane de ultimă generație. Datorită profesorului Rășcanu probele practice au depășit etapa de simple dezbateri teoretice, datorită vasluianului nostru s-au putut desfășura mii de ore de cercetare în care mii de studenți și-au efectuat stagiile de pregătire a lucrărilor de licență sau doctorat. Dar, cum această aparatură nu putea fi înlocuită, schimbată sau casată, iar de importuri nici nu putea fi vorba, tot Vasile Rășcanu este cel ce creează un atelier electromecanic ce a devenit util nu doar laboratorului său, ci întregii facultăți. În acest laborator savantul Vasile Rășcanu realizează primele sale cercetări de electrofiziologie, de altfel primele din țara noastră, îngrijindu-se a le publica în reviste franceze de specialitate. Merită să specificăm că cercetările sale au suscitat interesul lui Schaefer, multe rezultate fiind preluate și menționate în monografia lui, *Electrofiziologie* apărută în 1942 la Viena.

Patru decenii a fost Rășcanu profesor titular la Facultatea de Medicină și farmacie din Iași, evident preocupat de elaborarea multor serii din cursul de fiziologie predat generațiilor succesive de viitoare cadre medicale. Vitregiile politice l-au îndepărtat forțat din învățământ și doar cei care i-au rămas prieteni devotați au știut oferi anual catedră de suplinitor marelui Rășcanu pus în situația de a migra de la „fiziologie” la „zoologie medicală și parazitologie” sau la „farmacologie”. Indiferent de cursul predat, informațiile teoretice erau străbătute de principiul determinismului, iar interpretările mistice, idealiste apreciate la acea vreme de unele vârfuri reacționare nu și-au găsit locul în prelegerile înfocatului pentru democrație, pentru progres, pentru știință.

Anii de dinaintea celui de-al doilea război mondial i-au adus evenimente neplăcute, în 1941 este pensionat, dar în realitate este exclus din învățământul superior de legionari

care-l pedepseau astfel pentru ale sale convingeri antifasciste, afișate fără niciun fel de teamă sau reținere. Anul 1944 îi rezervă o altă experiență la limita supraviețuirii când, semnând alături de alți intelectuali un memoriu adresat generalului Antonescu și cerând scoaterea României din războiul antisovietic, întoarcerea armelor împotriva Germaniei hitleriste, se află în urmărire Gestapoului și a Siguranței. Își găsește scăparea în Munții Bucegi, la o stână uitată de lume.

Îl regăsim curând „în bună stare” în amintirile unui alt medic vasluian, Victor Tacu ce era în anii războiului student în anul II. În noiembrie 1944 Facultatea de Medicină din Iași este mutată la Alba Iulia, profesori, elevi, cadre medicale, fiind implicați în asistarea răniților de război. Rășcanu este și el aici, căci era reintegrat în sistemul de învățământ, titular al catedrei sale de Fiziologie, iar Tacu avea un examen de dat. Profesorul se pregătea să părăsească Decanatul, dar zăbind pe tânărul student înțelege dintr-o privire că acesta îl caută pentru a-și susține examenul de an. Urmează un scurt schimb de cuvinte: „Ești pregătit?”, „Da!”, „Vorbește despre fiziologia stomacului”. Imaginați-vă ceea ce urmează! La vremuri tulburi, examene ieșite din tiparele lor! Profesorul merge grăbit în treaba lui, studentul îl urmează turuind despre tema dată. În fața locuinței, când să închidă ușa, Rășcanu dă cu ochii de student și-l întreabă mirat „Ce-i cu tine aici?”. Amintindu-i politicos motivul întemeiat al prezenței sale la doi pași în urma dascălului, Tacu este surprins de o nouă întrebare: „Ai știut?”. Afundat în gândurile sale, Rășcanu uitase de ineditul examen stradal. Abia peste ani, de pe poziția de medic, coleg, profesor, Tacu va afla ce gânduri îl frământau pe Rășcanu, mintea sa muncindu-se atunci a descoperi posibilități de recuperare, salvare, protejare a bibliotecii universității ieșene blocată în Zlatna pe calea ferată, la îndemâna hoților care furaseră deja valoroase tomuri de specialitate, distrugând bună parte a fondului documentar.

Reîntors la Iași, primește sarcina de a se ocupa de refacerea grabnică și reintrarea în funcție a spitalelor ieșene, dar și reînceperea cursurilor Facultății de Medicină. A dat dovadă de un adevărat eroism acceptând conducerea spitalelor clinice ieșene într-o perioadă în care orașul se afla în zona ofensivei militare a armatei sovietice și era supus unor bombardamente sistematice. Se termina încă un război (la fel de devastator ca și cel dintâi), conflagrație care lăsase (încă o dată) populația Iașului fără nici un pat spitalicesc căci orașul fusese pe jumătate dărâmat, nescăpând nici Spitalul Central cu clinicile Facultății de Medicină, transformate fiind în ruine. La aproape 60 de ani, când alții ar fi ales să se bucure de tihna și rutina zilelor unui medic pensionar, Rășcanu s-a înhămat de bună voie la greua muncă de reconstrucție a tot ce înseamnă activitate medicală. Noua Epitropie (Spitalul Sf. Spiridon) a putut fi reclădită, s-au restaurat spitalele, s-a clădit pe ruinele fostului local al Farmaciei centrale un sediu nou pentru clinica medicală terapeutică, toate au fost înzestrate cu materiale, aparatură, instrumentar. Și în 1955 pe durata reparațiilor Institutului de Medicină ies în evidență calitățile de organizator implicat căci prin intervenția sa energetică se renunță la demolarea zidului împrejmuitor, salvându-se și păstrându-se astfel poarta de la intrare, cunoscută tuturor studenților ce s-au perindat pe la facultățile Iașului drept „poarta nădejdi”. Contemporanii îl descriu ca pe un om activ, de neînfrânt, de neoprit când era vorba de obținerea de fonduri bănești necesare asigurării ridicării clădirilor spitalicești. Pentru Rășcanu nu avea importanță

culoarea politică, scopul lui era de a aduce milioane de lei care să pună cărămidă peste cărămidă, țelul lui era de a aduce bani cu putere de a fi convertiți în aparatură medicală. Mai mult decât atât, pentru a asigura un învățământ de calitate, pentru a menține în jurul său medici specialiști de certă valoare, le va recomanda universitarilor și cadrelor medicale înregimentarea politică. Unii critică acest tip de atitudine, dar încercați să acceptați că doar prin această abordare Iașiul a câștigat în prestigiu științific, Rășcanu salvând elitele medicale de la „epurarea” comunistă ce puna preț nu pe suma calităților pozitive ce fac un om să fie apreciat, însemnat, important pentru societatea sa, ci propulsa mai ales pe bază de „rădăcini sănătoase”, supunere și minte puțină. Tot Rășcanu și-a apărat cu fermitate colegii, pe unii scoțându-i din beciurile detenției comuniste, reintegrându-i în învățământul ieșean.

Prezent în toate manifestările legate de dezvoltarea învățământului medical din Iași, e de înțeles că i s-au încredințat importante posturi de conducere. A fost decan al Facultății de Medicină (1946-1948), decan, rector al Institutului Medico-Farmaceutic Iași (1949-1953), președinte al Societății de medici și naturaliști din Iași (1924, 1956-1973), a condus două decenii Institutul de Cercetări medicale al Academiei R.S.R (filiala Iași). A fost președinte și redactor-șef al Revistei medico-chirurgicale, a contribuit din plin la organizarea Institutului de Biologie generală și aplicată a Academiei R.S. România, iar în colaborare cu Direcția Sanitară a județului Iași a creat din vechea ei bibliotecă un adevărat centru de documentare.

Adunați încă din vremea studenției, anii dedicați cercetării se rotunjesc frumos către 50. Vasile Rășcanu nu a părăsit nicio clipă activitatea de cercetare, animat fiind de concepția determinismului nervist în domeniile modificărilor funcționale ale inimii și centrilor bulbari în colapsul hemoragic experimental, modificărilor funcționale ale organismului în efort și oboseală. A efectuat cercetări de neurodinamică a reflexelor medulare, cercetări cu privire la corelații între structura și activitatea funcțională a centrilor nervoși și ale aparatului motor periferic sub acțiunea reversibilă a unor agenți fizici și chimici parabiotizați. A elaborat studii privind acțiunea unor anestezice din grupul stovainei asupra excitabilității nervilor motori, studii de fiziopatologie cardiacă. L-au interesat corelațiile dintre reactivitatea și biochimismul mușchilor antagoniști. Cercetările întreprinse au dus la aprofundarea originii și semnificației oscilațiilor bioelectrice care se înscriu pe electromiograma globală, iar aceste detalii de interpretare s-au dovedit a avea aplicabilitate în fiziologia muncii și în ergonomie. Numele său apare semnând numeroase studii și articole în reviste de specialitate din țară și din străinătate, fiind colaborator de nădejde al „Buletinului de medici naturaliști”, al revistei „Studii și cercetări științifice”, „Archives de l'Union medical Balcanique”. A participat la manifestări științifice (colocvii, simpozioane, congrese) atât în hotarele țării, cât și în afara lor, prezentând lucrări de sinteză, conferințind, susținând sesiuni științifice la Buenos Aires (1959), Leiden (1962), Washington (1962), Tokio (1966), Marsilia (1973). Nu a fost lipsit nici de talent scriitoricesc, lăsând ca mărturie spre lectură doritorilor un volum cu tentă memorial-literară *Călător prin două secole* ce vede lumina tiparului la București în 1977. (Iertată-mi fie îndrăzneala căutării unui donator al acestei cărți ce lipsește din rafturile instituției pe care o slujesc.)

Bucurându-se de recunoașterea meritelor sale ca profesor, medic, cercetător, va deveni în 1955 membru titular al Academiei (sărind peste etapa de „membru corespondent”). Roadele muncii de o viață i-au fost recunoscute și răsplătite devenind membru al Comitetului direcțiunii științifice a revistei „Archives de l'Union medical Balcanique”, membru al Academiei de Științe Medicale, membru al Comitetului de Onoare al „Moldovei Medicale” din Moldova.

Viața de familie nu este una de invidiat. A fost fericit alături de soția Ruxanda, chimist licențiat în 1930, cu activitate didactică la Academia Mihăileană din Iași, a fost mândru de fiica sa Tereza ce s-a dedicat învățământului liceal în calitate de profesor de chimie. Însă durerea pierderii fiicei nu cred că poate fi descrisă, nu e suferință mai mare pentru un părinte decât aceea de a nu putea să-și ajute copilul a supraviețui unei boli invalidante. Dar încă o dată, medicul Rășcanu va dovedi că viața sa a fost rostuită în slujba colectivităților mari de oameni, ridicând în memoria fiicei „Casa Rica” din Slănic Moldova, destinând banii economisiți ajutorării studenților merituoși sub forma unei burse numită „Tereza Rășcanu”.

Inima academicianului a încetat să mai bată la începutul lunii mai a anului 1980, dar cum națiunea română se afla între un „1 mai muncitoresc” și un „9 mai antifascist”, moartea lui Rășcanu a ocupat câteva rânduri în ultima pagină a „Scânteii” din 7 mai... prea puțin pentru un adevărat creator de epocă... Și repet, Creator de epocă a fost medicul și fiziologul academician Vasile Rășcanu, rămânând în istoria Facultății de Medicină din Iași ca Omul ce a ridicat prestigiul științific național și internațional al acestei instituții la cote ce nu le-a atins nimeni niciodată înainte de el.

Bibliografie:

- *Anuarul Universității din Iași pe anii școlari 1926-1927 și 1917-1928* (Institutul de Arte Grafice „Viața Românească”, Iași, 1929);
- Oltea Rășcanu-Gramaticu – *Personalități bârlădene* (Editura Pim, Iași, 2012);
- „Revista medico-chirurgicală” a Societății de medici naturaliști din Iași (1956, 1957);
- Liviu Mărghită, Ioan Măncuș – *Membrii Academiei Române originari din județul Vaslui* (Multimedia Internațional, Arad, 2006);
- „Analele Academiei R.S.România (1980); „Scânteia” (1980);
- richardconstantinescu.wordpress.com

**bibliotecar Mihaela OCHIANU,
Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui**

O schiță de portret – VALENTINA LUPU

Distinsă personalitate a intelectualității Vasluiului din ultima jumătate de secol, doamna Valentina Lupu și-a pus deseori amprenta pasiunii și inițiativelor în derularea evenimentelor cotidiene de așa natură încât acest oraș să părăsească aria celor numite „de provincie”, lipsite de strălucire, restrânse doar la aria cenușie a banalităților.

Ființă activă, cu inițiativă, având puterea de a convinge și de a-i anima pe semenii să se angajeze la eforturi cu finalitate a acțiunilor nobile, cu impact asupra celor mulți, doamna Valentina, așa cum o cunosc cei cu care cooperează, are evidente calități de lider. Activând până la pensionare în învățământ, realizările sale au depășit limita intereselor personale, de îmbogățire a palmaresului propriu și s-au îndreptat către cei mulți, majoritatea slujitori ai școlii.

Doamna Valentina Lupu a îndrăgit munca de bibliotecar, funcție căreia i s-a dedicat și pe care a perfecționat-o. Profesor de matematică fiind, doamna bibliotecară a dovedit de timpuriu (și) înclinații evidente pentru lumea artelor, un doar în rol de admiratoare, ci prin creație literară proprie, în versuri sau în proză, multe din acestea fiind studii, analize, relatări, concluzii etc., ele dând conținutul revistei „Bibliotecă, educație, cultură”, organ de presă al Casei Corpului Didactic Vaslui. Doamna Valentina Lupu, fondatoarea revistei, s-a bucurat de numeroși colaboratori care au publicat la această publicație, începând cu anul 2002 și până la pensionare.

Curcubeu peste timp, volum editat în anul 2010 sub egida filialei Vaslui a ABIR și sub coordonarea doamnei Valentina, dovedește preocuparea sa de a immortaliza imagini foto cu personalități de seamă și cugetări ale acestora, emoționante cugetări reproduse cu scrisul de mână al fiecăruia.

Tot cu emoție, răscolesc volume ce consfințesc în timp evenimente, comemorări și evocări, toate fiind coordonate și îngrijite de doamna Valentina Lupu, o pasionată lucrătoare pe palierul culturii naționale și locale. Așa sunt volumele *Polivalența poetului*, apărut la întâmpinarea anului 2000, „Anul Eminescu” decretat de UNESCO, și *Buchete de recunoștință* – comemorând trecerea în lumea îngerilor a celei care a fost Doinița Rotaru, îndrăgită muzeografă și ființa dedicată cercetării, marii culturi, artei și menținerii celor mai curate relații interumane.

O carte însumând emoții și trăiri de mare vibrație sufletească este cea intitulată inspirat *Orizonturi interioare*, apărută la final de mileniu. În ea sunt cuprinse într-o formă originală impresii și oameni deosebiți, întâlniți în peregrinările prin țară prilejuite de întâlnirile de lucru, de simpozioane și de schimburi de experiență, inclusiv deplasarea la Copenhaga din 1997. Pe lângă abundența de fotografii (o altă pasiune a doamnei Valentina

Lupu), sunt inserate poezii din creația proprie, dedicații personalităților de notorietate națională, dar și pentru expunerea trăirilor proprii, legate de locurile, instituțiile și evenimente evocate.

Munca de bibliotecar a fost pasiunea de bază a doamnei Valentina Lupu. Calitățile sale în acest domeniu de lucru cu cartea au fost sesizate de timpuriu de către forurile superioare. Drept consecință firească, a făcut parte din Consiliul Național al Bibliotecarilor din Învățământ. De asemenea, doamna Valentina Lupu a fost președinta filialei Vaslui a Asociației Profesionale ABIR și a deținut funcția de vicepreședinte ABR pe țară.

Cu spirit organizatoric și cu inițiativă, doamna Valentina Lupu a organizat două Conferințe Naționale ale Bibliotecarilor CCD și școlari, ceea ce dovedește puterea sa de a se angaja la eforturi intelectuale și de a colabora în beneficiul tuturor cu forurile superioare.

Atribuțiile personale și le-a armonizat cu atribuțiile de serviciu și cu cele de cercetare, documentare sau redactare, specifice omului de cultură, dar și cu cele ale soțului, domnul Valeriu Lupu, doctor în științe medicale. Un exemplu în acest sens a fost grija pentru toate detaliile organizării și susținerii Congresului Istoriei Medicinii din anul 2019 de la Vaslui al cărui management i-a revenit domnului doctor. Detalii privind cazarea, aprovizionarea, masa și încă multe amănunte ce țin de rafinamentul și eleganța serviciilor oferite participanților și le-a asumat doamna, lăsându-i soțului posibilitatea să se concentreze pe lucrurile ce țin de esența dezbaterilor.

Se poate afirma cu certitudine că a devenit proverbială generozitatea doamnei Valentina Lupu de a-și oferi sprijinul în rezolvarea treburilor celor din anturaj. În aceeași măsură, doamna caută soluții să ofere motive de mici bucurii, satisfacții și rezolvări de ordin material celor cu posibilități financiare precare. Iar această atitudine dovedită permanent este cu atât mai evidentă de când a preluat atribuția de președinte al Casei de Ajutor Reciproc a Pensionarilor „Solidaritatea” Vaslui.

Aceeași aplecare asupra organizării de acțiuni precum excursii, vizite, drumeții, cu efort financiar al CARP în favoarea celor cu posibilități foarte mici o are doamna președintă, având totodată grija să se înscrie în limitele stricte ale prevederilor statului.

Preocuparea de a fi utilă celorlalți semenii, îndeosebi celor neajutorați și cu slabe posibilități materiale, aceasta este, credem noi, cea mai proeminentă trăsătură de caracter a doamnei Valentina Lupu, pe lângă multe altele, evidențiate prin relatările și notațiile cuprinse în acest text.

Acum, la cei 70 de ani ai domniei sale, Valentina Lupu dovedește multă voință, putere de muncă (atât cât se mai poate), inițiativă și pricepere în tot ce întreprinde, atât în funcția de președinte al CARP Vaslui, cât și în ducerea la îndeplinire a tot ceea ce realizează în domeniul culturii.

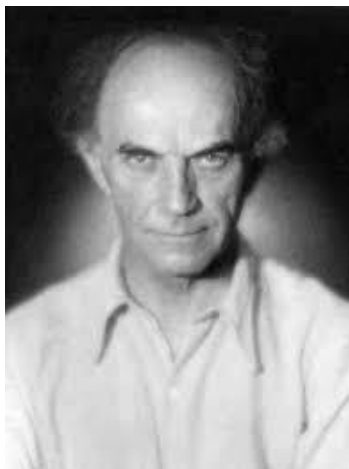
Doresc din toată inima să se bucure de iubirea ce-o animă în familie, alături de soț, de cei trei copii și de minunații nepoți!

Să ne trăiți întru mulți ani fericiți cu sănătate, stimată doamnă VALENTINA LUPU!

Prof. Gheorghe ALUPOAEI

N.D. COCEA, UN PAMFLETAR NEÎNFRICAT

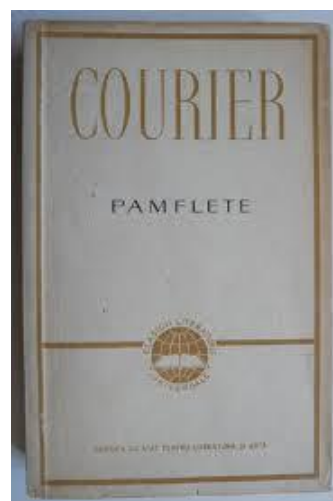
„... am fost pe rând: magistrat, avocat, publicist, socialist militant, director de ziare, pușcăriaș, deputat, romancier și, în sfârșit, spre declinul vieții, director general al teatrelor. [...] Am trăit intens, am trăit mult.”⁵

Figură emblematică a vieții culturale și social-politice românești din prima jumătate a secolului al XX-lea, ziarist, pamfletar, scriitor și dramaturg, traducător al unor lucrări remarcabile din literatura universală, N. D. Cocea s-a născut în Bârlad la 29 noiembrie 1880. Primele sale încercări literare le regăsim încă din timpul liceului când începe să scrie poezii și schițe, publicate în revista „Foaia interesantă”, condusă de George Coșbuc. În 1898 scoate de sub tipar primul său volum de schițe, intitulat *Copil din flori*. Aceste încercări literare le scrie sub pseudonimul *Nelly*. În același an, scrie romanul *Poet-Poetă*, pe care îl prefătează elogios colegul și prietenul său Gala Galaction (pseudonimul lui Grigore Pișculescu). Leagă o strânsă prietenie cu acesta și cu Tudor Arghezi, care va dăinui peste ani. „În bojdeuca de pe strada Semicercului nr. 3, pitulată lângă Biserica Sfinții Voievozi – unde locuia Gala Galaction – aveau loc discuții interminabile, la care lua parte, pe lângă cei trei prieteni, tinere talente ale vremii. Aici ei formaseră un fel de cenaclu literar. Serile și le petreceau împreună la Șosea – unde discuțiile lor continuau – la teatru sau la adunări socialiste.”⁶

De la roman la pamflet, de la dramă socială la articole în reviste ale vremii, N. D. Cocea a lăsat în urmă licăriri ale talentului său, amprente ale originalității, scriind întotdeauna ceea ce a gândit: „Într-o țară de muți sau de limbuți, cu gura și coloanele închiriate cui dă mai mult, hotărârea noastră este să vorbim răspicat, să spunem tot ce știm și să nu închidem niciodată adevărul sub obroc.”⁷

Acest crez artistic al scriitorului este întâlnit de-a lungul

⁵ Virgiliu Ene, *N. D. Cocea*, București, Editura Tineretului, 1966, p. 5.

⁶ Gala Galaction, *Oameni și gânduri din veacul meu*. București, Editura de Stat pentru literatură și artă, 1955, p.17.

⁷ N.D. Cocea, *Pamflete*. București, Editura de Stat pentru literatură și artă, 1956, p. 5.

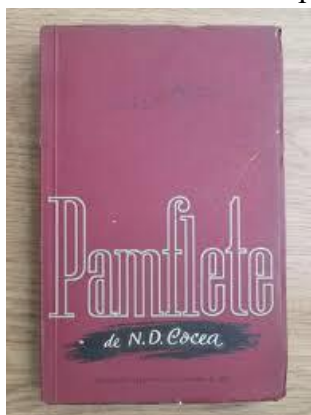
întregii sale opere și, în special, în interiorul pamfletului: „esențiala calitate a pamfletului este sinceritatea și onestitatea lui”⁸. Scriitorul român a studiat cu interes pamfletele lui Paul-Louis Courier de unde reiese cultul ideii de sacrificiu spre binele semenilor și a dreptății căci, scrie el, „Adevărul aparține tuturor.”⁹, pamfletarul fiind un mesager al acestei virtuți. Courier definește lapidar acest gen literar controversat: „În toate timpurile pamfletele au schimbat fața lumii”, subliniind ideea de sacrificiu pe care o implică această misiune de pamfletar: „Niciun adevăr nu prinde fără martiraj. [...] Nu poți convinge decât suferind pentru ideile tale.”¹⁰

Pamfletul, un gen literar „jumătate actual, jumătate etern”, după cum îl numea T. Arghezi, „își atinge scopul când izbutește să strecoare otrava îndoielii în insul însuși al celui pamfletizat. Și această victorie, eminentă morală, o câștigă orice pamflet bine echilibrat și scris cu vază. În pamflet, ca și în comedie, și ca în toată satira, rezidă puterea imbatabilă a surâsului. Scriitorul își domină subiectul. [...] Pamfletul frumos, animat și stropit cu lumină, reunește toate însușirile care fac prețul lucrărilor de artă și-i lectura cea mai plăcută unui intelectual.”¹¹

Există o diferență între satiră și pamflet: satira e optimistă – satira arată defectele lumii, sperând să le îndrepte. E didactică – arată, râde de ele și speră nemărginit că, odată ce intră în răs, lucrurile se vor îndrepta. Discursul pamfletar, în schimb, nu mai are nicio speranță, nici o brumă de nădejde că lumea pe care o înfățișează mai poate fi reparată. Pamfletarul nu e reparator de lumi.

Pamfletul începe prin a fi popular, anonim și colectiv, apoi trece în gazetă și de acolo, în literatură. E un semn al pasiunii dezlănțuite. E nevoie de un anumit temperament pentru

a scrie pamflet. Și acest tip de temperament este întâlnit la N.D. Cocea care și-a manifestat adevărata sa vocație în publicistică, în domeniul pamfletului literar. „Nici mănuși, nici milă”, asta e deviza lui.

Scrierile lui N.D. Cocea nu sunt ale pamfletarului înăscut, ci ale scriitorului cuprins de indignare, de revoltă în fața fărâdelegilor din vremea sa. Unii critici literari, cum

⁸ Cătălin Mihuleac, *Pamfletul și tableta: Jurnalism sau literatură?* Iași, Ed. Univ. „Al.I. Cuza”, 2009, p. 18.

⁹ George Nițu, *Pamfletul în literatura română*, 1994 p. 68.

¹⁰ Ibidem, p. 70.

¹¹ Tudor Arghezi, *Pamflete: antologie* de Mariana Ionescu. București, Editura Minerva, 1979, p. 10..

ar fi Virgiliu Ene, găsesc o apropiere între I.L. Caragiale și N.D. Cocea în ceea ce privește felul lor de a privi societatea în mijlocul căreia trăiau. „Așadar, izvorul scrierilor celor doi autori se află în atitudinea lor civică, profund patriotică.”¹².

Indignarea legitimă a scriitorului, expresie a unui profund patriotism, se oglindește în pamfletul *Dunărea românească*: „Clasa socială al cărui reprezentant fruntaș este dl Iorga putea să revendice românismul Dunării și pentru alte motive. Putea să slăvească acest românism pentru că Dunărea e singurul fluviu care a oglindit în apele limpezi politicianismul tulbure din porturile noastre naționale; pentru că pe cheiurile ei bogate se ofilește un întreg popor de robi ai capitalismului cosmopolit; pentru că apele ei udă țarinele românești ale mării proprietăți băștinașe, cea mai exploatatoare și mai neaoș românească din câte există.[...] E românească Dunărea pentru că ea a fost martora tăcută a exploatării nemiloase de clasă de la boierii cu caftan ai trecutului istoric, până la avocatul politician și arendaș de astăzi, până la șeful venerabil al unui partid de guvernământ, până la vodă.”¹³

Un pamflet aparte în galeria genului îl constituie cel intitulat *Jertfa celor douăsprezece mii*, în care regăsim o împletire a tonului oficial al cronicarilor Curții regale cu ironia, tonul aparent calm de la început transformându-se spre final în mânie: „În al patruzecilea an al domniei m.s. regelui Carol, când nu se stinseseră încă ultimele ecouri ale toasturilor oficiale, s-au răsculat țărani, robi sălbatici, leneși și inculți de pe întinsul nesfârșit al moșiilor boierești. Fără să fie nepoți de politicieni și de miniștri, sau măcar alegători cu trecere pe lângă deputați, au îndrăznit să ceară pământ, învoieli mai ușoare, dări mai puține și mai multă dreptate. Ordinea statului și dulcea tihnă boierească fiind astfel turburate, glorioasa armată a majestății-sale a fost trimisă să liniștească spiritele. [...] Un vânt sălbatic de reacțiune suflă asupra țării. Jertfa cumplită a celor douăsprezece mii parcă n-a avut alt rezultat decât să răspândească miazma de hoituri din atmosfera noastră politică.”¹⁴

Pamfletele lui N. D. Cocea sunt variate ca tematică, scriitorul punând în valoare cele mai stringente probleme ale epocii, dar și ca modalitate de construcție. Pamfletarul se dovedește a fi un portretist veritabil. Un exemplu grăitor ar putea fi portretul fraților Brătieni din *Hienele*:

„Trec hienele.

Sub cerurile crepusculare, în zarea frământată de cruci, lespezi funerare și de morminte, trec hienele tăcute, sumbre, cu coamele zbârlite de fiorul etern al morții. Când

¹² Virgiliu Ene, *N.D. Cocea*, București, Editura Tineretului, 1966, p. 151.

¹³ N.D. Cocea, *Pamflete*, București, Editura de Stat pentru literatură și artă, 1956, p. 31.

¹⁴ Ibidem, p. 57.

noaptea se lasă întinzând crepul ei de doliu peste durerile pământului și când stelele tremură în depărtare, cimitirele părăsite se populează de oameni înfometați. Sunt hienele. [...] Asemenea hienelor din cimitirele africane, dindărătul celor unsprezece mii de morminte desfundate în primăvara anului 1907, din subteranele afacerilor patriotice, din gropnițele întreprinderilor naționale, apar trei perechi de ochi și cele trei guri ale fraților Brătieni.”¹⁵

Arta de portretist și-a arătat-o și în creionarea unor personalități literare și politice românești cum ar fi I.C. Frimu, Titu Maiorescu, I.L. Caragiale, Gala Galaction, Tudor Arghezi etc.

Memorabile pentru revelarea luptei împotriva monarhiei rămân pamflete precum *M.S., Regele-complice al asasinilor*, *Palatul – gazdă de hoți*, *Vișelul de aur*, *Marele căpitan* etc. Rămân în memoria noastră ironia voalată alternând cu strigătul aspru din frazele bine meșteșugite ale pamfletarului român:

„Să fim mândri: avem regele meritat.”

„Țara de pripas și-a găsit stăpânul.”

„Regele va muri cu satisfacția calicului, dar fără mândrie.”

„Azi, palatul e gazdă de hoți, regele complice de asasini.”

Aceste pagini ale scrisului în care vulgaritatea și violența limbajului abundă l-au determinat pe G. Călinescu să îl numească pe N.D. Cocea drept „ziarist mai mult de scandal, decât de talent.”¹⁶. De-a lungul vremii, critica noastră literară a scos în relief contradicțiile și inegalitățile din opera lui N.D. Cocea. În ciuda acestor lucruri, pamfletele lui N.D.Cocea stârnesc interesul și astăzi, conturând o imagine reală și completă asupra societății noastre din prima jumătate a secolului al XX-lea.

Scriitorul este recunoscut în epocă pentru inadaptabilitate și nonconformism, ceea ce relevă lupta continuă a omului și scriitorului N.D. Cocea de depășire a epocii sale și a lui însuși. El intenționa, spre sfârșitul vieții, să scrie un roman autobiografic, mărturie rămânând cele câteva file din scrierea intitulată *Când mugurul dă în floare*: „Când mă uit îndărătul meu, de la anii depărtați ai copilăriei până la zilele de ieri, de alaltăieri, viața mi se pare un basm nesfârșit de lung, adeseori negrăit de frumos, pe care eu însumi mi l-aș fi povestit.”

**bibliotecar Anca-Elena CHELARU,
Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui**

¹⁵ N.D. Cocea, *Pamflete*, București, Editura de Stat pentru literatură și artă, 1956, p. 103.

¹⁶ Virgiliu Ene, *N.D. Cocea*, București, Editura Tineretului, 1966, p.158.

IN MEMORIAM Dan Ravaru

Dan RAVARU (3 aprilie 1941, Bârlad – 28 septembrie 2020, Vaslui) – profesor, etnograf, publicist. Studii gimnaziale și liceale la Predeal și Bârlad, universitare la Iași, fiind licențiat al Facultății de Filologie a Universității „Al.I. Cuza”, în 1965. Profesor la liceele din Puiești și Negrești, județul Vaslui, folclorist în cadrul Centrului Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Vaslui, între anii 1979 și 2018.

Vreme de decenii, Dan Ravaru a fost un reper al activităților culturale desfășurate în comunele județului Vaslui, remarcându-se printr-un discurs elevat în calitate de moderator al simpozioanelor dedicate istoriei și personalităților locale, devenind un reper al

acestui gen de manifestări culturale.

Cercetarea monografică a satelor, pe care a încurajat-o și a sprijinit-o întotdeauna, venea dintr-o viziune amplă asupra culturii populare, dovedind atât prin studiile sale, cu preocupări etnologice, literare și istorice, cât și, mai ales, prin discurs, reale veleități enciclopedice.

Culegătorul de folclor Dan Ravaru a străbătut și cercetat satele vasluiene, mai cu seamă cele de pe Valea Tutovei, în anii 1975-1978, împreună cu cea care i-a fost soție, Silvia Chiper, în acțiunea de teaurizare a tradițiilor de odinioară, la inițiativa fostului lor profesor, etnologul Vasile Adăscăliței (1929-2007). Benzile de magnetofon stau mărturie asupra acestei cercetări care reprezintă temelia operei lui Dan Ravaru, fiind păstrate în arhiva fostului seminar de folclor al Universității „Al.I. Cuza” din Iași, până la moartea celui care a înființat-o, profesorul Adăscăliței. În ultimii ani, acestea au fost digitizate în cadrul Centrului Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Vaslui și se află în curs de editare, până acum apărând cinci volume din seria *Fonoteca arhivei de folclor „Vasile Adăscăliței”*, care includ și înregistrările realizate de Dan și Silvia Ravaru.

Aceste culegeri de folclor au fost valorificate în cadrul a două volume: *Datini și obiceiuri de pe Valea Tutovei*, în 1981, și *Folclor literar de pe Valea Tutovei*, în 2001. Cercetările acestei zone a județului Vaslui au fost aprofundate, cu predilecție asupra obiceiurilor de Anul Nou, rezultând studiul *Contribuții la studiul „vălăretului” în județul Vaslui*, în „Acta Moldaviae Meridionalis”, III-IV (1981-1982); nu întâmplător, a întemeiat, în 1980, învingând unele piedici, Festivalul județean „Datini și obiceiuri de iarnă”, care a ajuns la a XXXVIII-a ediție în 2019. La primele ediții, până în 1989, alaiurile

de mascați care veneau la Vaslui spre sfârșitul lunii decembrie din comunele județului, dar și din alte județe, intraseră în folclorul urban ca „Urâții lui Ravaru”!

Cercetarea riturilor funebre a reprezentat o altă preocupare esențială a profesorului Ravaru, publicând studiul *Jocuri de priveghi de pe valea Tutovei*, în volumul *Folclor, etnografie, istorie locală*, apărut în 1998. Aceste contribuții, împreună cu altele, au fost strânse în volumul *Repere etnofolclorice și de istorie locală*, apărut în 2010. Între timp, a publicat volumele monografice a două comune din arealul văii Tutovei, *Cartea Puieștilor*, în 1999, și *Comuna Alexandru Vlahuță*, în 2000, locul de naștere al scriitorului omonim, dar de care Dan Ravaru se simțea legat sentimental pentru că mama sa îl botezase în onoarea eroului romanului *Dan*, pe care Vlahuță îl publicase în 1894.

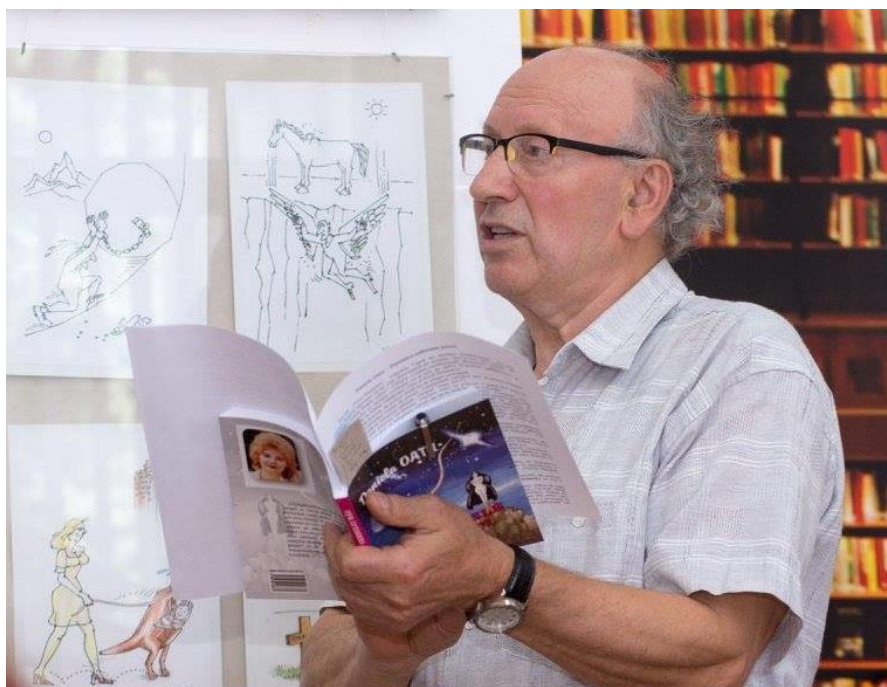
Între preocupările sale s-au aflat și satele Văii Racovei, dar pentru care a scris doar *Cartea întâia a Racovei*, în 2002. Trebuie amintite și contribuțiile sale mai puțin cunoscute, precum cercetarea folclorului comunei Epurenii (dinspre Bârlad), în 1995, sau cunoașterea istoriei comunei Vetrișoaia, în 2003, incluse în volumele consacrate acestor localități.

Centenarul Marii Uniri a fost celebrat de Dan Ravaru prin alcătuirea a șase mici volume de popularizare a istoriei Primului Război Mondial, nelipsind perspectiva folclorică a reflectării evenimentelor, sugerată și prin câteva titluri. Primele două lucrări au apărut în 2016, când se împlineau 100 de ani de la intrarea României în război: *De Sântămăria Mare s-a stârnit mobilizare și Urcă trenul spre Ardeal încărcat cu militari*. Următoarele volume au apărut în cursul anilor următori: *Pe aici nu se trece, așa-i al nost' consemn*, *Revenirea Basarabiei la vatra străbună*, *Revenirea Bucovinei la România și Alba Iulia, Budapesta, Trianon*. Toate acestea au fost reunite într-un singur volum, *O carte a Marii Uniri*, apărut în 2019.

Dan Ravaru s-a numărat printre puținii intelectuali autentici, care trăiesc pentru a scrie și a citi, iar harul său s-a răspândit în multiple direcții. A fost un povestitor, un om al reprezentării și al discursului public, iar scrierile sale poartă pecetea oralității, din nevoia de a vorbi și a scrie pe înțelesul celor mulți. În această cheie trebuie privite lucrările sale de popularizare a istoriei, precum *Ștefan al II-lea și Vasluiul*, *Ștefan cel Mare și Vasluiul*, ambele din 2013, ori cele din 2014, *Memorial umoristic*, cu amintiri vesele din istoria locală și *Călători străini despre județul Vaslui*. De altfel, a făcut parte din redacția unor ziare locale, începând cu 1990, când a fondat „Gazeta de Est”, alături de Paul Munteanu, Ion Iancu Lefter și Ioan Parfeni, unul dintre primele ziare din țară apărute după Revoluție. Ulterior, a avut o bogată activitate publicistică în presa locală.

În detrimentul rigorii unei cercetări științifice pentru care ar fi avut, cu certitudine, posibilitatea de realiza cu mult mai mult decât a lăsat în scris, Dan Ravaru a fost un risipitor al cuvântului, în sensul cel mai frumos.

Lucian-Valeriu LEFTER

DIALOG LIRIC CU POETUL PETRUȘ ANDREI

A.T. Domnule Petruș Andrei,

Intru direct în subiect:

În iubire sunt și-atei

Ce credeți... e un defect?

P.A. Stimată Doamnă Tanasă Alina,

Iubirea este mai mereu lumina

Or fi, nu zic, și în iubire-atei,

În nici un caz nu e Petruș Andrei.

A.T. N-am început întâmplător

Cu astfel de-ntrebare.

Vă știu îndrăgostit de-amor,

De-amorul ce nu doare...

P.A. Ați ghicit, ați intuit

Eu, chiar și când am suferit,

Tot am iubit.

E-adevărat, mi-am plâns durerea

Când în pelin se face mierea,

Dar altfel, am păstrat tăcerea

Prin plâns durerea nu se stinge

Și tot o dragoste o-nvinge.

A.T. Uneori, vă descărcați durerea:

„Bogații cu averi și-ncarcă sacii”...

Ei lesne își sporesc puterea

„Pe când abia au ce mânca săracii”...

P.A. Din nou cred că aveți dreptate

În viață nu contează-averea,

Credința în divinitate

Și în iubire dă puterea,

Atunci când dragoste nu este

E cea mai jalnică poveste.

A.T. Aici, ne credem frați cu nemurirea

Și-n drumul către înavuțire

De ce uităm că omenirea

Are nevoie de iubire?

P.A. Să nu uităm nicicând iubirea

Că-i mai de preț ca-navuțirea,

C-averile se risipesc

Și nu mi te înveșnicesc.

A.T. Dăltuiți cu-atâta ușurință

Sentimente și trăiri rimate,

Un loc de cinste e pentru credință

Și veșnicia dincolo de moarte...

P.A. Adesea, poezia fără rimă

Și fără altele, e-o crimă

O-nșiruire de cuvinte

Ce nu au inimă, nici minte

De câte-n stele și în lună

Ce nici din coadă nu mai sună,

Nici nu-ți trezește fantezia:

Cu totul alta-i poezia

Ce izvorăște-n partea stângă

Și face pietrele să plângă

Și florile să înflorească

Și inimile să iubească

Și, astfel, să se veșnicească.

**A.T. Aspirați întruna spre lumină,
Iar semenii vi-i îndemnați la post
Și la iertarea care ne alină
Ca să trăim frumos și cu un rost.**

P.A. Un post, dovada-i de credință,
E bun și pentru sănătate,
Să-l ținem, dacă-i cu puțință,
Că ni se iartă din păcate,
Iertarea care ne alină
Ne face să fim o lumină.

**A.T. „Vorbiți-mi despre Dumnezeu”
V-ați intitulat, nu demult, cartea...
Sinonimul Lui va fi mereu
Nimeni alta decât Bunătatea...**

P.A. Cel care crede-n Dumnezeu
Nu are cum să fie-ateu
Credința, dacă ți-o păstrezi,
Altfel trăiești, altfel visezi
Și-ntr-adevăr, cu Bunătatea
Poți dobândi Eternitatea.

**A.T. Sunteți curtat și de melancolie...
De dorul celor vii, azi, în visare...
Cât de duios cântați icoana vie
A mamei, „salcă plângătoare”!...**

P.A. Când mi-amintesc de mama mea duioasă,
O văd ca pe o salcie pletoasă.
Pe mamă orice neajuns o doare
Și-atunci se face salcă plângătoare.
Profesorii și dragii mei părinți
Mi-au fost și-mi sunt mereu ca niște sfinți
Și-n clipa asta, dacă-s scriitor,
E meritul întâi al dumnealor.
Pot spune-acum cu gândul cel curat
Că eu nu i-am iubit, i-am adorat.

**A.T. Când găsiți vreme-n viața tumultoasă,
Să scrieți? (cărți aveți peste treizeci),
La dumneavoastră, muza prea-i acasă
Și cucerită va rămâne-n veci!**

P.A. La început cu muza cochetam,
Ne mai iubeam, dar ne mai și certam,
Dar azi eu mulțumesc lui Dumnezeu
Că mă trezește nopțile mereu
Îmi face-un ceai de tei și izmă creață
Ca să mă țină până dimineată.
De câte ori sunt mort de supărare
Ea, din senin, în jurul meu apare
Și cu privirea-i caldă mă-ncălzește
Din suflet gheața-ndată mi-o topește
Și, după-aceea, mă trezesc zâmbind
Ca-n brațe calde și eu să o prind
Și uit atunci de orice supărare
Că ea îmi este dragostea cea mare
I-am spus-o și v-o spun și dumneavoastră
Că ea îmi este candelă-n fereastră.

**A.T. În încheiere, pentru iubitori de poezie,
Vă cer cea mai de suflet poezie...**

P.A. Iar eu vă mulțumesc, doamnă Alina,
Că-n dialog sunteți și vina și pricina,
Eu v-am făcut acum mărturisire
Și asta-i tot dovadă de iubire,
M-ați provocat și v-aduc mulțumire!
Iar orele fiind înaintate,
Să vă dea Domnul multă sănătate
Să ne mai întâlnim pe-această cale
Și să-nfloriți precum un crin în vale,
Iar dacă-mi cereți doar o poezie
Nu vă dați seama cât de greu mi-i mie.
Dar, în sfârșit, eu vă trimit doar una
Ce-a fost și-mi este dragă-ntotdeauna.

Despărțire

Sigur c-am să plec odată
Undeva, să nu mai vin,
Într-o noapte înstelată
Am să plec să mor puțin.

Voi lăsa în urmă toate
C-am să plec fără alai
Și-am să pun doar cât se poate
În bagajul pentru Rai.

De aceea, vă las vouă
Tot ceea ce am mai bun:
Soare blând și lună nouă
Că n-am unde să le pun.

Las luceferi și las stele
La lumina lor să stați,
Apele rămân și ele
Să n-aud că vă certați.

Vă mai las spre desfătare,
Păsările cu-al lor cânt,
Munții 'nalți și larga mare
Și pământul drag și sfânt.

Și-am să plec la braț c-o doamnă
Navigând pe mări de dor
Și-am să las pe-un cer de toamnă
Un lung țipăt de cocor.

Și-am să iau cu mine-ndată
Lacrimile strânse-n ploi.
Și-am să las iubirea toată
S-o-mpărțiți voi între voi.

realizat de Alina TANASĂ, bibliotecar,
Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui

ZILELE MUNICIPIULUI VASLUI: 15-16 august 2020

La Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui:

Sâmbătă, 15 august 2020

Vasilica Grigoraș:

- *Portret de bibliotecar* – prezentat de Liliana Moga, șef Serviciu Informatizare, Informare bibliografică, Prelucrarea și completarea colecțiilor;
- *Portret de autor vasluian* – prezentat de prof. dr. Pavel Toma

Sărbătoriții lunii august – autorii vasluieni: prof. Ioan Baban; dr. Valeriu Lupu căruia Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” i-a dedicat un *Caiet aniversar*.

Scritorul Ioan Baban, felicitat de Vasile Pavăl, primarul municipiului Vaslui

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ
„NICOLAE MILESCU SPĂTARUL” VASLUI

*Valeriu Lupu - 75,
un medic în slujba culturii*

Vaslui, 2020

Duminică, 16 august 2020

- Expoziții de carte: *Autori vasluieni și Vasluiul în colecțiile bibliotecii*
- Lansarea revistei „Milesciana”, nr. 7

La Muzeul Județean „Ștefan cel Mare” Vaslui:

- Expoziția foto-documentară „Vasluiul de ieri și de azi”
- Lansarea proiectului *Figuri emblematice feminine ale meleagurilor vasluiene* și *Parada costumelor de epocă*: Maria Voichița, Elena Cuza și Luiza Zavloschi, alături de costumele lui Ștefan cel Mare, Dimitrie Cantemir, Alexandru Ioan Cuza, Emil Racoviță, Constantin Tănase, mareșalul Constantin Prezan și sergentul Peneș Curcanul (Constantin Țurcanu)

În Parcul din apropierea Liceului „Mihail Kogălniceanu”:

- Inaugurarea busturilor poetului Ion Iancu Lefter și dr. Gheorghe Andreescu, cu prezentări susținute de prof. Teodor Pracsiu, prof. Sorin Popoiu și sculptorul Gheorghe Alupoaei

În Parcul Copou:

- Premiera elevilor de 10 și a proiectelor câștigătoare din cadrul Concursului „Primar pentru o zi”

La Primăria municipiului Vaslui:

- Ședință online a Consiliului Local Vaslui pentru acordarea titlului *de Cetățean de onoare* profesoarei Elena Anușca-Doglan, inginerului Ilie Lia și medicului Valeriu Lupu

CEI MAI BUNI UMORIȘTI

Am fost realmente onorat să particip în calitate de președinte al juriului la Concursul de literatură satirico-umoristică din Cadrul Festivalului de Umor „Constantin Tănase” Vaslui.

În primul rând, am avut astfel ocazia să îmi întăresc părerile (la superlativ) despre organizatori. În condițiile vitrege din acest an pandemic, respectând cu strictețe toate normele sanitare și de distanțare socială, ei au reușit să se auto-depășească, oferind condiții de excepție.

În al doilea rând, calitatea lucrărilor care au intrat în atenția membrilor juriului au întărit ideea că în țară (ca și în zona Iași-Vaslui) se află un rezervor nesecat ce alimentează mereu talentul unor creatori mai tineri și mai puțini tineri, unii dintre ei fiind cu adevărat campioni ai participărilor la acest minunat eveniment, toți însă remarcabili printr-o adâncă percepție a fenomenului satiric și comic adus către literatură.

Mă bucur mult că mai există (încă) oameni de înaltă elevație și emulație artistică și îmi doresc să îi revăd la o nouă ediție, peste doi ani!

prof. univ. dr. Constantin DRAM,
Facultatea de Litere, Universitatea „Al.I. Cuza” Iași

Deși tulburi, vremurile pe care le trăim nu au constituit un impediment în calea zâmbetelor. Astfel că Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui a fost organizatoarea Concursului de literatură satirico-umoristică (pe două secțiuni: Carte și Manuscris) din cadrul ediției jubiliare a Festivalului Umorului „Constantin Tănase”, desfășurat în perioada 18-20 septembrie 2020. În prima zi de evenimente, instituția noastră a fost și gazda premierii laureaților veniți din diferite colțuri ale țării:

Consiliul Județean Vaslui

Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui

Primăria Municipiului Vaslui

**FESTIVALUL
50 UMORULUI
CONSTANTIN
TĂNASE
Vaslui, 2020**

**LAUREAȚII CONCURSULUI DE LITERATURĂ
SATIRICO-UMORISTICĂ**

SECȚIUNEA CARTE:

- **Premiul I:** Florin Rotaru
Petru-Ioan Gârda
- **Premiul II:** Gheorghe Bâlici
- **Premiul III:** Ana (Any) Drăgoianu
Vasile Larco
- **Mențiune:** Grigore Chitul, Mihai Sălcuțan, Lică Pavel,
Mihai Haivas, Eugen Deutsch
- **Premiu special:** Ștefan Cornel Rodean
Constantin Tudorache

SECȚIUNEA MANUSCRIS:

- **Premiul I:** Valentin David
- **Premiul II:** Petru Brumă
- **Premiul III:** George Eftimie
- **Mențiune:** Ion Moraru, Grigore Chitul, Petru-Ioan Gârda,
Petre Ion Florin Vasilescu, Nicușor Constantinescu,
Gheorghe Bâlici, Ana (Any) Drăgoianu,
Cătălina Orșivski, Violeta Urdă (Cuțurescu)

Redacția

HALLOWEEN, BUCURIA COPIILOR!

Cine nu a auzit de Halloween? Halloween-ul este una dintre cele mai vechi sărbători păstrate și în ziua de azi. Milioane de oameni, îndeosebi în Statele Unite ale Americii și Canada, celebrează Halloween-ul cu costume, *trick-or-treat* sau petreceri tematice.

Ultima zi de octombrie este *sărbătoarea păgână în onoarea morților...* dacă preferăm latura întunecată a lucrurilor. Unii, fără să aibă cunoștințe despre originile și istoria acestui rit asociat cu apariții fantomatice și superstiții de tot soiul, consideră că Halloween-ul poate avea efecte negative asupra copiilor. În același timp, alții spun că nu este nimic mai mult decât un pic de divertisment.

În România, sărbătoarea nu este atât de populară. Ba, chiar, sunt încă mulți care o detestă. Cu toate acestea, Halloween-ul este așteptat cu sufletul la gură, mai ales de cei mici.

Așadar, doar gândindu-ne la bucuria copiilor, haideți să vedem lucrurile din altă perspectivă... și să simțim *fiorii* distracției.

Am observat, în ultimul timp, faptul că elevii sunt din ce în ce mai interesați de cultura, tradițiile și obiceiurile specifice altor popoare. Halloween-ul este „prezent” în școală și în grădiniță, fiind o ocazie potrivită de a încuraja creativitatea elevilor. De-a lungul timpului, în bibliotecă, alături de colegile de la sala de împrumut la domiciliu pentru copii și de partenerii noștri implicați în desfășurarea activităților, am încercat să implicăm elevii/utilizatorii în activități ingenioase, care au avut ca scop înțelegerea adecvată a semnificației sărbătorii. Insistăm și spunem că, în accepțiunea noastră, Halloween-ul este doar o *distracție* inofensivă.

Obiectivele noastre au fost: dobândirea de către elevi a unor cunoștințe cu privire la originea acestei sărbători - vechi legende, simboluri, culori, tradiții și obiceiuri ale copiilor, costumații, jocuri și cântece specifice; folosirea imaginației copiilor în crearea de decoruri specifice Halloween-ului; stimularea spiritului de competiție prin participarea la jocuri și concursuri; sensibilizarea copiilor în fața frumuseților naturii astfel încât să devină persoane capabile să aprecieze frumosul și viața.

În 2015, a fost organizată prima activitate de Halloween la bibliotecă, în cadrul proiectului *Ora de recreere*. Acțiunea a fost un „cadou” pentru copiii care participau,

săptămână de săptămână, la o activitate menită să îi relaxeze, sloganul proiectului fiind: „*Elevi ai claselor primare, ne jucăm, ne relaxăm împreună!*”. Copiii au fost rugați să participe doar cu un obiect care să aibă legătură cu Halloween-ul. Nu ne-am

gândit cât de inventivi pot fi copiii și, spre surprinderea noastră, participanții au venit costumați ca pentru o petrecere. Noi, bibliotecarii, nu ne-am lăsat mai prejos, am completat *tabloul* cu: o prezentare PowerPoint, o expoziție de carte și o planșă

– vocabular de Halloween în limba engleză, deoarece Halloween-ul se sărbătorește, îndeosebi, în țările vorbitoare de limbă engleză (descoperind astfel satisfacția dezvoltării abilităților de comunicare într-o limbă străină). Pentru partea practică ne-am dotat cu dovleci de sculptat, diferite obiecte folosite pentru a realiza produse specifice sărbătorii și pictură pe față. Am avut parte, cu toții, și de un moment delicios: plăcintă cu dovleac. La sfârșit, copiii au fost recompensați cu aprecieri binemeritate și diplome. Iar când i-am auzit șoptind „Ne-a plăcut, mai

vrem!”, ne-am responsabilizat mai mult, promițându-le că vom repeta experiența.

În 2016, două instituții școlare din județul Vaslui ne-au fost partenere în organizarea activității de Halloween.

Oaspeți ne-au fost elevii clasei a V-a A de la Liceul „Ștefan cel Mare” Codăești, însoțiți de doamna profesor Oana – Maria Bighiu și elevii clasei a III-a C de la Școala Gimnazială „Mihai Eminescu” Vaslui, însoțitor, doamna profesor inv. primar Iuliana Teslariu. Participanții au fost familiarizați cu biblioteca, unii dintre ei aflându-se pentru prima dată în *Casa Cărții*. Cartea a fost punctul de plecare în activitatea *Lanternă lui Jack - legenda care fundamentează sărbătoarea Halloween*. Un raft termatic a atras toate privirile, cea mai

solicitată carte fiind *Coraline*, de Nail Gaiman. Ulterior, raftul a fost completat cu obiectele confeționate de copii în timpul activității.

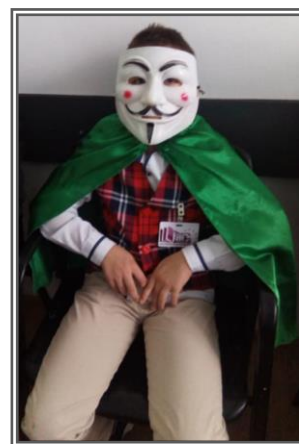
Și de această dată, copiii au fost foarte încântați de ceea ce au descoperit în bibliotecă, nu s-au speriat de nimic și tot noi am fost cei care ne-am înfiorat când ne-a fost dat să auzim: „Avem bostani la bunica, îi aducem acasă și ne jucăm cu părinții!” sau „Dovleacul, sănătate curată - îi spun mamei că vreau suc de dovleac!”.

În 2019, elevi de școală primară, însoțiți de doamna învățător Angelica Manole, au participat la o nouă manifestare de Halloween. Despre activitate „vorbește” doamna

învățător Manole într-o postare pe Pagina personală de Facebook: „Joi, 24 octombrie 2019, elevii clasei a III - a B, de la Școala „Constantin Parfene” Vaslui, au participat la o acțiune interesantă de Halloween la Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui. Aici au aflat originile acestei sărbători, venită tocmai din Irlanda și la noi, purtată pe aripa timpului. Copiii au vizionat un filmuleț, au aflat lucruri ieșite din comun, au văzut cărți care tratează această temă și au răspuns la un chestionar

hazliu. Au ascultat apoi povestea „Toiagul fermecat”, repovestire de Marianna Trifan, care seamănă cu „Fluierul fermecat” al scriitorului român Victor Eftimiu. Apoi, elevii au fost pictați pe obraz cu câte un simbol al acestei sărbători: liliac, păianjen, dovleac! Ca o completare, doamna învățătoare le-a vorbit despre tradiția românească a sculptării dovlecilor, după ce se strânge recolta de pe câmp, asemănare cu sărbătoarea Sfântului Andrei la noi, când oamenii își ung ușile și ferestrele cu usturoi pentru a ocroti familia de puterea strigoilor, și multe alte credințe populare românești. Ca o concluzie: folosim Halloween-ul ca să ne bucurăm de dulciuri și să ne amuzăm de costumele create. Și încă ceva: dovlecii sculptați ne pun în situația de a ne folosi abilitățile manuale și creative!

Mulțumim doamnei Dana Monica Vîntu, care a pregătit materialul și doamnei Diana Covaliu, care l-a prezentat, relaționând foarte frumos cu copiii. Mulțumim și doamnei Dorina Chiriac, care ne-a pictat simbolurile miniaturale”. Ce frumos relatează doamna învățător... ni s-a făcut pielea de găină...

2020 - an cu surprize neplăcute... Din cauză că activitatea noastră în bibliotecă a

fost întreruptă de o boală la scară planetară, am încercat să nu dezamăgim comunitatea și continuăm să o deservim în condițiile impuse de lege. Starea de alertă nu ne-a permis să desfășurăm activități față-în-față cu publicul nostru drag. După ce ne-am luat măsurile de precauție, ne-am reinventat și am dat startul activităților online pentru beneficiarii serviciilor de bibliotecă.

Această „sărbătoare americană”, controversată în spațiul tradițional/cultural românesc, reprezintă un prilej pentru părinți și copii de a *tremura* de răs confectionând decorațiuni pentru casă, costume, sculptând un dovleac sau chiar pregătind personajul pe care copilul și-l

dorește să îl reprezinte în cadrul activităților de Halloween de la școală. Pornind de la acest context, în perioada 29 octombrie – 4 noiembrie, Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui a organizat concursul de fotografie *De groază - de Halloween*, care a vizat activități de natură artistică, creativă și atitudinală. Participanții au fost provocați să își fotografieze creația originală de Halloween, pe care să o trimită la adresa de email: copii_bjv@yahoo.com sau să o depună la sala de împrumut la domiciliu pentru copii, unde au avut ocazia să studieze *Bibliografia Goosebumps* și de unde au luat cu împrumut cărțile aflate în colecțiile bibliotecii, serviciul de împrumut carte fiind disponibil în instituția noastră. Participanții au fost copii cu vârsta între 5 - 14 ani, utilizatori ai Bibliotecii Județene „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui, cât și elevi ai altor instituții școlare din județul Vaslui, printre care menționăm: Grădinița nr.17 Vaslui, Școala Gimnazială nr.1 – sat Văleni, Școala „Dimitrie Cantemir” Vaslui, Liceul „Ștefan cel Mare” Codăești, Școala Gimnazială Deleni, Școala „Ștefan cel Mare” - comuna Ștefan cel Mare - reprezentați de cadre didactice posesoare de permis de intrare la biblioteca județeană.

La concurs au fost înscrise 96 de fotografii, care au avut legătură cu tematica Halloween: decor acasă/la școală, costume/măști, dovleci sculptați, delicii culinare, desen și poezie - creații proprii etc. Criteriile de evaluare au fost: respectarea temei, originalitate, aspect estetic.

Juriul, format din doamna Luminița Șerban - șef serviciu Relații cu publicul, domnișoara Loredana Savin – bibliotecar la Serviciul Programe și proiecte culturale, metodic, conservare și restaurare documente și subsemnata, Dana – Monica Vîntu - bibliotecar la Sala de împrumut la domiciliu pentru copii, a hotărât să acorde următoarele premii *însămănător* de așteptate:

Premiul I: Ciuraru Sara – Maria, Rotaru Raul, Tănasă Daria Ștefania.

Premiul al II-lea: Cozma Elena, Dănilă Alesia Elena, Jitaru Gianina.

Premiul al III-lea: Crețu Anastasia, Scurtu Adela Maria, Zaharia Radu.

Mențiune: Ciurușniuc Cătălina, David Ioana Sofia, Donosă Ingrid Ioana, Vizitiu Sofia Elena, Grupa mijlocie – Grădinița nr.17 Vaslui, Clasa a VI-a – Școala „Ștefan cel Mare” – comuna Ștefan cel Mare.

Premiul special al juriului: Apostol Andreea Ioana, Braniște Daria Ștefania, Calancia Delia Ioana, Costea Denisa Maria, Fîntînaru Sofia Maria, Maței Alex Cristian.

Fotografiile câștigătoare au fost prezentate pe Pagina de Facebook a bibliotecii.

Tuturor participanților, felicitări!

Tot în săptămâna dedicată *grozăviilor* de Halloween, pe <https://www.facebook.com/bjvaslui> și <https://www.facebook.com/bjvaslui> a fost difuzat filmul „Halloween – bucuria copiilor”. Filmul, care a fost prezentat și în holul bibliotecii, în 30 octombrie 2020, a adus, în atenția celor interesați, imagini reale și impresiile personale despre fenomenul Halloween ale unor foști utilizatori de bibliotecă județeană

vasluiană, români stabiliți în Loimaa – Finlanda (domnul Roșu Vlad și doamna Roșu Carmela, medici veterinari), Valencia – Spania (doamna Angelica Manole, învățător) și Cheshire – S.U.A (domnul Alexandru - Mihai Stoian, profesor), cărora le mulțumesc din suflet pentru disponibilitatea de a se alătura demersului nostru. Dacă sunteți curioși și doriți să îl vizionați, vă așteptăm la bibliotecă sau dați-ne de știre la adresa de email copii.bjv@gmail.com.

Aș dori să aduc mulțumiri tuturor celor care au redus la minimum prejudecățile și stereotipurile față de religii și au amplificat la maximum partea frumoasă a fenomenul Halloween, colegilor bibliotecari și profesorilor parteneri în organizarea activităților, părinților și copiilor pentru că au răspuns *amenințător* de drăguț provocării noastre, de fiecare dată.

Am putea afirma despre unele persoane că „ceea ce nu înțeleg - nu e bun”, vorba unui prieten. Dar cine suntem noi să judecăm? Copiii iubesc personajele de poveste, costumațiile și... *poveștile de groază*. De ce nu am profita de ocazia sărbătorii de Halloween pentru a-i vedea, încă o dată, pe cei mici *zâmbind*? De ce nu ne-am *bucura* și noi odată cu ei?

**bibliotecar Dana-Monica Vîntu,
Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui**

CITITORULE...

Deschide

ochii, mintea și, mai ales, inima
și o să mă observi...

Îmi vei simți chemarea nespusă,
iar bogățiile care se ascund în interiorul meu
vor fi ale tale. Toate.

Deschide

ochii, mintea și, mai ales, inima!
alege-mă,

ia-mă în universul tău...

să ne cunoaștem, să ne împrietenim,
iar comorile care se ascund în interiorul meu
vor fi ale tale...

Este atât de lesne să dobândești strălucire
de pe o noapte pe alta...

Cu mine, *CARTEA*

care te așteaptă plină de viață
pe raftul *BIBLIOTECII*...